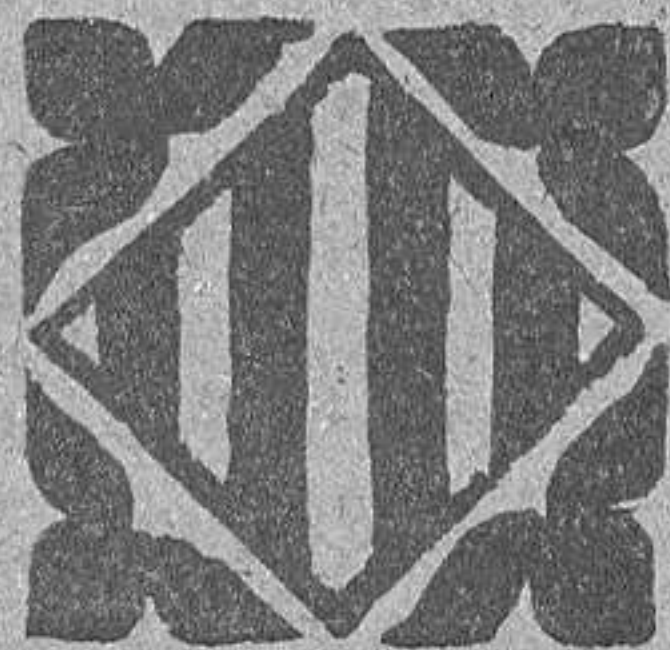

QUADERNS

D'ESTUDIS POLITICS, ECONOMICS I SOCIALS

Número 3

Març 1945

SUMARI

A propòsit d'unes declaracions dels catalans
de Londres

El Consell Nacional de Catalunya
De Barcelona estant

Del secessionisme a la intervenció

La política del Consell de Londres

Impressions i reflexions d'un vell catalanista
Sobre l'autodeterminació

El dret d'autodeterminació de Catalunya

A l'entorn de la declaració de Londres
Federal, tanmateix

Fantasia sobre motius espanyols ?

Notícies de Barcelona

J. M. Batista i Roca
X. Z.

Rafael Tasis

Nicolau M. Rubió

R. Noguer i Comet

J. de Camps i Arboix

F. Arnau i Cortina

Ferran Cuito

A. Rovira i Virgili

J. M. A.

Domènec Montagut

INFORMACIONS I COMENTARIS

- ◆ La presentació dels pressupostos d'enguany
 - ◆ El deute públic, abans i ara. ◆ Augments de personal
 - ◆ Multiplicació de classes passives. ◆ Una distinció merescuda
 - ◆ L'exemple de Bulgària
 - ◆ Política espanyola a l'exili
 - ◆ Dos milions per a tapisseria d'autos
 - ◆ Carles Rahola
 - ◆ El centenari de Verdaguier a França i a Barcelona
 - ◆ Lequerica i l'armistici de 1940
 - ◆ Les darreres esperances
 - ◆ Què ha de passar a Espanya ? ◆ Nomenaments
- Efemèrides de Febrer

Preu : 30 Frs.

QUADERNS revista del " Grup d'Estudis Polítics "

pot adquirir-se a :

PERPINYA — Casal de Catalunya, 5, Bld. Wilson.

PARIS (Ve) — Librairie Espagnole, 10, Rue Gay
Lussac — Tel. Danton 81-35.

MARSELLA — Casal d'Esquerra Republicana de
Catalunya (M. Bassas), 7, Rue des Recolettes.

MONTAUBAN. — M. Figuerola, 9, Rue Mary Lafont.

TOLOSA — Administració de « Foc Nou », 25, Rue
de Roquelaine — Tel. 229-83.

i podeu rebre-la a domicili enviant l'import de 32 frs. per gir postal a

F. Cuito - 15, Rue Ramon Lull - Perpignan

Compte Chèques Postaux : N° 534-25 Montpellier

La subscripció a tres números amb la tramesa
solament de 90 frs. us assegura la revista que
altrament correu el risc de no poder obtenir a causa
de l'escassetat de paper i les limitacions consegüents

NOTES

- Ha quedat completament esgotada l'edició del primer número de QUADERNS. Alguns lectors insisteixen per a obtenir el primer número i a prec d'ells demanem a aquells dels nostres lectors que no desitgen conservar el primer número de la nostra revista que si ens l'envien en bon estat, els abonarem l'import de 30 francs o els servirem un dels proxims números de QUADERNS gratuïtament.
- El segon número de QUADERNS s'està també esgotant i recomanem a aquells dels nostres lectors que vulguin assegurar-se d'obtenir els números successius de la nostra revista d'adreçar-nos des d'ara l'import de la subscripció que més amunt indiquem.
- S'autoritza la reproducció total o parcial dels textos del present número de QUADERNS i s'agrairà la indicació de la seva procedència.
- Del contingut i opinions de cada article en són responsables els respectius autors.
- No es retornen els originals, es publiquin o no.
- Per no disposar dels accents greu i agut sobre les lletres i, o, u, hem decidit substituir aquests signes ortogràfics per l'accent circumflex. Esperem que els nostres lectors voldran excusar aquesta deficiència obligada per les circumstàncies.

QUADERNS

D'ESTUDIS POLITICS, ECONOMICS I SOCIALS

Número 3

Perpinyà, 5, Boulevard Wilson

Març 1945

A PROPOSIT D'UNES DECLARACIONS DELS CATALANS DE LONDRES

Tal com anunciàvem en el número passat, publiquem en aquest alguns parers sobre el Manifest aparegut a Londres el 24 d'agost darrer i signat pels nostres amics Carles Pi i Sunyer, Josep Ma. Batista i Roca, Josep Trueta, Ramon Parera i Fermí Vergés, donant amb això per closa l'enquesta.

La nostra intenció en posar a debat un tema tan important era, repetim-ho, contribuir a la unió i coincidència dels catalans per a llur obra immediata, mai com avui tan imperioses i inajornables. Ens semblà que per atènyer aquesta finalitat era millor camí la lliure i franca discussió que no pas el silenci temorenc davant la possible divergència. Catalanistes fonamentals tots, així els partidaris del document londinenc com els que hi són adversos, no dubtàrem que la resultant de l'intercanvi de pensaments no podia ésser altra que el retrobament de tots en les mateixes solucions. Creiem no haver-nos equivocat. Per ventura el grup de joves animosos que segueixen el Front Nacional de Catalunya de Londres no han patriòticament signat el pacte de Solidaritat Catalana? I el nostre amic Nicolau Ma. Rubió, autoritzat representant al Continent d'aquells patriotes, no declara en l'article que llegirem més endavant, que els seus representats acaten el Consell Assessor acabat de constituir pel President Irla?

Doncs la unitat és atesa en allò que és essencial en aquest moment: el punt de partida, la línia política a seguir. Assolit el nostre propòsit, qui sap si hauríem pogut dispensar-nos de continuar l'enquesta amb el concurs d'opinions que publiquem avui. Fem altrament per un deure de cortesia envers els qui ens han afavorit amb l'aportació de llur pensament i també perquè mai no serà de menys, d'intentar resoldre en el gresol de la serena controvèrsia diferències que potser són més accidentals que de fons.

Publiquem, doncs, articles recolzant el punt de vista dels autors del Manifest i articles refutant-lo. Acceptada la Solidaritat i acatat el Consell Assessor, insistim a dir que alguns dels arguments adduits

potser són ociosos o superats. Tanmateix tots contribueixen a donar interès i fondària a una polèmica que hem volgut vasta i que és, avui més que mai, d'una importància màxima per als catalans davant l'obra a emprendre. Per això els acollim, convençuts que enfront de la feina immediata l'acord és indispensable i que aquest s'obtindrà més aviat evitant equívocs i malentesos que no pas callant i deixant-los subsistents. La discussió no pot fer-nos por a tots els qui patriòticament cerquem el mateix objectiu: la millor manera de servir Catalunya.

Hem de fer, abans de donar la paraula i les gràcies als amics que han concorregut a l'enquesta, unes observacions tocant alguns escrits que s'hi insereixen. La una es refereix a l'article de Rafael Tasis, que no respon intencionalment i taxativament l'enquesta, sinó que engloba tot el problema del Catalanisme i arriba a conclusions plenes d'interès i de germens polemistes. L'altra remarca es refereix al nostre comunicant X. Z. que resideix a Barcelona. X. Z. és un patriota eminent el nom del qual no podem donar per raons òbvies, però que els amics de Londres identificaran amb facilitat, justament per les inicials amb les quals el presentem. La seva opinió és de les més autoritzades, no sols per ésser de qui és, sinó principalment per venir d'allà baix, de la terra, no ho oblidem pas, on hi ha els compatriotes que han de decidir sense apel·lació.

I encara volem fer notar l'escrit del nostre amic Batista i Roca, un d'aquells signants, destacant-ne el patriòtic esperit de conciliació que deu ésser el mateix, n'estem segurs, del propi Pi i Sunyer, l'amic de qui s'anuncia com a imminent la vinguda a França. Podem, doncs, creure en l'acord virtual, si no és que ja sigui un fet acomplert, en arribar aquestes ratlles al llegidor.

I amb la renovada protesta de no cercar amb la nostra iniciativa altre resultat que la necessària concordança, que s'expliquin ara els que han demanat per a parlar.

LES OPINIIONS REBUDES

Diu J. M. BATISTA i ROCA:

EL CONSELL NACIONAL DE CATALUNYA

El Consell Nacional de Catalunya fou creat a Londres el Setembre del 1940. Ocupada França pels alemanys i pels seus col·laboradors de Vichy, i empresonal el President Companys, els altres directores del nostre poble no estaven en disposició d'actuar lliurement. Per això fou fundat el Consell Nacional: perquè Catalunya no restés mentrestant mancada de representació per a continuar la lluita i per a continuar-la des de Londres, baluard de l'Europa lliure, capital de l'única força que en aquell moment restava dempeus contra Alemanya i seu dels Governos aliats. El C. N. C. nasqué d'una assemblea de tots els catalans d'ací, entre ells un centenar que a darrera hora aconseguiren escapar-se de Brest i de Burdeos, i celebrà la seva primera sessió precisament el dia que els avions alemanys començaven el bombardeig de Londres.

Els catalans residents a Amèrica (els vells « catalans d'Amèrica » i els exiliats nou arribats) anaren paulatinament adherint-se al C. N. C. i prestant-li suport.

Un altre moviment interessant s'originà en aquelles repúbliques: el de les Comunitats Catalanes, agrupacions per damunt dels partits polítics que relliguen a cada República els catalans que hi resideixen. La primera C. C. a formar-se fou la de l'Argentina, federació de totes les entitats catalanes, culturals, mutuels, religioses, premsa, etc. Avui existeixen Comunitats o entitats similars a gairebé totes les Repúbliques importants, i des del primer moment han estat fermes defensores del C. N. C.

Igual anaren fent els partits polítics, entre els quals cal esmentar el Partit Socialista Català, format pels elements genuïnament catalans i socialistes que es segregaren del PSUC, ja l'any 1940.

Finalment el Front Nacional de Catalunya s'adherí al C. N. C. ja fa un any i mig. Des del primer moment l'orientació del C. N. C. fou la Confederació considerant superada l'etapa estatutària. En la Confederació trobaren els adherits un nou ideal que els estimulava a l'acció. Quan després de pacients esforços de tots els catalans, a Amèrica i ací, la unitat catalana restava ja feta, un dia arribà Santaló a Amèrica (em sembla que fou per la primavera del 1942), amb el propòsit de fer la unitat catalana. Dèia que portava una alta representació.

Això bastà perquè el C. N. C., que no volia de cap manera ésser un obstacle, presentés la dimissió

i deixés el camp lliure a les gestions del Sr. Santaló, el programa polític del qual era el respecte a la legalitat republicana, Estatut i Constitució del 1931. Tota l'obra del C. N. C. restà interrompuda, com la representació de Catalunya a Londres.

Des del primer moment el Sr. Pi i Sunyer i les forces del C. N. C. oferiren llur col·laboració al Sr. Santaló. Aquest començà les gestions, però, en veure el seu programa polític esmentat, les forces catalanes a Amèrica feren grans esforços per a modificar-lo i arribar a una entesa. La modificació no essent possible, tampoc l'entesa, i, per consegüent, Santaló, dividits els catalans, no reeixí en formar cap organisme. La col·laboració incondicional de Sbert, Bosc Gimpera, Andreu Abelló i Santaló amb la Junta de Liberació de Prieto i Martínez Barrio agreujà irreparablement la situació.

Mentrestant les Comunitats i totes les forces addites anteriorment al C. N. C. no cessaren de requerir a Pi i Sunyer a reprendre la seva actuació. Amb un patriotisme i una tenacitat de la qual no us podeu fer càrrec, s'hi refusà constantment durant un any, puix mai no volgué ell, ni els altres membres del Consell, donar un pas que pogués més endavant dificultar la unió dels catalans. Els catalans dels Estats Units que a conseqüència dels seus contactes a Washington, crèien imprescindible la continuació d'un organisme que representés Catalunya prop de les Cancelleries tal com era el C. N. C. abans del desembarc de Santaló, estaven desesperats. Organitzaren un plebiscit (Març 1943) entre tots els catalans d'Amèrica i guardem en els nostres Arxius les foto-còpies de tots els cables de Comunitats, entitats, partits, premsa i personalitats expressant llur confiança en el que havia estat C. N. C. com a organisme que representés Catalunya. Ni això no pogué als que érem a Londres.

Els requeriments no cessaren i per fi, a darreries de l'hivern del 1944, vist que totes les gestions de Santaló havien fallat i que en conseqüència Catalunya seguia sense representació decidirem els que havíem estat membres del C. N. C. residents a Anglaterra, deixar l'afer en mans dels catalans a Amèrica i acatar llurs decisions. La decisió fou ràpida. A part del grup legalista esmentat i dels comunistes i C. N. T., totes les forces catalanes aviat es posaren

d'acord i elegiren el Consell Nacional de Catalunya en la seva forma actual.

Segueix una llista dels membres del Consell i de les forces i elements que el recolzen. Després d'aquesta reorganització fou publicada la Declaració del C. N. C. que si bé porta la signatura dels membres residents a la Gran Bretanya compta amb l'adhesió explícita i entusiasta de tots els altres Consellers i amb un gran nombre d'adhesions de França i de dins de Catalunya.

CONSELL NACIONAL DE CATALUNYA

Carles Pi i Sunyer, Londres; J. M. Batista i Roca, Londres; Ramon Parera, Londres; Josep Trueta, Oxford; Fermí Verges, Londres; Pompeu Fabra, França; Antoni Rovira i Virgili, França; Jaume Pi i Sunyer (1) Cochabamba (Bolivia); Baltasar Samper, Mèxic, President de la Comunitat Catalana de Mèxic; Antoni Tries i Pujol, Bogotà, President de la «Comunitat Catalana» de Colòmbia; H. Nadal i Mallol, Buenos Aires, de la «Comunitat Catalana» de la R. Argentina; Josep Carner, Mèxic; Josep Tomàs i Piera, Mèxic; J. Conangla i Fontanilles, Havana (Cuba), President del Centre Català; Manuel Serra i Moret, Buenos Aires, Representant del Partit Socialista Català; F. de Zulueta, Mèxic, Representant d'Esquerra; Joan de Garganta, Bogotà (Colòmbia), Representant d'A. Catalana Republicana; Josep Panniello, Mèxic, Representant d'Estat Català; Josep Carner-Ribalta, Nova York (EE. UU.) de la Delegació Catalana als EE. UU.; X. Z. a Barcelona, del Front Nacional.

PARTITS, ENTITATS I PREMSA ADHERITS AL «CONSELL NACIONAL DE CATALUNYA»

NORDAMERICA.

EE. UU. — Nova-York. — Casal Català. «Free Catalonia».

(1) Els tres darrers foren designats membres del darrer Consell nomenat pel President Companys. L'acceptació dels dos primers no ens ha arribat encara.

MEXIC. Mèxic. — Comunitat Catalana. «El Poble Català».

Partits

P. Socialista Català. Butlletí del P.S.C.
P. de Militants d'E. R. C.
Acció Catalana Republicana.
Estat Català. «Estat Català».

CUBA. Havana. — Centre Català. «Nova Catalunya».

CENTRE AMERICA.

EL SALVADOR. — Comunitat Catalana de Centre Amèrica. «Full Català».

COSTA RICA. — Grup de catalans adherits.

GUATEMALA. — Grup de catalans adherits.

SUDAMERICA.

EQUADOR. — Grup de catalans adherits.

VENEZUELA. — Grup de catalans adherits.

COLOMBIA.

Bogotà. Comunitat Catalana.

BOLIVIA. — Grup de catalans adherits.

XILE.

Santiago. Agrupació Patriòtica Catalana.
«Senyera», «Butlletí d'Inf. Catalana».

URUGUAY.

Montevideo. Centre Català.

Buenos Aires. — Comunitat Catalana (Federació de totes les entitats catalanes, mutuels, orfeons, religioses, premsa, etc. de la Repúb.). «Ressorgiment»
Butlletí de l'Institut d'Estudis Socials i Econ.

EUROPA.

GRAN BRETANYA.

Londres. Casal Català. «Senyera».
Estat Català. «Estat Català».

CATALUNYA.

A part d'adhesions de persones i de diversos grups, hi ha la del Front Nacional

Diu X. Z. :

DE BARCELONA ESTANT

«Ací el parer de tota la gent de bon sentit coincideix amb el criteri dels dirigents de l'Esquerra i Acció Catalana que són a França. Ningú no creu que pugui fer-se el canvi de règim sinó a base de la Constitució del 31 i del sistema d'Estatuts que li és anex. Les necessitats d'un ràpid encaix de tots

els ressorts de Govern i de governar amb tot vigor i fermesa segons unes normes ja conegudes, no permeten altra cosa. Fôra insensat d'embranchar-se a voler establir altres formes de Govern i noves relacions entre l'Estat i les antigues nacionalitats autònomes, en un moment de mudança en què no pot

haver-hi dubtes ni vacil·lacions i en què és inel·ludible que tot rutlli i s'encaixi.

Però res d'això no ha de fer-nos oblidar les lliçons rebudes ni el clar ensenyament que n'hem de treure. Es evident que el règim d'Estatuts, mal que puguin acollir-s'hi lliurement tots els pobles espanyols que vulguin, pel sol fet que no s'hi han acollit sinó Bascònia i Catalunya, apareixerà sempre als ulls dels altres espanyols com un règim de favor i privilegi, i serà, tothora, inestable i precari. N'hi haurà prou que uns polítics deshonestos, que uns generals ambiciosos, aixequin la bandera de la pàtria espanyola, una i inconsútil, perquè s'enduguin darrera, una vegada més, com ja en tenim un exemple, la riuada de les ignares multituds de llengua castellana.

Les llibertats i franquícies dels Estatuts no estaran a cobert de futures maquinacions i martingales, mentre no siguin imposades indistintament per manament explícit de la Constitució, a tots els pobles espanyols, sigui dit en altres termes, fins que Espanya sigui una Federació, i cadascuna de les antigues regions històriques espanyoles, un dels Estats federats que la componguin. Es cosa segura i certa que a Espanya no hi haurà pau, concòrdia i estabilitat, fins que tots els pobles espanyols, per precepte constitucional, tinguin les mateixes llibertats, drets i obligacions que tenien Catalunya i Bascònia. I ja des d'ara, els catalans haurien d'entrar en negociacions amb els republicans espanyols a fi d'arribar a un acord segons la següent fórmula: Retorn inicial a la Constitució del 31 i al règim d'Estatuts: compromís que les primeres Corts convocades seran Constituents a fi de convertir Espanya en un Estat federal.

No trigarà molt a passar damunt d'Europa una ventada de federalisme. Molts dels problemes polítics que plantejarà la reconstrucció d'Europa, només podran ésser resolts federativament. Aprofitem l'em-

penta de l'hora per a lligar indissolublement els pobles espanyols.

Cal fer el màxim esforç per a arribar a un acord amb els altres espanyols. Cap principi dogmàtic, cap escrúpol teòric no ha d'apartar-nos-en. Es indiferent que siguem una nació o que siguem altra cosa; no té cap importància que tinguem aquests o els altres drets. L'única cosa important que ha de pesar damunt la nostra voluntat és que, d'acord amb els altres espanyols, arribem a estructurar un Estat, dintre del qual Catalunya, igual que els altres pobles espanyols, pugui esplaiar plenament la seva personalitat i les seves energies.

Els bascos s'haurien de convèncer que cal renunciar a llur posició de no voler acceptar res que no sigui la independència de la nació basca. Es hora de tocar de peus a terra, de discernir exactament el que és possible i el que no és possible. Serem escoltats i ajudats en tant que siguem un element de coordinació, d'ordre i d'estabilitat. Serem rebutjats i eliminats si som un factor de pertorbació, de discòrdia i d'anarquia.

Tots els amics d'ací, amb els quals puc parlar, accepten els principis que acabo d'exposar. Naturalment que caldrà perfeccionar l'entesa respecte els diversos problemes que plantejarà el canvi de règim i la cancel·lació de tot el ròssec que han deixat els trasbalsos i les violències d'uns i altres. No sembla impossible arribar a un acord.

Quant al cas concret del Manifest Nacional londinenc que ací hom no ha volgut fet circular molt, només us en vull dir un mot dels molts que em suggereix: inoportú.

I en el referent a les noves que ens arriben de Mèxic, parlant de dissensions, la impressió d'ací no pot ésser més deplorable.

Rebeu una felicitació per la publicació de QUADERNS. Una forta abraçada al crit de Catalunya i avant.»

Diu Rafael TÀSIS :

LES RELACIONS DE CATALUNYA I ESPANYA DEL SECESSIONISME A LA INTERVENCIO

L'exili, que ha estat una prova molt dura per a tots els catalans sensibles, ha servit potser per a donar tremp i consciència al nostre patriotisme. La distància ha embellit la imatge de la Pàtria; la idea que el nostre allunyament coincidia amb l'època de la màxima opressió de Catalunya pot haver-nos donat una gratuïta vanitat d'homes indispensables

però també ens ha d'haver insuflat un sentit més exigent del nostre deure. Aviat, és de creure, Catalunya podrà passar balanç del que ha guanyat o perdut en aquests llargs sis anys de dispersió de tants dels seus fills.

Jo vull creure que els catalans hauran aprofitat aquesta tongada de silenci forçós. No parlo ara

dels d'Amèrica, situats en un feliç clima d'abundància material i de llibertat política, que els ha permès de perpetuar i àdhuc de complicar les nostres lluites de partits, esport al qual fins fa poc no ens ha estat llegut de lliurar-nos als catalans que som a França. De fet, però, ignoro el detall de llur actuació d'aquests anys d'incomunicació. Penso tanmateix que ells i nosaltres haurem reflexionat a més d'un problema que es resolia d'una manera barroera o rutinària en el nostre esperit quan ens trobàvem a la nostra terra. Sôc optimista en aquest aspecte i en alguns altres i no vull renunciar a aquest optimisme mentre els fets no em desmentixin aquesta maturitat de pensament polític que imagino en els meus compatriotes. Els veig preocupats pels problemes del demà, repassant les lliçons del passat, recollint arreu els exemples del trasbalsat present. I entre els problemes del futur un dels més greus, sens dubte — la base, pot dir-se, de tota política catalana — és el de les relacions que els catalans han de mantenir amb Espanya, amb l'Estat Espanyol.

El dia 26 de gener del 1939, a l'hora aniversària de la batalla de Montjuïc que donava als defensors de la Generalitat la victòria damunt l'exèrcit reial del Marquès de Los Vèlez, les tropes hispano-italiano-marroquines de Franco entraven a Barcelona. Pocs dies més tard, tot Catalunya era envaïda. El Govern de la Generalitat s'exiliava amb la gran majoria dels equips polítics i intel·lectuals catalans. I els vencedors instauraven a la nostra terra un règim de repressió implacable i desmesurada, aplicat no sols a les persones sinó a les institucions, a les idees, a la llengua.

Seria absurd de creure que aquests sis anys de persecució del patriotisme i de l'espiritualitat catalana en nom del victoriós falangisme unitari, no han influït per res damunt dels catalans. Per una banda, hi ha hagut el nombre variable dels febles d'esperit enlluernats per la pompa més o menys histriònica del nou règim i disposats a empassar-se totes les faules que desacreditarien el catalanisme i la República i els homes que els havien restat fidels. Hi ha hagut les joventuts intoxicables per l'educació feixista del culte a la violència, privades de llibres catalans, de teatre català, ignorants de la història catalana.

Però per l'altra banda hi ha hagut la reacció sentimental dels catalanistes — i de molta part dels catalans que no es coneixien aquest sentiment agut de patriotisme — enfront de la persecució. L'esperit es revincla contra les coaccions; la metzina donada a dosis massa fortes pot esdevenir un tònic o és repel·lida per l'organisme. Hi haurà hagut un cert snobisme, una certa distinció espiritual a estar contra el règim, a ésser catalanista per protesta, àdhuc a entaular una cursa a l'extremisme. Oprimida artificialment amb aquesta inaudita brutalitat, la força dinàmica del catalanisme s'haurà fet explosiva. El sentiment s'ho endurà tot, per damunt de la raó. Els catalans, en principi, a Catalunya, avui són tots separatistes.

A l'exili, aquest fenomen no és tan viu, perquè tampoc no són tan presents els motius per a la reacció de l'esperit. Sentimentalment, potser les conclusions són les mateixes. Certes experiències dels darrers temps de la nostra guerra i contactes íntims i prolongats com els dels camps de concentració de França, no hauran pas contribuït a fer més cordial la convivència entre catalans i castellans. Però aquestes coses passen, i en canvi la humiliació de cada dia, la privació constant dels drets de l'esperit, la irritació contra el despotisme dels forasters i contra el servilisme dels botiflers, són un constant

agulló per a aquesta reacció secessionista. A l'exili, les preocupacions alienes al problema de la convivència hispànica no han mancat mai, els esdeveniments han pres un volum europeu o mundial, i els punts de comparació han pogut servir-nos per a reduir el nostre conflicte a unes proporcions més modestes.

La meva exposició no seria completa si no fes constar la meva convicció que, del costat castellà, la reacció ha fet un camí semblant. No em cal pas insistir damunt les experiències dels camps de concentració i les seves polèmiques, ni sobre la manca de respecte a la bandera i a la llengua catalanes demostrada per auditoris d'espanyols refugiats. Davant l'actitud d'afirmació catalana, àdhuc la més simple i moderada, molts castellans reaccionen violentament: alguns arriben amb facilitat a l'actitud separatista d'un Royo Villanova: — Res de mitges tintes — exclamen. — O espanyols, o estrangers!

Partint d'una actitud republicana, he pogut registrar la curiosa evolució mental de persones que acusen els catalans d'haver estat responsables de la pèrdua de la guerra espanyola, d'haver-se mostrat, a l'exili, insolidaris dels altres refugiats, d'ésser dignes, per tant de reivindicar l'Autonomia tan mal defensada com fàcilment obtinguda.

Allà baix... en temo que, com en totes les ocasions que aquell espantall ha estat agitat amb èxit segur, bastaria que el govern més desacreditat parlés de separatisme català i esgrimís qualsevol fet que de prop o de lluny pogués relacionar-s'hi, per congriar al seu entorn la unanimitat del poble espanyol de parla castellana. El clima és, doncs, francament secessionista per tots dos costats, contrari a tota solució de convivència i carregat de sentimentalisme explosiu. I això, fins a cert punt, és ben natural.

La cosa més paradoxal és que aquest règim falangista que, entre tants problemes econòmics i socials que ha enverinat en lloc de resoldre, ha dut a l'exacerbació el de les relacions entre Catalunya i Espanya, hauria pogut resoldre per sempre més el fet català. Lligat al descrèdit dels vençuts i sotmés també a la difamació dels vencedors, el catalanisme hauria pogut morir en la desfeta de 1939 si el fet diferencial de l'idioma i la cultura hagués estat admès plenament **sense cap conseqüència política**. L'experiència del govern autònom no havia pas estat tan brillant perquè els catalans no es resignessin de tornar al règim provincial i al centralisme madrileny si aquest hagués anat acompanyat d'un respecte absolut a la llengua catalana **considerada com a fenomen natural de la cultura espanyola**. Amb llibres, diaris i teatres en català, amb escoles i centres científics catalans, molta gent s'hauria consolat de no tenir policia catalana ni justícia pròpia, ni Parlament a Barcelona. — Sobretot, és clar, si això hagués anat acompanyat d'una política de veritable pacificació i de justícia social, però això ja és una altra història. — El gran paper dels trànsfuges del catalanisme, passats amb armes i bagatges al règim falangista, hauria estat de fer-se els instruments d'aquesta política. Alguns d'ells, al capdavall, ja es deien abans feixistes catalans i condemnaven, per feble i poc autòctona, la política de la Generalitat. L'imperi tan predicat hauria començat a exercir-se, en realitat, amb l'assimilació de Catalunya.

Però, això hauria estat possible si el règim que ha tingut per cabdill Franco hagués tingut realment un pensament polític, un ideal, una amplitud de visió. I si els seus seguidors haguessin estat altra cosa que uns sinistres bûtxeres o uns escolans d'amén sense cap personalitat. Per a les mentalitats es-

repàries dels definidors del centralisme falangista, el fet que a Catalunya la gent parlés català era un fet monstruós, sense precedent a la història ni a la geografia, una transgressió de les lleis divines, digna de tots els càstigs. Calia cauteritzar aquesta perillosa heretgia que rosegava la unitat espanyola. Calia extirpar la llengua catalana. Varen perdre's doncs l'ocasió única. Pitjor per ells i millor pels catalans.

* * *

Els catalans presentem un dels fenòmens més vius de desvetllament nacional. No tenim la situació insular d'Irlanda, ni la voluntat heròica i el sentit polític dels txecs, ni ens hem trobat en conflictes internacionals i aiguabarreigs d'influències com els croates, que en aquesta guerra, amb Pàvelitx i Tito, semblen haver estat en mesura de guanyar dels dos costats del joc. Però tenim una cosa que és la nostra més gran força i la nostra raó d'existir més òbvia com a poble: tenim la llengua. Una llengua milenària i que ha conegut èpoques glorioses i obres universals renascuda per un miracle i desenvolupada després en tots els terrenys de la cultura amb una vitalitat exemplar. I aquesta força, ja ho hem vist, és la que no ens perdonen els nostres germans castellans — o almenys, els que parlen en nom d'ells.

Davant d'aquesta incomprensió, que es demostra en aquesta ferotge repressió de la dictadura franquista, cal reaccionar amb la negació sentimental del separatisme? Cal donar el pas al ressentiment, a la protesta, a l'orgull? Som nació i ens veiem negar l'existència; volem conviure amb la nostra personalitat i en les nostres llibertats naturals amb els altres pobles hispànics i ens és suprimit aquest dret a la vida. Què ens cal fer, doncs?

Hi ha un fet al nostre favor, que és evident. Tot règim que succeeixi el de Franco i la seva Falange haurà de fer una política diametralment oposada en moltes coses. La repressió contra el catalanisme ha estat duta a un tal extrem d'absurditat que, els plagi o no als successors de Franco, caldrà tornar al poble català un mínim de llibertats. — En aquest cas, si un fet legal imposava automàticament una solució i evitava discussions inoportunes, probablement el governant hàbil l'acceptaria, de grat o per conveniència. Una represa de la discussió dels termes legals de convivència riscaria molt, en canvi, de posar en oposició els punts de vista extremistes que he indicat en tots dos camps. A la llarga, mancats de força i de nombre els catalans perdrien posicions. I aquesta és, per a mi i per molts, la més poderosa de les raons que militen pel reconeixement de l'Estatut del 1932 com a base ineludible de l'acord de tots els catalans amb els grups i partits generals espanyols.

Però aquesta solució oportunista només ajorna el problema. Cal plantejar-se'l en tota la seva cruïsa.

* * *

Le moi est haïssable, deia Pascal, i devia tenir raó. Tanmateix, em permetré de retreure la meua evolució personal, cregut de no ésser pas una excepció entre els catalans exiliats. Aquests sis anys d'allunyament de Catalunya han fet cada vegada més viu el meu enyor de la pàtria i el meu afany de servir-la. L'estudi de la seva història, de la seva llengua i de la seva literatura ha estat per mi un derivatiu d'aquests dos sentiments, i alhora una eficaç porta d'evasió dels turments de l'hora angoixada que vivia en una terra estrangera i tempestejada per la guerra i la invasió.

Cal que digui que d'aquesta immersió en les coses catalanes — les més típicament catalanes, les del meu esperit — n'he sortit més catalanista que abans? Però, si em cal dir que, de passada, hi he perdut,

pel raonament, totes les velleïtats separatistes que sentimentalment podia haver nodrit i que els fets dels darrers temps havien lògicament enfortit.

Nó sols no sóc separatista i m'he després d'aquest hàbit que, més o menys, tots els catalanistes duem al marge de les nostres conviccions polítiques, sinó que he après a revalorar uns mots ben poc freqüents, desacreditats i tot, si no proscriu, del lèxic catalanista: el patriotisme espanyol. De les meves lectures i les meves reflexions he tret el convenciment que el catalanisme és una forma, potser la més original i eficaç — en tot cas la única que ens correspon als catalans d'adoptar — del patriotisme espanyol. I que d'això cal deduir tota l'orientació de la política catalana.

Espanya és un terme geogràfic i històric aplicable a tota la península ibèrica i que comprèn quatre nacions: la galaico-portuguesa, la castellana, la basca i la catalana. Dintre el conjunt castellà potser hi ha d'altres nacions frustrades i qui sap si podrà parlar-se un dia d'un nacionalisme andalús o aragonès. — Paral·lelament, València, Mallorca i el Principat són tres regions d'una mateixa nacionalitat. — En tot cas, la unitat de llengua ha fet de ciment prou fort per a unir les poblacions tan diferents que van de la Cantàbria i els Pirineus a Càdiz i Màlaga. Adhuc separada de Portugal, Espanya segueix essent això. La seva història, el seu present i el seu futur, la seva economia i la seva missió espiritual només s'expliquen per aquesta realitat peninsular. Amputada de Catalunya, com ara ho és de Portugal, la seva tràgica incompletesa, la seva falla constitucional serien encara més visibles.

Passa, però, que separada i mig-partida la nació atlàntica — Portugal i Galícia —, encavallats bascos i catalans damunt els Pirineus que els han trencat en fragments desiguals entre França i Espanya, la nació castellana s'ha trobat tenir la més gran potència militar i política de la península i el seu idioma la més gran força expansiva. La descoberta d'Amèrica, empresa comuna aprofitada només per Portugal i Castella, ha fet més considerables la potència i l'expansió castellanès. I això ha posat a les mans de Castella el pòndol de la vida espanyola. D'ençà dels primers Habsburg, que el duu, amb èxits cada vegada més negatius. Portugal no va resignar-s'hi i desertà la comunitat, emportant-se'n la seva part d'heretatge. La protecció d'Anglaterra li ha permès de mantenir la independència i l'imperi colonial, i no seran pas els escarafalls unitaris de l'Espanya castellana els que li farien abandonar una tal posició, mentre pugui conservar-la.

Catalunya, per la seva banda, ha protestat violentament contra la tirania castellana — guerra dels Segadors, guerra de Successió, 6 d'octubre del 34 — o bé ha procurat d'arrabassar políticament el ceptre de les mans de Castella. Potser el més llunyà precedent és el del creador de l'Espanya moderna, Ferran II el Catòlic, tan bescantat pel catalanisme. El més recent és el dels homes que col·laboraren intensament en la IIa República, del 31 al 39. I entre els dos, només els segles XIX i XX veuen esforços coherents: els dels homes de les Corts de Càdiz — Dr. Llätzer Dou, Capmany, — el de Prim, el dels homes de la I República — Pi i Margall, Clavé, Figueras —, el de Cambó... No està de massa recordar que tots van fracassar.

Han fracassat, però també fracassaven els altres — els de la protesta violenta. — Sense haver de referir-se a les tesis històrico-humorístiques de Francesc Pujols, ni a les molt més serioses i enormement seductores per als catalans del meu amic Nicolau M. Rubió, exposades en un llibre a punt de sortir en francès que he pogut llegir, cal reconèixer que la intervenció de Catalunya en la política espanyola

és un dels temes conductors del pensament català. I ara cal dir-se una cosa — com a catalans i com a espanyols — aquesta guerra civil nascuda en terres castellanes i imposada a tot Espanya, que ha perdurat a través de la victòria de Franco i dura per tant ja fa nou anys, abocant cada dia més Espanya a la ruïna i a la dissolució total, és la darrera provatura de l'Espanya castellana per dirigir el país. Després de perdre una a una les colònies i les posicions internacionals, aquesta Espanya castellana es perd ara ella mateixa, amb una desesperada inconsciència. Mai una política no havia demostrat amb tanta evidència la seva incapacitat. Mai un fracàs no ha estat tan palès.

Catalunya, part integrant d'Espanya — una de les Espanyes dels clàssics — no pot resignar-se a aquest naufragi al qual la folla incapacitat del timoner del navili llança tots els seus tripulants. És ella qui ha de prendre la roda del timó i dur la nau pel seu rumb de glòria i de pau. Cal que es decideixi aviat a fer-ho, si vol salvar encara alguna cosa del comú patrimoni.

* * *

Voldria fer un aclariment. No crec en les recriminacions d'Englantina de Jocs Florals. Constatar el fracàs de la política castellana no és adherir-se al concepte de la « Castella castellana » de Víctor Balaguer, ministerial cantor d'un separatisme de sala i alcova. No crec que calgui recriminar massa Castella, l'heròica, misèria i abandonada Castella — « sola en mig dels camps, terra endins », com la veia Maragall — ni retreure-li molt els seus fracassos. Més que seus, són els de Madrid, de l'artificial Madrid, creat per Felip II enmig de l'estepa, ciutat de funcionaris, de dispeseres i d'oposicionistes. Què n'ha fet de mal, Madrid! Al centre geogràfic de la Península emprò lluny de totes les línies naturals de comunicació, aïllat en el seu alt planell, abstracció d'un rei doctrinari i místic, Madrid ha irradiat un prestigi nociu, al qual ben pocs han sabut resistir. No és Rovira i Virgili, en la seva història del catalanisme, qui assenyalava ja el mal que havia fet aquest miratge madrileny als polítics catalans i a Catalunya? Reservar els primers equips d'homes de govern per anar a Madrid; la dèria del « gran discurs », a la qual tots han sucumbit, malgrat que l'oratória és una activitat en la qual els catalans, i més parlant en llengua manllevada, sempre serem batuts pels castellans; les repercussions de les maniobres i les travetes sense grandesa de la política madrilenya. El contacte amb Madrid ha afeblit i desmoralitzat sovint els catalanistes.

Més enllà de Madrid, però, hi ha el veritable poble castellà, auster, recte, fidel, poc amic de l'humor, sensible a l'afalac i assedegat de justícia, enormement dotat per al misticisme i per a la guerra, poc diplomàtic i menys comerciant. Qui no pensarà que, malgrat el seu nominal govern secular d'Espanya, el poble castellà ha estat el que ha suportat heroïcament una més gran misèria, endut per un somni imperial, Quixot idealista i fora del temps, lliurat a absurdes empreses sense objecte? No és per l'amor de la mateixa Castella que cal emprendre aquesta obra de redreçament del rumb de la nau espanyola?

« Escolta, Espanya, la veu d'un fill
que et parla en llengua no castellana;
en aquesta llengua pocs t'han parlat,
en l'altra, massa. »

escrivia també Maragall. Però, per a parlar a Espanya, els catalans hem d'emprar un llenguatge clar, precís, i, sobretot, sincer.

* * *

Cal dir clarament que és hora ja d'aplicar les solucions catalanes, que és hora de deixar que Catalunya intervingui activament en la política espanyola i en dugui, amb bona fe i recta intenció, la direcció, no pas per dominar els altres, sinó per salvar-se tots plegats.

Per a això és indispensable — i aquests mots són gairebé textualment els que m'escrivia un il·lustre català, el nom del qual no esmentaré ací perquè actualment es troba a Catalunya — que s'acabi el costum del doble llenguatge, segons es parli a Barcelona o a Madrid, segons si el públic al qual hom s'adreça és català o castellà. Caldria que els polítics catalans es sabessin deslligar de la preocupació d'encertar allò que el poble vol que li diguin. No és pas això el que importa, sinó saber què cal dir-li i com cal fer-ho. Saber allò que hom pretén i dir-ho amb tota claretat. I per mi allò que cal aconseguir és d'operar, a Catalunya i a Espanya, la síntesi entre el catalanisme i el patriotisme espanyol.

Mai no ens podrem prou plànyer els catalans de la mort prematura d'Enric Prat de la Riba, el més gran polític que ha tingut Catalunya, l'únic a posar al costat de Pau Claris i de Joan Prim. No oblidarem mai que el fundador de la Mancomunitat fou el teoritzant de « La Nacionalitat Catalana » i de la « Doctrina Catalanista ». Però tampoc cal oblidar l'home de govern, que posava els interessos de Catalunya per damunt de tota consideració partidista. La seva mort, l'1 d'agost del 1917, llevava a Catalunya el seu seny director. Si Catalunya no li ha erigit el monument que la seva memòria es mereixia, ell ja en vida se'l construïa amb l'« Institut d'Estudis Catalans », creació màxima de la cultura catalana.

Fou ell el veritable director de l'Assemblea de Parlamentaris celebrada dies abans del seu traspàs. Hi hagués pogut intervenir més activament, hagués pogut tirar endavant el programa del manifest que ell havia redactat poc abans per a convocar l'Assemblea i el d'aquell altre document que duïa el títol expressiu de « Per Catalunya i l'Espanya gran », l'entrada decisiva de Catalunya en la direcció de la política espanyola potser s'hauria operat efectivament ja fa prop de trenta anys. Potser ens hauríem estalviat dues dictadures i una guerra. Els successors de Prat de la Riba, massa fascinats per Madrid, es deixaren prendre de les mans el programa i les armes per a imposar-lo. Que llur lamentable experiència ens alligoni.

Com el mateix Prat, els catalanistes haurien de reintroduir francament, obertament, el mot Espanya en llur lèxic polític i revalorar també el concepte de patriotisme espanyol. Hauríem tots plegats de superar d'una vegada l'antinòmia que una preocupació teòrica ens fa trobar entre aquest concepte i el de catalanisme — de patriotisme català — que duem arrelat a l'esperit. També hi són els altres — paraula i concepte! Sinó que no ens n'adonem, si no és d'una manera negativa.

Hem de dir als nostres germans d'Espanya que com més catalans ens sentim, més espanyols serem. Que com més ens puguem deslligar, en la llibertat, del feix d'humiliacions i d'inferioritat que duem al damunt, més estarem en disposició de col·laborar al renaixement d'Espanya — i demostrar que volem fer-ho. Fet i fet, els patriotismes locals peninsulars són les forces més vives i joves que resten a Espanya, i seria una follia renunciar a llur aportació. Que intervinguin, al contrari, activament; que pesin a la balança dels comuns destins; que duguin l'exemple de l'amor a les llibertats pròpies i l'emulació en el patriotisme de la pròpia nació. No és pas l'ad-

hesió als drets sobirans o a la llengua de cada cantó allò que pot privar els suïssos d'ésser patriotes — tots per un igual —. Els pobles espanyols tenim un passat comú, una economia que es completa, un esdevenidor que pot ésser exemplar si ho volem. I els catalans, tan espanyols com els castellans i els bascos, tenim el dret i el deure de dur a la construcció d'aquest esdevenidor les nostres qualitats i el nostre entusiasme.

Aquest és, probablement, l'únic camí de salva-

ció que encara li resta a Espanya. I malgrat que parlem «en llengua no castellana» i que no esmentem Numància ni els saguntins, la nostra veu mereix d'ésser escoltada i ho serà si sabem dir els mots que calen i ésser sincers. Sincers, que vol dir que no sabríem renunciar a cap dret ni a cap responsabilitat. I molt menys a l'honor de dir-nos i ésser catalans, profundament catalans, fills d'una nació que encara ha de realitzar a Espanya, a Europa i al món, els seus destins.

Diu Nicolau M. RUBIO :

LA POLITICA DEL CONSELL DE LONDRES

Les paraules plenes de seny patriòtic, amb les quals QUADERNS han obert el debat sobre el «Consell» de Londres, han recollit la «gran impressió» que el manifest d'aquest «Consell» ha produït en els catalans residents a França. El Sr. Claudi Ametlla, en un bell article que enceta la discussió, ha precisat encara més: «manifest carregat de sorpreses», ha escrit. I amb raó; car els catalans que hem viscut tancats dins França, enterrats sota l'ocupació alemanya, tallats del món lliure, no hem pogut rebre sense sorpresa les noves de la política catalana que hom ha fet durant aquests darrers quatre anys, en la llibertat d'aquell món; una política catalana que s'ha desenvolupat a base de dades i de possibilitats que nosaltres, ni posseïem ni podíem tenir dins el soterrani en què vivíem — i del qual, mancats de lliure comunicació, encara no hem sortit completament.

Mentre el català, a França, sofria en silenci, impossibilitat de deixar sentir la seva veu, i tan preocupat amb les seves pròpies preocupacions que en molts de casos ni esma podia tenir d'imaginar el que hauria pogut dir si s'hagués trobat en el món lliure; els catalans que es trobaven en aquest, van examinar la situació, van pensar-hi i van parlar-ne lliurement i en alta veu. Si no ho haguessin fet així, no haurien traït les possibilitats que la sort els donava i la noble responsabilitat que la llibertat els concedia.?

Aquells catalans en el món lliure es van dir, segurament, que de les dissorts que han caigut damunt el nostre patriotisme català, la gran compensació és aquesta: haver trobat en l'exode arreu del món, l'ocasió, dolorosa però meravellosa, de llançar el nostre clam damunt l'àmbit mundial; de poder-lo cridar fora de les quatre parets de la Península; de poder redoblar i eixamplar aquella «internacionalització» de les coses de Catalunya, que Macià va emprendre amb la feta de Prats de Molló.

Semblant compensació, el «Consell Nacional de Catalunya», presidit a Londres per Carles Pi i Sunyer, se la podia donar; i, podent-se-la donar, no se

la ha volgut refusar ni ha volgut refusar-nos-la, a nosaltres ni al catalanisme. Ha volgut que la veu de Catalunya sigui sentida en la crisi actual de les Nacions, dels Imperis i de la Humanitat sencera. S'ha dit que entrem, i que estem ja, en un període constituent inoït, en una ocasió històrica singularíssima i única; i s'ha refusat a disminuir, a afeblir, el crit viu del poble català; i no ha acceptat, ni en hipòtesi, que l'expressió del nostre voler fos un silenci com el que, després del 1714, eixia de les entranyes cansades de la Pàtria.

* * *

Heus ací, doncs, el «Consell Nacional de Catalunya», decidit a alçar la gran veu del patriotisme català i de l'esperit de Llibertat de Catalunya, Som a Londres: cinc catalans, Carles Pi i Sunyer, Josep Ma. Batista i Roca, el Dr. Trueta, l'enginyer Ramon Parera, Fermí Vergés, voltats d'altres catalans, es reuneixen sota les terribles inclemències d'un cel dominat llavors per la Luftwaffe. L'instint del pobre ésser humà, els demana d'acotar el cap. Però ells el redrecen — com el poble anglès que els volta.

Se'ls ofereixen dues fórmules, dos camins, per a articular el clam de Catalunya: l'un d'ells, és manifestar el pensament i la voluntat del poble català com a subsidiaris d'uns altres; com a apèndix d'una política republicana amb centre virtual a Madrid; com a accessoris, en fi, d'una legalitat constitucional no-distintament catalana. L'altre camí, és el de formular el pensament i la voluntat dels catalans de manera distinta, netament nostra, centrant el Catalanisme sobre ell mateix; fent-ne el cap d'un cos i d'una acció, i no un membre o la cua d'un cos i d'una acció aliena.

Els nostres amics de Londres trien aquest segon camí. Presenten l'Esperit de Catalunya sense crosses, segur d'ell mateix, jove i fort. S'acorden amb bascos i gallecs; i prefiguren així una Nova Espanya, sorgida, per confederació lliure i com a natural, no pas de la soca esgotada de l'Estat madrileny, sinó de les rels vives i encara plenes de força d'unes

velles nacionalitats hispàniques, que l'allunyament del poder, durant segles, ha rejuenit.

Arreu del món lliure, el fervor catalanista respon, quan no precedeix, la presa de posició de Carles Pi i Sunyer i dels seus companys. Els catalans d'Amèrica — aquells mateixos que ja havien nodrit el foc en el qual Macià i Gassol forjaren les armes llurs, donen un suport decidit a la política del « Consell Nacional de Catalunya ». Els noms dels catalans coneguts aflueixen a les llistes d'adherents. Organitzacions catalanes de tot Amèrica, periòdics catalans a totes les capitals americanes, s'arreglaren sota les senyeres del Consell. L'esperança catalana torna a estar en marxa.

El moviment no és de flamarada sentimental. La reflexió és exigida als adherents. En efecte, els Srs. Santaló, Andreu, Bosch Gimpera i pocs més, sostenen el punt de vista, contrari al del « Consell », que cal adoptar una posició estatutària estricta, navegar en la barca de la Constitució del 1931 i compartir-ne la bona o la mala fortuna.

Era i resta normal que el Catalanisme d'avui conegué, i conegui, al costat de la posició jove i oberta a l'esdevenidor, aquella altra posició dels qui, enyorant els triomfs passats, resten aferrats a les fórmules d'antany; com, als temps de Primo de Rivera, el Catalanisme conegué, al costat de la política de Macià, la dels que opinaven que la Constitució de la monarquia i la restauració de la Mancomunitat, representaven l'essència mateixa del seny català.

Hi ha doncs, discussió, en el món català lliure. El dubte dels patriotes, davant l'alternativa, il·lustra bé el caràcter seriós de la tria que fan, i de les raons polítiques que els mouen. Heus ací un exemple d'aquest cas: és tret de la còpia d'una lletra (que els amics de Londres em comuniquen) adreçada pel senyor Ramon Peipoch, en la seva qualitat de Secretari d'Acció Catalana a Mèxic, als Consellers del « Consell Nacional de Catalunya » residents en aquell país:

« Tinc l'honor de comunicar-vos que en reunió celebrada pels afiliats a Acció Catalana, residents en aquesta ciutat (Mèxic D. F.) s'ha acordat, tenint en compte el contingut del Pacte signat el dia 25 d'agost darrer (1944), comunicar a la Junta Espanyola d'Alliberació, que ens considerem en llibertat d'acció en relació als compromisos contrets per la signatura del Pacte del 25 de Novembre de 1943. »

« Hem comunicat aquest acord al President del Consell, Sr. Carles Pi i Sunyer, al qual hem renovat la nostra adhesió, tot posant una vegada més de manifest la nostra decisió de col·laborar amb el Consell en la defensa dels objectius proclamats en la Declaració i Pacte de 24 i 25 d'Agost esmentats. »

* * *

La lliure i ben mesurada adhesió de personalitats i entitats porta en fi, al « Consell » uns efectius que no permeten de considerar-lo com una mena d'es-

camot de franc-tiradors ni com un grup de « cine amics » perduts en un café dins les boires de Londres (1). Transcriuré a continuació les llistes d'aquests efectius, tal com em són trameses pel « Consell »:

* * *

En virtut d'aquestes adhesions i per tal de recollir-les en una organització comprensiva i eficient, el « Consell Nacional de Catalunya » s'ha donat l'estructura que segueix: Un Comitè Directiu, format pels Consellers que resideixen a Londres; una sèrie de Consellers, residents com a delegats del « Consell » en les diferents capitals americanes, i a Barcelona (2).

En aquesta llista hi ha noms de Barcelona, que naturalment resten secrets. A més, el lector hi haurà trobat els dels Srs. Rovira i Virgili i Pompeu Fabra. En l'esperit del « Consell », aquesta inclusió significa la reconeixença de la continuïtat amb els nys, a París. El mateix cal dir del nom del Sr. « Consell », que va nomenar el President Compa-Jaume Pi i Sunyer, « nexa amb la tradició del Consell de París », com diu un report dels Consellers Tomàs i Piera i Josep Carner, que Londres m'ha tramès. El report, datat a Mèxic D. F. el 10 de novembre del 1944, afegeix que « resten incorporats al Secretariat, representants de tres matisos distints, Miquel Ferrer, Jaume Miravittles, Ramon Peypoch, i el Secretari de « Comunitat Catalana » de Mèxic, Llorenç Parramon.

* * *

Es més que natural que un bloc polític català d'aquesta vàlua posat al servei d'un pensament catalanista clar i altament expressat, hagi impressionat

(1) El senyor Rubió dona la llista de partits, entitats i periòdics adherits al « Consell Nacional de Catalunya », la qual figura ja en l'article del senyor Batista i Roca (Nota de la R.). Són, però, del seu autor les dues notes següents:

Entre els membres del Secretariat de Relacions de Militants d'E. R. C. poden citar-se: Joan Lopena Roma, Llorenç Perramon, Alfons Boix Vallcrosa, Jaume Senyal Ferrer, Ferran Llardent Comas, Carles Sala, Josep M. Francès, Maria D. Bargalló, Ignasi Canadell, Josep Tomàs i Piera, Salvador Armendares, Ferran Zulueta, Dr. Enric Godas, Manuel Galés Martínez, Dr. Jaume Roig Padró, Ramon Frontera, Jaume Miravittles, Pere Porcalles.

El Dr. J. Serra Hunter i el Dr. B. Mori pertanyien també als « Militants » abans de morir.

Front Nacional, la potent organització de resistència que aplega catalans de totes les idees. Un dels directius del Front Nacional és membre del « Consell Nacional de Catalunya ».

(2) A continuació l'autor enumera la composició del « Consell », que és la mateixa que figura en la pàgina 3 de l'article del senyor Batista i Roca.

els membres de la « Junta Espanola de Liberaci6n », i que els hagi impressionat més — tal és la ingratitude inherent a les coses polítiques ! — que no pas l'adhesi6 purament i simple a la « Junta » dels senyors Santal6, Andreu, etc.... Ningú no es sorprendrà que la « Junta » hagi procurat negociar i, almenys, afalagar amb promeses superiors a l'Estatut, els nostres homes de Londres. El Sr. Fernando de los Rios, President als Estats Units de la Delegaci6 de la « Junta », parlant el 5 de novembre darrer, en un acte a Nova York, es referí al « espléndido documento publicado hace unos dias por el Consejo Nacional Catalán, presidido por Don Carlos Pi i Sunyer, documento de alma dolorida por todo lo que ha sufrido Catalunya »; i es replegà vers una posici6 de negociaci6 dient que ells, els de la « Junta », creuen que « los principios fundamentales (no pas la lletra) de la Constitucion de 1931, con sus complementos los Estatutos de Catalunya y del País Vasco... han de informar transitoriamente su acci6n... dejando para el mañana constituyente, toda modificaci6n que se haya ido gestando en las entranas de la sociedad espanola, durante estos anos dolorosos... » i afegí que alguns dels extrems de la « Declaraci6 de Londres, « me parecen puntos claros de partida para aclaraciones ulteriores sobre este delicado problema de la estructura interna de Espana. »

En el banquet celebrat a Nova York, el 29 de novembre, a honor del Sr. Martinez Barrio, el Sr. de los Rios, tornà a referir-se al « Consell » i a la seva posici6 confederal : « Espana — digué — tiene una dificultad interna : alcanzar una unidad que no destruya la variedad de los elementos que la componen... Creo que no solamente sería factible mantener esta variedad sin6 fortalecerla ». El Sr. Martinez Barrio, en resumir els discursos, recollí l'al·lusi6 al confederalisme, i parlà de « la causa de cada uno de los miembros de la familia hispánica ».

Es clar que el « Consell Nacional de Catalunya » no es deixà captar per aquestes amabilitats. Lligat s6lidament, amb el Pacte « Galéuzca », als bascos i als gallecs, es refusa a esdevenir un « complemento de la política de la « Junta de Liberaci6n ». En l'ocasi6 de l'intent de reuni6 parlamentària d'aquest mes de gener a Mèxic, el grup confederal exigí com a condici6 per a col·laborar, el compromís explícit, per part de la « Junta », de reconèixer els drets de lliure determinaci6 de Catalunya, País Basc i Galícia. Les negociacions no donaven resultats clars i foren rompudes. En telegrama del 17 de gener, el « Consell » de Londres em diu : « el grup Galéuzca format per vuit diputats bascos, cinc catalans i quatre gallecs amb Tomàs i Piera com a cap »... « no han consentit a assistir a la reuni6 de Mèxic. »

* * *

Aix6 prova la voluntat ferma del « Consell » de prosseguir la seva pr6pia política. L'etapa autonomista del Catalanisme hist6ric, — lliguista i republicà — és depassada. Ja no es tracta d'obtenir unes

« concessions » d'un Estat madrileny, suposat persistent ; sin6 de partir de l'hip6tesi de l'esgotament d'aquell Estat i de la seva substituci6 per una nova Espanya, de tipus confederal. En 1937, el President Companys havia dit (citats per A. Sieberer : « Espagne contre Espagne ») que el confederalisme era esdevingut « l'espina dorsal de la resistència ». Avui, el « Consell » de Londres fa, del Confederalisme, l'espina dorsal del Catalanisme en marxa.

Per6 no s'ha pas de creure que la ruptura del « Consell » amb l'autonomisme d'ahir sigui brutal. No. Les institucions catalanes eixides de l'època estatutària mereixen tot el respecte dels homes d'Estat que componen el « Consell » de Londres i d'Amèrica.

Hom havia pogut témer que no fos així. En repudiar la política de l'autonomisme « legal » del grup Santal6, el « Consell Nacional de Catalunya » no repudiava també la Instituci6 mateixa de la Presidència de la Generalitat, filla d'aquell autonomisme ?

En realitat, ni aquell ni cap grup ni coalici6 no representa el Sr. Irla. Aquest és, no un « presoner », sin6 el « President ». « El President de tots els catalans », com va fer-me l'honor de dir-me a París. Ell mateix ha fet públic que es considera President en virtut de les « disposicions de l'Estatut interior de Catalunya »; i aquesta al·lusi6 a una llei purament catalana i filla de la lliure determinaci6 del Parlament català, prova amb quina finor política el Sr. Irla exerceix la seva alta missi6 de mantenir-se en contacte amb totes les tendències nacionals.

Puc assegurar que el « Consell » de Londres ha reccnegut aquests fets i ha aclarit qualsevol confusi6 que hagués pogut semblar que existia en aquest respecte. Ja, com el lector sap, Londres havia manifestat el seu desig de continuïtat, respectant els consellers Srs. Rovira i Fabra. Els dos telegrams següents mostren com la mateixa actitud és mantinguda envers el President legítim de Catalunya, Sr. Irla. Un és del Sr. Pi i Sunyer, que em diu : « Prosseguint la tasca d'incorporaci6 del moviment de redreç català a la continuïtat institucional, m'esforço a arribar a un acord, pregant a tots que facilitin la unitat, com sé que és també el vostre esperit ». L'altre és del Sr. Batista i Roca, en nom del « Consell » : « Absolutament d'acord a continuar l'acci6 en favor de la unitat. Presenteu els nostres homenajes al Sr. Irla, símbol de la continuïtat hist6rica de les Institucions i de la voluntat nacional i democràtica del poble català ».

La Constituci6 del « Consell Assessor » al voltant del Sr. Irla, no contribueix pas a deteriorar la situaci6, ens cal creure que l'aclarirà. Aquest « Consell » és presidit pel Sr. Antoni Rovira i Virgili, el pensament nacional del qual és prou conegut pels amics del « Consell Nacional de Catalunya ». A les meves indicacions en favor de la unificaci6 dels dos « Consells », Londres respon amb data de 7 de febrer : « Desitjem l'acord entre els dos « Consells », Nacional i Assessor; el qual no ens sembla difícil d'obtenir ».

Diu R. NOGUER i COMET :

IMPRESSIONS I REFLEXIONS D'UN VELL CATALANISTA

Confesso que la primera lectura d'aquest document — car n'he fet diverses, puix, certament s'ho mereix — va causar-me una forta i ben agradosa impressió. Em sentia, llegint-lo, rejuvenit, tornat a 40 o 50 anys enrera, a aquells temps heròics, per no dir-ne infantils, del catalanisme polític, de « La Reixa » i de « La Tralla », dels pare i fill Sacanellas, els Roig i Pruna, Marcel Riu i el **martre** — així ho escrivíem aleshores — Lluís Manau i Avellanet. En pau reposin tots.

Però la dita impressió fou fugissera. Aviat vaig recobrar el sentit de la realitat i vaig dir-me : però és que ha passat endebades aquesta mitja centúria ? Es que encara podem sentir-nos en aquell període ? I, sobretot, és que ara, de fa poc, un terrible huracà no s'ho ha emportat tot, les moltes il·lusions posades i les poques coses fetes ? Aleshores, en contacte amb la duríssima realitat, vaig dir-me : Es que Catalunya tindrà la dissort de no veure finit mai el període dels propagandistes i iniciat el dels homes i les actuacions serioses de govern ? I en tornar a llegir els noms dels signants del manifest-sirena i recordar els ben guanyats prestigis d'alguns d'ells com homes de realitzacions, llur serena i bona tasca com dirigents, vaig afegir : no és dolorós veure'ls desviar-se de la drecera, per una falsa visió del paisatge ?

Concixem massa bé el miratge d'aquesta literatura del catalanisme, perquè no ens creguem en l'obligació d'assenyalar-ne els perills, sobretot als joves, massa propensos sempre, amb llur generositat i inexperiència, a seguir falses rutes que els condueixen al descoratjament. Per això i per a ells, sobretot, escrivim aquestes ratlles.

Perquè examinem-les serenament, les il·lusions de la crida dels amics de Londres, toquem-les les fantasies de llur document.

Dues són les principals, com ja feia observar molt bé el meu vell company Claudi Ametlla, l'article del qual subscriu en tot.

Primera : el principi d'autodeterminació, el qual entenen els signants del document que Catalunya té dret a demanar per a la solució del seu plet, dret derivat, segons ells, de la famosa carta de l'Atlàntic.

Vella cançó aquesta, que sentim constantment des de la gran guerra. En acabar aquesta, també nosaltres, catalans, varem reclamar l'aplicació del susdit principi al nostre cas. I no recordem tots aquell tallant i glacial « Pas d'histoires, messieurs »,

que posà fi a tantes il·lusions i tants castells de cartes ? Es que creuen els amics de Londres que ara tindrien millor sort perquè les coses vagin per un camí més favorable que aleshores ? Honradament creiem que aquests bons amics s'erren, perquè el nostre plet als ulls del món, és un problema exclusivament d'ordre interior i d'organització de l'Estat espanyol, i que cap altre voldrà recolzar-nos, ara ni mai, com va passar en 1919, si pretenem anar a una revisió fonamental del procés de la unitat espanyola.

Creiem més ; creiem que el principi d'autodeterminació sentat en la famosa carta de l'Atlàntic — no signada per tothom, cal no oblidar-ho — no té aquesta vegada el mateix sentit ni se li donarà la mateixa interpretació que l'any 19. Aleshores, que hi havia a Europa nombrosos problemes nacionalistes plantejats, per la confusa composició del vell Imperi dels Habsburg que era, com es deia, un « mosaic » de pobles i per les lluites nacionals i racials als Balkans, el principi d'autodeterminació tenia el sentit col·lectiu que li donen els signants del document londinenc. Però, resolta la major part d'aquells problemes nacionalistes el principi susdit, que proclama la carta de l'Atlàntic, és — al nostre entendre — en el sentit de la llibertat individual, per a fer triomfar arreu, dins dels Estats ja constituïts, existents o reconeguts — la forma d'organització i els principis de la Democràcia política en el regiment d'aquells. I si no : creuen els amics de Londres, que serà aplicat el famós principi, en el sentit col·lectiu que ells li donen, en el cas de la dissortada Polònia, la dolça Ucraïna, la tragèdia de la qual no va escapar a la fina observació del nostre il·lustre i vell company Rovira i Virgili, en el seu viatge a Rússia, o en el cas de la Croàcia, la sort de la qual ja està resolta ?

No ens hem, doncs, de fer il·lusions — aquest és el nostre humil criteri — que pugui ésser admès, estudiat i molt menys resolt el problema nacionalista de Catalunya i, per tant, cal rebutjar, com no viable, cap solució independentista.

No la defensen pas, certament, els signataris del document de Londres. Les seves il·lusions o fantasies no van tan lluny. Per a ells la solució definitiva — així ho creuen i ho diuen — del plet català, que pertorba la vida de l'Estat espanyol fa més de mig segle, rau en la constitució, d'un cop, d'una Confederació Hispànica de pobles. Es a dir, que Catalunya és confederés — no federés — amb els altres

pobles de l'Estat espanyol que tenen una forta personalitat : Castella, Galícia i el País Basc. I perquè Castella no fos massa gran en la Confederació i no ens passés amb ella, com en la germànica amb el cas de Prússia, que imposés el seu esperit, apunten els signants del document, per a augmentar sens dubte, el pes i la força de Catalunya, una altra fantasia : la reaparició de la Catalunya gran, és a dir, la restauració de la Catalunya medieval, d'abans del gran Rei En Jaume : la unió del vell Principat amb els antics reialmes de València i de Mallorca.

Francament, hauríem desitjat que la prudència els hagués portat a no tocar el susdit tema de la Catalunya gran, o del pan-catalanisme. Perquè afirmem resoltament, com homes liberals que som, que no hem sentit mai un nacionalisme agressiu, que nosaltres no reconeixem altre principi legítim que el de la voluntat humana en el regiment dels pobles com dels homes, que sols en el cas de que els pobles valencià i balear volguessin, de plena i conscient voluntat, formar amb les terres de la Catalunya estricta una unitat administrativa diferent i superior a la provincial de l'Estat espanyol, podríem acollir-los. Però la trista realitat és que el sentiment racial de catalanitat està gairebé extingit en les terres valencianes i mallorquines.

Creiem, doncs, en resum, desposseït de tot sentit de realitat i de viabilitat, aquest ideal d'una Confederació hispànica en què somnien els nostres bons amics de Londres, i com tal somni, entenem que no pot ni deu influir la nostra vida política, prou complexa i anguniosa per que encara ens absorbim en buides elucubracions.

• • •

Posició netament, exclusivament i sincerament estatutària. És aquesta la nostra i la defensem per entendre-la la més viable, i la més positiva per a la nostra terra dissortada. A la defensa que en feu el company Ametlla em permetré afegir algunes altres consideracions, que estimo dignes d'ésser dites per un vell catalanista, que no vol ésser més que un home just i honest.

En primer terme, per a mi, segurament per la meua condició de jurista, d'home de lleis, té una força moral enorme que Catalunya pugui reclamar la restauració íntegra del seu Estatut, en virtut d'un principi de dret tan universalment reconegut, que és ben bé de moral universal, aquell que proclama que l'expoliat ha d'ésser, abans que tot, restituït íntegrament, totalment, àdhuc amb les accessions naturals o jurídiques de la cosa. PERO NO MES, perquè si reclama més — «plus petitio» — pot perdre si no el dret, l'acció exercida.

Aplicant el susdit principi a la situació actual d'Espanya i de Catalunya, entenem que els que hagin de jutjar els nostres clams o les demandes, han de reconèixer la seva força moral i jurídica en tant que reclamen la restauració de la Constitució Republicana del 31 per a l'Estat i la de l'Estatut — derivat

d'aquella — per a Catalunya, perquè l'una i l'altra foren arrabassats al poble espanyol i al poble català per actes de il·legítima violència.

I no és fill de cap casualitat, sinó d'un estret lligam de causes, que el desposseïment fos simultani, perquè «dret i la vida lliure» el de Catalunya i de la República espanyola estan tan lligades, que formen un sol conjunt, i els enemics de la una ho són de l'altra i per això les escometeren i ai! les vengeren plegades. Els fets que això proven són tan clars, que no creiem que puguin ésser negats per ningú. La II República espanyola fou odiada a mort per totes les forces de reacció espanyoles — algunes de les quals precisament havien contribuït a la seva instauració — principalment i des del moment que aquella escoltà els clams de la terra catalana i, fidel als seus compromisos — Pacte de San Sebastian — i al seu esperit de respecte a les voluntats populars, reconegué — amb més o menys regateigs — el dret de Catalunya al «self-government». Ja la primera subversió seria contra la República, la de l'agost del 32, tenia aquella significació anti-estatutària i anti-catalana, neta i clara. No està en la consciència de tots que si la República s'hagués tancat, com la Monarquia, en un uniformisme i centralisme a ultrança, per radical que hagués estat, no hauria desvetllat l'odi fanàtic de tots els sectors els quals encega un concepte absurd i hermètic del patriotisme espanyol?

Es més : amb la República i per la República, Catalunya va començar a exercir una poderosa influència espiritual sobre Espanya, influència que hauria anat estenent-se i enfortint-se, fins arribar a aquella hegemonia tan predicada per alguns. Bé prou es varen adonar d'aquest fet els fanàtics de l'uniformisme i bé prou ho han llançat en cara a Catalunya, amb sarcasme, quan l'han vista vençuda, «perquè no es faci mai més il·lusions».

Perquè creiem, doncs, sincerament, que la República és Catalunya i Catalunya la República, afirmem que així com aquesta no pot negar, sense traïr els seus principis essencials, les llibertats catalanes, Catalunya té també, per la seva part, el deure elemental d'acceptar fórmules de convivència o d'adaptació que no representin per a la República una pertorbació constant, que produeixi un estat permanent de fricció i de malviure que propiciï la germinació de focus morbosos d'hostilitat en el conjunt de l'Estat espanyol al qual la Història la té lligada... sense que es vegi, ni a la llunyania, un Sigfrid deslliurador.

I sobretot, entenem que aquest estat d'esperit l'hem d'afirmar en aquests moments tan amargs i tan difícils, en què ho hem de refer tot de cap a peus ; la República a Espanya i les institucions de govern catalanes. Moments delicadíssims en els quals entenem sincerament que fóra una veritable insensatesa, plantejar de nou «la qüestió catalana», amb exigències fora de lloc i, sobretot, fora de temps. Ja el feia remarcar, agudament, l'amic Ametlla, aquest perill. Es que vosaltres, amics, que conviviu

en l'exili, amb els republicans espanyols, no us heu donat compte d'aquest estat d'esperit, que portat allí baix trobaria la major força expansiva, perquè de segur que el caliu hi és? I Catalunya es trobaria ara sense homes com el President Azana i Marcel·lí Domingo — de bona memòria els dos — que fossin els seus advocats i valedors. Qui s'aixecaria avui a Espanya, amb autoritat semblant a la seva, a posar-se al costat de Catalunya?

Els republicans espanyols no ens poden negar el dret a tornar a tenir l'Estatut perquè aquest és una peça consubstancial de la Constitució Republicana del 31, la restauració de la qual tots defensem. D'ací el nostre « automatisme ». Demanar més fora, repetim, una manca enorme d'habilitat i, àdhuc, una manca de lleialtat.

Ja els diria als amics de Londres: els vostres ideals, els vostres somnis, són ben respectables, però són d'una mena a la qual podríem aplicar la coneguda frase d'un gran polític francès, en la qüestió de la « revanche »; pensar-hi sempre, no parlar-ne mai. Que fossin com un pla espiritual nostre, un programa mental de treball, mentre refem l'ensorrat edifici i procurem guanyar tant temps perdut, com també feia remarcar amb justesa i justícia el company Ametlla. Perquè, amics, és que tots podem tenir la consciència tranquil·la d'haver servit amb eficàcia la nostra terra, en aquests darrers anys? Es que no hi haurà un esperit prou sincer que digui el *mea culpa*, que a tants ennobliria i a tants redimiria, si la confessió fos seguida d'un real penediment? Es que, per desgràcia, l'esperit i els interessos de partit no s'han sobreposat, gai-

rebé sempre, als de la Pàtria? Es que hem donat els catalans un exemple tal de bon govern, que ens doni dret a reclamar més i més facultats? I no alludeixo pas als tristíssims tres anys darrers, els de la guerra, que jo en diria el període murcià (de Catalunya (amb perdó dels bons murcians) sinó els anys anteriors en els quals amb l'Estatut, que en realitat està en bona part per a aplicar per culpa nostra, tantes coses s'haurien pogut fer i tantes coses hauria fet un veritable home de govern, un estadista com el gran patrici Enric Prat de la Riba, « El Constructor », va fer amb aquella modestíssima, incipient, institució de govern català, la Mancomunitat de Catalunya, a la tasca de la qual consideraré sempre el més alt honor de la meua vida l'haver col·laborat, encara que fos en els tristos dies de la seva injusta i prematura fi.

Vingui, doncs, una noble rectificació per part nostra, de tots nosaltres. No ens dividim, no ens bescantem. Recordem sempre aquelles nobles paraules de l'inoblidable Ildefons Sunyol: « Amb quin dret podem demanar el respecte dels altres, si nosaltres no ens el tenim? » I a treballar, a servir tots a la Pàtria, a refer dignament tot el que es pugui del que el terrible huracà va ensorrar. A tornar a començar de nou, amb fe i entusiasme..... perquè els joves no s'adonin de les ferides que portem dintre, amb tantes llançades i tants desenganys!

I la única manera de fer això avui, es posar-se amb disciplina i lleialtat darrera del President Irla i del seu Consell, l'únic autèntic Consell Nacional de Catalunya.

Diu J. de CAMPS i ARBOIX :

SOBRE L'AUTODETERMINACIO

El Manifest del « Consell Nacional de Catalunya » — signat per amics entranyables — preconitza el principi d'autodeterminació, o dret dels pobles a disposar de sí mateixos, com la millor de les futures tàctiques del catalanisme. Per tant, la prefereixen a tota altra tàctica, com, per exemple, la del restabliment i realització de l'Estatut pel retorn automàtic a la legalitat constitucional.

Diuen els amics de Londres que, ja en 1940, aquell Consell fixà com a fonament de la seva posició patriòtica i política el principi de l'autodeterminació, i, en un altre indret del manifest, fan aquestes dues afirmacions: que l'autodeterminació és un « **principi clar, senzill i franc** », i que ell « **figura en forma explícita o implícita en totes les declaracions dels capdavanters de les Nacions Unides com un dels carreus fonamentals del món de demà** ».

Aquestes afirmacions sorprenen en alt grau, ja que el principi de l'autodeterminació no tardà a ésser abandonat per obscur i complex i les declaracions dels capdavanters de les Nacions Unides no tenen pas el sentit que els donen els components del Consell.

El principi de l'autodeterminació no és pas originàriament un principi de dret polític, perquè originàriament pertany als dominis de la Biologia. Si consulteu el Larousse gran, per exemple, llegireu que l'autodeterminació és un principi biològic en virtut del qual « l'organisme enclou en sí mateix la raó del seu funcionament i per tant de la seva estructura ».

S'ha dit que el principi autodeterminant és definit per primera vegada en els 14 punts del president Wilson. No és exacte; ho és, en canvi, que la declaració de Mount Vernon del 4 Juliol de 1918, conté

el primer germen del famós dret dels pobles a disposar de sí mateixos, quan proclama : « ... Reglamentació de tota qüestió relativa, ja als territoris, ja al dret de sobe­rania, ja als ar­ranjaments econòmics, ja a les relacions polítiques, **sobre la base de la lliure acceptació d'aquesta reglamentació pel poble immediatament interessat**, i no pas segons els inter­essos materials o el profit d'un altre poble o nació qualsevulla, la qual podria desitjar una reglamentació diferent per raó de la seva influència en el món o de la seva pròpia hegemonia ».

Aquest text no encoratja pas certament a llençar les campanes al vol en intentar aplicar-lo a Catalunya. Així es devia com­pendre a casa nostra, quan s'extingí la rauxa del primer entusiasme. Algun tempteig que és féu tancà tan hermèticament la porta que el desengany matà les esperances en poncella. Però la resignació devia succeir al desengany, perquè en la literatura catalanista de l'època no es fan pas gaires al·lusions a la matèria. (1) En la pràctica solament foren consultats els pobles interessats per tal de dirimir situacions litigioses entre dos Estats que es disputaven l'anexió d'un territori ; el cas més típic i conegut és el plebiscit que resolgué el conflicte de la conca del Sarre.

Més encara : la Societat de Nacions interpretant el pensament de Wilson, va establir una doctrina que esvaeix d'un cop les il·lusions autodeterministes a l'estil dels catalans de Londres. En efecte : amb motiu del conflicte de les il·les Aaland, pertanyents a la Finlàndia, la S. D. N. va fixar la següent jurisprudència : « Reconèixer a unes minories de llengua o de religió, o a una fracció qualsevulla de població, la facultat de retirar-se de la comunitat a la qual pertanyen perquè tal és llur voluntat o bon desig, seria destruir l'ordre i l'estabilitat a l'interior dels Estats i inaugurar l'anarquia en la vida internacional. Seria sostenir una teòria incompatible amb la idea mateixa de l'Estat com unitat territorial i política ».

Això sí que és clar, i, afegirem, contundent. Ens trobem doncs en presència d'una exegesi restrictiva de l'autodeterminació declarada inaplicable a una minoria de llengua o religió que volgués independitzar-se de l'Estat al qual pertany. Cada cop menys senzill, el principi va sofrint encara noves transformacions.

El mateix Wilson hagué d'oposar-se al plebiscit que afectava Txecoslovàquia i que demanaven els alemanys « sudetes », perquè compregué que, sense

(1) Hem pogut repassar mitja dotzena d'obres dels senyors Maspons i Anglesell i Estelrich, tractadistes d'aquests temes a Catalunya. En les obres consultades, escrites entre 1925 i 1932, no hi hem trobat rastre de l'autodeterminació, malgrat que aquelles produccions anaven plenes de l'actualitat de la política internacional i es prodigaven a cada retorn de Ginebra dels autors, com especialistes que eren dels Congressos de les minories nacionals.

aquell territori, la nova República tindria dificultats potser insuperables per a sobreviure. Keynes, el famós economista anglès, malgrat la seva ideologia, s'hagué de conformar de l'anexió de l'Alta Silèsia a Alemanya, perquè compregué que aquesta « tenia necessitat de la conca carbonífera silesiana per a la bona organització de l'economia nacional ». Així tenim que lluny d'ésser la voluntat d'una minoria nacional o d'un grup homogeni irredentista, els que poden recorre a l'autodeterminació, és decisiu un nex­e de factors diversos, tal com la supervivència econòmica de la comunitat més gran, la delimitació adequada de les fronteres naturals, la necessitat de mantenir l'equilibri polític, etc. Així en limitar aquestes causes l'aplicació del principi queda reduït en la pràctica a pura entelèquia.

Tal deu ésser la inanitat del principi i el buit que ha trobat en els ambients internacionals que en els documents oficials emanats de les Nacions Unides, s'està molt lluny d'acceptar l'autodeterminació tal com l'entèn el « Consell Nacional de Catalunya ». Per a demostrar-ho examinarem el contingut de la « Carta de l'Atlàntic » i la declaració de la Conferència de Crimea.

En la « Carta de l'Atlàntic » es llegeix : « 2. — No aproven que es realitzin modificacions territorials, que no siguin d'acord amb el desig expressat lliurement pels pobles interessats » ; 3. — Respecten el dret de tots els pobles a **elegir el règim de Govern sota el qual vulguin viure i desitgen que es restitueixin els drets sobirans i la independència a aquells que n'han estat expoliats per la força** ». Es evident que cap d'aquests dos enunciats s'ajusta de molt a l'autodeterminació somniada ; que cap d'ells és aplicable al cas de Catalunya ; que pel contrari tots dos preveuen el cas d'Espanya, expoliada per la força en els seus drets sobirans, i defineixen el dret del poble espanyol a escollir el sistema de govern republicà o monàrquic, que vulgui atorgar-se el lliure consentiment dels ciutadans.

Els acords dels « Tres » a Crimea són encara frescos de tinta. Segurament aquests acords constituiran la norma que regirà els destins del món de la post-guerra ; per tant llur contingut té una excepcional importància. Que conté la declaració de Yalta ? Reprodueix en substància els anteriors punts de vista de la « Carta de l'Atlàntic », quan diu : « Dret de tots els pobles a **escollir la forma de govern sota la qual desitgen viure, restauració dels drets sobirans i d'autogovernament a favor dels pobles que se n'hagin vist privats per la violència exercida per les potències agressores.** »

Ací encara es concreta més i es condiciona amb més precisió. En conseqüència, en les solemnes declaracions oficials no es proclama el dret dels pobles a disposar de sí mateixos, com diuen els firmants del manifest.

Si a tan migrada condició ha quedat reduït el debatut principi, un altre ordre de consideracions

tanquen el quadre de la nostra argumentació. Fins suposant que aquest no hagués quedat tan malparat, la impossibilitat d'aplicar-lo a Catalunya el faria il·lusori.

En efecte : perquè el principi autodeterminant pugui tenir eficàcia, cal que sigui oficialment autoritzat, controlat i validat, requisits indispensables per a la seva legitimitat. En el cas de Catalunya, caldria, doncs, que el plebiscit fos patrocinat o bé per l'Estat espanyol, o bé per l'organisme superior internacional.

Ara bé : l'Estat espanyol no consentirà mai altres consultes al poble català que les derivades de la seva funció sobirana. L'Estat espanyol ha autoritzat el plebiscit estatutari perquè era constitucional, i si l'ambient federalista prengués realitat legal, autoritzaria, si calgués, una votació par a plebiscitar l'adopció del vincle federal. Però tots estem convençuts que no consentiria el plebiscit proposat pels catalans per a disposar lliurement, puix que un tal plebiscit podria amenaçar la unitat política espanyola. Pensar el contrari seria ignorar el quasi mig segle de lluites i d'esforços per a aconseguir una migrada autonomia.

Quant a la viabilitat d'una apel·lació catalana a l'organisme internacional, després de l'examen que hem fet de l'abast i de les variacions del principi d'autodeterminació, no creiem que pugui haver-hi dubtes. Sense justificació legal suficient, sense base política sòlida per a imposar la consulta popular, amb l'enemiga de l'Estat espanyol, únic amb personalitat internacionalment reconeguda, la reivindicació catalana no trobaria bona acollida, si en trobés alguna, en les esferes mundials. En el moment que el món tendeix a concentrar-se per a reduir en el possible el mosaic de les divisions territorials ; en el moment que s'intensifica el sentit universalista, en aquest moment, la pretensió dels autodeterministes

catalans seria una iniciativa inoportuna, perquè iria a contre-corrent de les tendències predominants.

•••

A l'hora de restablir la normalitat ens caldrà parlar més clar que mai. Però ja ens cal precisar per endavant que en bona doctrina catalana l'adhesió a la fórmula estatutària no pressuposa que es tanqui cap camí a totes les possibilitats de l'esdevenidor, ni que es condicioni cap dret substantiu de Catalunya. Es fa ús simplement d'allò que en dret es posseeix i es procura fer-ne el millor ús possible.

L'acceptació de la tàctica estatutària té encara aquella avantatge ja assenyalada pels lúcids treballs de Claudi Ametlla i Rovira i Virgili, publicats en aquestes mateixes pàgines, quan proclamen que la plena realització de l'Estatut, seria per tots una rehabilitació i un magnífic punt de partida, cosa que ens donaria la força d'autoritat necessària per a aconseguir, el moment arribat, llibertats més amples i sustantives. Seríem dignes d'aquestes per l'esforç pertinaç ja esmerçat i per una política constructiva ja practicada ; no oblidem que en la vida només és té en ferm allò que es mereix i que es guanya. /

Correspon, per últim, la solució estatutària a aquell capteniment que hem de tenir els catalans de produir-nos amb una modèstia que no exclou la dignitat ; aquella modèstia que s'imposa després d'haver pecat tant i d'haver dilapidat un valuós patrimoni. No caurem d'aquesta manera en la presumpció de creuse'ns salvadors de la Pàtria, sobretot si pensem en la veritat profunda d'aquesta frase de Benjamin Constant : « Es una Pàtria ben aviat perduda aquella que ha d'ésser salvada cada dia. » I encara la implantació de l'Estatut, com solució immediata, l'aconsella la sabiduria popular quan en una dita ben coneguda ens diu : « més val ocell en mà que grua volant ».

Diu F. ARNAU i CORTINA :

EL DRET D'AUTODETERMINACIO DE CATALUNYA

Ens plau que QUADERNS hagi obert les seves planes a la discussió d'un tema tan suggestiu i apassionant en les hores que vivim, com és el que planteja el « Consell Nacional de Catalunya » : el dret d'autodeterminació dels pobles que integren l'Estat espanyol a fixar els límits de llur llibertat.

El nostre distingit amic Claudi Ametlla, a base del convit que li ha fet la direcció de la revista, ha ençetat el tema. I Ametlla, tot fent l'elogi de les persones que signen el document al·ludit, ha combatut la idea per considerar-la inadequada en l'hora actual. Inadequada, contraproduent i àdhuc perillosa.

Ens sap greu haver de demostrar públicament una nostra manifesta discrepància amb la tesi i l'argumentació del seu treball. I diem que ens sap greu perquè, amb Ametlla, ens hem trobat moltes vegades identificats de criteri. Ha estat quan hem fet el comentari de molts fets polítics que s'han produït a casa nostra durant el temps que comencen al mes d'abril del 1931 fins al moment del nostre èxode. I no solament l'havíem trobat en ordre a la producció dels mateixos fets que al·ludeixo : la identitat d'apreciació i de judici afectava els actes, i els resultats dels actes, de persones que han intervingut

activament en les altes esferes del governament del nostre país. De més a més, amb Ametlla, ens ha unit sempre el nostre respecte i la nostra admiració pel tradicional sentit d'austeritat que ha presidit la vida de les grans figures republicanes de Catalunya, de les quals, el gran apòstol del federalisme espanyol, Pi i Margall és un exemple eternament vivent.

Aquesta vegada, però, la nostra opinió és tan oposada a la seva que ens demanem què deu haver pogut passar perquè la nostra divergència sigui tan manifesta. I potser no són solament certs conceptes que emet el que ens fa divergir. Qui sap si la tonada que l'acompanya hi ajuda!... Sobretot quan diu que el manifest que ha arribat de Londres és « carregat de sorpreses, la primera de les quals és trobar-hi la signatura de Carles Pi i Sunyer, sense cap dubte autor del mateix escrit ». I quan manifesta, també, en evocar el ver prestigi que gaudeix Pi en l'opinió pública catalana, « que després de la guerra civil la seva trajectòria d'abans tan clara sembla perdre la recta i s'encorba i es desvia d'aquella direcció que li suposàvem, fins aquest document dens i ple de doctrina, segurament, però enfora d'aquella línia de conducta que creïem la seva ». I, àdhuc, per a afegir dos punts de més del que l'amic Ametlla expressa extraïem aquests altres conceptes: « Podíem creure, però, que la imminència d'una política normal a casa nostra i la necessitat de preparar-la sacrificant cadascú el que calgués, suavitzaria aquella posició intransigent i acostaria el nou extremista en Catalanisme a les conclusions de tots, realitzant aquella necessària i indispensable unanimitat, sense la qual no hi ha salvació. El Manifest que comento no porta res d'això, sinó tot el contrari. Aquesta és la sorpresa que ens dona Pi i Sunyer » i « Es en el que té de singular, de discordant, de pertorbador i confusionari que ens desplaça aquella nota en tant que ve a entrebancar la unió i a dificultar una solució fàcil i natural ».

L'ABSENCIA DE PI I SUNYER.

Estem una mica d'acord amb Claudi Ametlla quan diu que si Pi i Sunyer fos ací, entre nosaltres, no existiria « l'esclatant divergència » que ell creu que existeix entre el parer del Consell de Londres i l'opinió dels catalans de Catalunya i dels que hi ha a França. Ara que no vol dir que l'acord ens porti a la mateixa conclusió. Nosaltres estem plenament convençuts que si Carles Pi i Sunyer hagués pogut travessar el Canal de la Mànega i hagués establert els contactes necessaris amb la nostra gent exiliada, ben aviat s'hauria produït aquella unitat de pensament i de sentiment que ens és indispensable i aviat també, s'hauria creat el clima adient per a encendre una fe i despertar un anhel, aquestes virtuts que, per ara i tant, només les hem vist estampades en les planes oficials dels nostres periòdics. La presència de Pi i Sunyer seria un sol ixent que dissiparia moltes boires. És una veritable llàstima que es vegi privat de venir.

Com que Pi és absent i no pot recollir, per tant, les veus de crítica i les d'encoratjament que es produeixen a França, bo és i bé està, ens sembla, que els que ens considerem ésser ben amics seus i el tenim en l'alta estima de què el creiem mereixedor, sortim a defensar el seu pensament i la seva actitud en tot el que s'avé amb el nostre pensament i amb la nostra actitud. És el que anem a intentar ara. Val la pena de fer-ho i només ens sap greu que no siguin unes veus més autoritzades que les nostres les que s'emprenquin aquesta tasca. El brill de la voluntat ens guia a defensar la posició patriòtica i ideològica d'un amic de tanta significació i tant de prestigi.

Així, de passada, tindrem la satisfacció d'unir les nostres veus al cor de les gents de la nostra terra que consideren a Pi en el grau que es mereix.

ELS ANTECEDENTS DEL MANIFEST.

El document que ens ha pervingut del Consell Nacional de Catalunya a Londres, porta la data del 24 d'agost del 1944, i contràriament al que ens indica el nostre amic Ametlla, no ens pot reservar cap mena de sorpresa, car aquest manifest té un antecedent de semblança fidelíssima: ens referim a la famosa carta que Carles Pi i Sunyer va adreçar a Martínez Barrio, el dia 18 d'agost del 1941. Aquesta carta de Pi era una resposta a una altra carta que li va adreçar Martínez Barrio i en la qual, aquest, li demanava si Catalunya es donaria per satisfeta amb el restabliment de l'Estatut i de la Constitució.

Pi i Sunyer, en aquesta carta històrica, es mostra amb totes les característiques del veritable patriota que sap copsar tota la transcendència de l'hora que s'apropa. Tot i tractar-se d'un tema delicat i fràgil, Pi respon a Martínez Barrio amb una dignitat, amb una claredat, amb una noblesa i amb un respecte tant manifestats que no titubem a dir que en el curs de la nostra història política contemporània poques vegades hem llegit un document que es fes creditor de tots aquests qualificatius.

Pi comprèn el neguit del moment, polsa la inquietud dels trasbalsos mundials i els enfoca de cara a Catalunya. De fet, Catalunya, no pot estar apartada del ritme dels temps presents i futurs. Per això, Pi i els altres signants, no volen la resignació de Catalunya.

Cada hora té el seu afany. En aquesta hora tan transcendental per a la vida dels pobles, en aquesta hora que ha estat precedida de tants i tants trasbalsos i que els afanys i les inquietuds són tan a flor de la superfície, és molt natural que Catalunya manifesti clarament quins són els seus anhels, quin és el seu dret a la vida, com vol prendre part en el gran concert universal de pobles. L'ocasió d'ara és d'aquelles ocasions úniques que no s'ofereixen gaire sovint en la vida de la humanitat.

Despreciar aquesta presència per la fàcil comoditat del conformisme equivaldria, segons la nostra manera de veure, a tenir un concepte esquifit de la nostra condició de catalans. Semblaria que el que ens interessa, per damunt de tot, és una mena d'automatisme de posicions personals. I és, precisament, en aquest sentit, que començo per trobar lloable la posició de Pi. Ell s'adreça a Martínez Barrio sense cap ombra d'adulació, sense aquella mena de cobyança personal que l'adulació sol engendrar. Tota la carta està amarada de franquesa catalana i està inspirada per un pensament diàfan i per un alt sentit patriòtic.

FRAGMENTS DE LA CARTA DE PI I SUNYER A MARTINEZ BARRIO

Vegem el to d'aquest important document.

« Sempre hem dit que de poder continuar essent catalans, amb la plenitud fixada per la voluntat de Catalunya, seria en virtut d'aquesta pròpia voluntat que Catalunya no es tancaria en l'àmbit estret de les seves fronteres, sinó que es mantindria unida als altres pobles peninsulars, amb llaços que, per ésser naturals i lliurement acceptats, serien més forts i veritables que els que són fundats per la coerció i el pes numèric. Que, en canvi, encara que units per la força, ens sentiríem espiritualment separats de tot règim que no reconegués el nostre dret primordial. El sentiment de solidaritat no s'imposa.

es sent : creix amb la comprensió i declina amb la imposició.»

No és aquest fragment una clara demostració del que venim d'exposar? Es pot suposar mai en el text d'aquestes ratlles, ni en el text de tota la carta, cap posició intransigent d'un extremista en catalanisme? Nosaltres no sabem veure-hi altra cosa que l'exposició raonada i serena del dret de Catalunya a subsistir com a poble. I Pi i Sunyer continua la seva argumentació :

« Ja en l'exili, i en un assaig en el qual em referia a la possible coexistència d'una Catalunya lliure amb una Espanya comprensiva, afirmava que la possibilitat de l'acord no depèn principalment de Catalunya : és Espanya qui ha de decidir si accepta la diversitat o imposa l'uniformisme, si vol sumar la fecunda riquesa de variants dels pobles que la formen, o separar d'ella les que no es deixen assimilar per un esperit absorbent. Mai Catalunya no ha regatejat el seu concurs a una Espanya d'homes i de pobles lliures però mai tampoc no deixarà d'ésser un poble com és i que té la voluntat d'ésser. La nostra actitud no ha variat. No respon a un criteri personal : és la resultant d'un profund determinisme que porta Catalunya a l'acord si es sent respectada i a l'apartament quan es sent incompresa ».

L'argumentació d'aquest paràgraf no ha de fer meditar un polític espanyol de posició liberal i democràtica? L'experiència dels anys de vida de la segona República espanyola, no ha de fer comprendre que sense el concurs lleial dels catalans, l'existència del Règim republicà seria completament precària? Catalunya és, indiscutiblement, el baluard de la República. Rovira i Virgili, en el seu magnífic treball « Terra Catalana : Figura de Catalunya », ja en ve a exaltar aquest sentit. Una cara del triangle de la seva figura està unida per uns passos fàcilment franquejables amb Europa, l'altra de cara a la mar de la civilització llatina. Per això ha estat sempre tan influenciada pels corrents europeus. I a ben segur que per això mateix el sentiment liberal i el respecte a la democràcia hi tenen les arrels tan profundament clavades.

Aquesta nostra posició de privilegi, d'europèisme, ha d'ésser un sòlid fonament de les nostres conviccions. És l'argument a esgrimir prop dels elements republicans d'Espanya : la necessitat de comptar amb la col·laboració decidida dels catalans per a assegurar l'existència de la vida liberal d'Espanya. Car, mentre a Catalunya, el liberalisme ha viscut a través de tots els règims d'opressió, per raó de l'esperit d'independència individual que ens caracteritza, a Espanya, i sobretot a les Castelles, la sotsmissió al poder absolut és molt generalitzada. D'aquí ve que, a casa nostra, el republicanisme té una tradició que arrenca de més de setanta anys enrera, d'aquí ve que la mateixa tradició ha fet possible l'existència continuada de governs municipals en moltes contrades catalanes. Un home democrata i liberal espanyol, a còpia de tenir nosaltres la virtut de demostrar-li-ho, ha d'acabar per convèncer-se d'aquesta veritat. És el que va comprendre molt bé aquell insigne republicà espanyol que es va dir Nicolau Salmeron.

L'ESTATUT I ELS SEUS ANTECEDENTS.

L'acceptació de l'Estatut i la proclamació de l'autodeterminació són dos estendards que han aixecat les ventades de la discussió. Ha fet semblar que la gent estava dividida en dos bàndols. Realment és així? Nosaltres no som gens d'aquest parer. No direm que no hi hagin persones que opinen ben desinteressadament sobre la necessitat de conformar-nos amb l'Estatut que ens fou concedit per

les Corts Constituents. Tot plegat perquè creuen que el futur no ens concediria tan com ens varen concedir en els primers temps de la República. D'altres, molts d'altres, són conformistes perquè creuen que l'automatisme representa la reposició de llocs. I no es volen exposar a cap mena de possibilitat de perdre una posició conquerida. Aquests darrers, des del nostre punt de mira, no ens interessaven gaire. Generalment no els preocupa la sort de la vida espiritual de Catalunya. Ja hem dit algunes vegades que no és catalanista tothom qui vol.

Quins són els antecedents de l'Estatut? Hem de traslladar el record al famós Pacte de Sant Sebastià. Fou allà dalt on els representants dels partits polítics catalans, de significació netament catalanista, exposaren els principis de les reivindicacions de Catalunya. I quins foren els principis aquests? Simplement : el dret de l'autodeterminació de la nostra terra a confeccionar-se la seva carta estatutària. Després de moltes discussions el compromís fou unànime : els representants catalans guanyaren la partida. Malgrat que ara ens mirem aquest fet amb una distància de temps una mica remarcable, no podem desassociar-lo per la seva analogia, a l'hora d'ara. Llavors s'estava a les acaballes d'un règim dictatorial, aquella Dictadura que va matar l'instrument de govern de Catalunya, representat per la Mancomunitat.

El fet de l'existència anterior d'un instrument de govern, la concessió del qual va costar quart i ajuda d'aconseguir va ésser obstacle perquè els representants catalans s'acontentessin de recuperar el que ens havien usurpat? Si ara que som a distància del resultat d'aquell Pacte ens diguessin que els delegats de Catalunya per una por, molt més fonamentada que no avui, haguessin obrat en un sentit porugament conservador, els qualificaríem d'homes mancats de vibració patriòtica. Gràcies al seu impuls i a la seva decisió, Catalunya, malgrat el mancament a la paraula de la majoria dels polítics de la República, va obtenir el que va obtenir.

L'ESTATUT.

Catalunya es féu el seu Estatut. Fou elaborat a Núria. El seu articulats venia a representar l'adopció de les essències de la doctrina federal. Catalunya es reservava la plenitud de les funcions concernents als estats que componen la Federació. I quina fou la sort reservada a l'Estatut de Catalunya? Desgraciadament varem haver de passar per la vergonya dels regateigs dels quals va ésser objecte el document de Núria. El compromís no fou atès com calia. Va aparèixer l'esperit d'incomprensió, i la discussió de l'articulat, a les Corts Constituents, va passar per moltes alternatives. De vegades, la major o menor duresa del regateig depenia de l'ambient polític, de vegades l'aprovació o el refús d'una esmena estava a mercè de les mateixes disputes dels grups republicans i socialistes espanyols. En certs moments fou el propi Lerroux qui contribuï a l'aprovació de diversos articles. I va caldre només el cop dels militars del 10 d'agost perquè passessin llisos i corrent els darrers articles del projecte. Així fou aprovat l'Estatut. I va quedar una peça desarticulada, incoherent, mancada de sentit homogèni. Mentre per unes funcions la concessió no tenia cap limitació, d'altres ens eren concedides a mitges i les restants ens foren negades en absolut. Entre aquestes hi ha la més primordials de totes : l'ensenyament.

Aquells a qui l'Estatut els sembla una bona conformació de l'hora present només els posarem de relleu dues evidències : que l'ensenyament era una funció reservada a l'Estat central i que les finances de la Generalitat eren molt mancades de recur-

sos. Podem concebre la conformitat de Catalunya a un estatut que li nega el dret primordial de donar l'ensenyament en la seva pròpia llengua? Per l'ús d'aquest dret fariem moltes altres concessions. L'Estatut en ordre a l'ensenyament, és una befa a Catalunya. Sense l'imperi de la nostra llengua a l'escola, Catalunya no serà mai Catalunya. La llengua és la columna vertebral del cos de la nostra pàtria.

A causa d'aquesta deficiència, la catalanitat de l'escola pública a Catalunya, tenia una vida una mica precària. Reposava només en el decret de Marcel·lí Domingo. Aquell Decret era, virtualment mort, a causa d'existir una llei que reservava la integritat de la funció al poder central. Es consentia la seva aplicació, gràcies a la tolerància del Ministre d'Instrucció Pública, el qual, si una vegada es deia Barnés, i era amic de Catalunya, un simple canvi de nom hauria bastat per obrar a l'inrevés. I fou aquest mateix Ministre qui creà per Decret unes Juntas Regionals d'Ensenyament per tal de facilitar el pas del bilingüisme a les escoles. Però aquesta situació sempre s'aguantava per un fil.

I els recursos financers de la Generalitat, com eren? No tenim les dades a la nostra mà per tal de demostrar-ho. Però és cosa sabuda que en el Consell de Ministres on es varen discutir els finançaments dels traspassos de serveis, varen deixar la Generalitat sense recursos propis. Després de consumir el mal es va haver de recórrer a Madrid per tal de reparar aquesta falla fonamental que privava el funcionament de tots els serveis. Però, com sempre que s'ha de començar per demanar, els resultats foren mínims. En aquest pla, Catalunya tenia el dret de crear-se una Universitat autònoma, però se l'havia de pagar. Demanem el resultat d'un tal estat de coses. Quan tot hagués estat en marxa hauríem pogut pagar el funcionari però no hauríem tingut diners per al compliment de la funció.

I no parlem de les deficiències de l'Estatut en ordre a Justícia, en ordre a Treball i en ordre a altres serveis que la concepció federal reserva als estats federats. Com que ja hem dit el més essencial del que afecta l'Estatut, deixarem de banda totes aquestes altres qüestions.

EL FEDERALISME I L'AUTODETERMINACIO.

Qualsevol que prengué al peu de la lletra el que expressa l'amic Claudi Ametlla sobre el Federalisme donaria per ben passada de moda la idea federal. Diu que quan la màgia del Federalisme us ha pres ja no la deixeu mai del tot. Dit així sembla que es vol insinuar que la màgia de la idea és una mena de xifradura, en certa manera tolerable, per estar desintegrada de la vida humana.

El que comprenem nosaltres és que les idees i els sentiments federals han evolucionat del temps que Pi i Margall escrivia els seus articles i els seus llibres sobre el Federalisme. Pi i Margall, si visqués actualment també aplicaria els principis de la idea federal d'acord amb la concepció que es té de la península ibèrica en els nostres dies. Qui millor que Pi i Margall per a adaptar-se als conceptes moderns de la llibertat. Si el que us sorprèn d'ell cada vegada que podeu rellegir una prosa seva, és la lucidesa de la seva intel·ligència.

Pi i Margall, sense que la gent s'ho pensi, era un gran catalanista. Ho era de molt abans que la nostra llengua comencés a iniciar la lluita pel seu redreçament. I això que per a demostrar la seva catalanitat, es va haver de servir de la llengua dels altres. D'aquí ve el seu mèrit extraordinari.

El Federalisme ha evolucionat. Hi ha guanyat en extensió i en intensitat. Mai com en els nostres dies no ha tingut un major grau d'aplicació. Els tres

grans estats que han de guanyar la guerra es regeixen pel sistema federal. I el concepte de Federació pren cada dia una volada superior. Pi i Sunyer, en parlar a Martínez Barrio sobre aquestes idees, s'expressa així: «Els conceptes Autonomia i Federació no són anàlegs: Es tan manifesta la seva diferència que, segons com es consideri, poden fer canviar una posició negativa en positiva. Les separa no-resmenys que la diferència essencial de l'origen de la sobirania. En l'autonomia concedida l'autoritat ve de dalt; en la integració federal, en el seu veritable sentit, ve de baix i vol dir lliure acord entre les parts que es convenen en virtut de la voluntat democràtica dels respectius pobles. Als veritables republicans aquesta doctrina no els pot semblar heterodoxa ni pertorbadora, car el federalisme espanyol fou fundat sempre amb la idea dels pactes.

Sobre certs conceptes hem retrocedit tant que el que setanta anys enrera semblava natural i lícit, avui per alguns, sembla condemnable i nefast. I això que modernament el concepte de les relacions federals ha evolucionat molt i endavant, i pren tanta amplitud que ja deixa com un vestigi respectable, però anacrònic, el marc programàtic del federalisme històric.»

De manera que acceptant aquesta exposició de l'amic Carles Pi i Sunyer, i prenent la idea del Pacte Federal de la Península Ibèrica, tal com la concebien els grans propagadors del sistema, en aquelles èpoques, ens sembla que convindrem que el seu fonament reposa en els mateixos principis del dret d'autodeterminació que preconitza el manifest del Consell Nacional de Catalunya a Londres. I tantes prevenicions hem de tenir avui, que ja som en l'any 1945, perquè en parlar del dret que té Catalunya a desenvolupar-se en un ambient de llibertat es produeixi un ambient de temença de poder perdre el que es ténia conquerit! No sabem comprendre com aquesta por abraça tants homes, els quals, considerem plens de sentit patriòtic! No són pas els pusil·lànimes els qui realitzen les grans obres. Hi han moments en la vida que cal tenir la virtut de l'audàcia. I singularment els partits polítics no han d'abandonar els principis de la plenitud del de Catalunya. Solament l'aparència d'aquesta renúncia representa una claudicació humiliant. Macià, el nostre President Macià, amb un gest de lloable audàcia, va proclamar el dia 14 d'abril la República catalana. Sense aquell gest, Catalunya s'hauria quedat molt més endarrera en el camí de la seva llibertat.

A la nostra manera de veure, quan l'amic Ametlla, blasma el 6 d'octubre, i dóna al fet de la proclamació de l'Estat Català dins la República Federal Espanyola una part menor de la seva condemna, ens faria l'efecte que va equivocat. La condemna, en tot cas no pot venir per la modalitat del fet sinó pel fet en sí. La proclamació de l'etiqueta revolucionària no representava l'essència de la rebel·lia. En aquest cas podem molt ben dir que el nom no feia la cosa. Perquè la cosa concreta i precisa era que la Generalitat es rebel·lava contra el Govern de dretes que havia fet el President de la República. Per això, el que no trobem elegant i, no cal dir com no ens plau, és que després de dir «que aquell desencert no ha deixat mai d'ésser blasmat i repudiat», afegeixi: «Hom no podria, guardant les degudes proporcions fer el mateix retret als amics de Londres?» i acabi dient: «Per a arribar a això val la pena de desertar la solució comuna i escindir el bloc català en el moment precís que la unitat és indispensable?»

En aquest punt ens cal anar a la defensa de l'amic absent, dels amics absents. Diríem millor que hauria estat molt més elegant no haver-nos de trobar en el trànsit d'haver de fer aquesta defensa. Volem

dir que era molt fàcil d'evitar la part d'atac. Què té a veure el moment passional dels primers dies del mes d'octubre del 1934, en el curs dels quals el nostre Govern s'anava ficant en un carreró sense sortida, i s'exposava al perill de llençar-ho tot pel balcô, amb els moments presents que tots els que estimem de l'espiritualitat de la nostra terra està esmicolat per les fûries enemigues? Aquestes fûries que el malaguanyat poeta, Marius Torres ens evoca magistralment :

« Ara que el braç potent de les fûries aterra
la ciutat d'ideals que volíem bastir
entre runes de somnis colgats, més prop de la terra,
Pàtria, guarda'ns : la terra no sabrà mai mentir.
Entre tants crits estranys, que la teva veu pura
ens parli. Ja no ens queda quasi cap més consol
que creure i esperar la nova arquitectura
amb què braços més lliures puguin ratllar el
[teu sol]. »

Es, precisament, l'espera de la nova arquitectura « amb què braços més lliures puguin ratllar el teu sol » el que ens fa desitjar l'aparició dels millors arquitectes de l'esperit de la nostra terra, els més purs, els més dignes, els que siguin capaços de bastir la ciutat d'ideals, de la qual ens parla el poeta. I les veus reiterades que ens han arribat de Londres, no creiem que porten aquest anhel de realització? Per què, doncs, quan se'ls dirigeixen molts se'ls parla de desercions d'una acció comuna i se'ls acusa de voler fer una escissió en un bloc català? Si el retret no té cap mena de lògica! Qui, sinó ells, precisen un pensament, tracen un camí inspirat per un alt sentiment de patriotisme! Si, precisament, el retret, el podrien fer ells a nosaltres! I no és l'expressió d'un pensament i d'una orientació que ens vingui a darrera hora. Data del més d'agost del 1941, la sòlida argumentació de Carles Pi i Sunyer davant la pregunta d'un significat polític espanyol. Aquest és, creiem sincerament, un nostre pecat, un pecat dels que som a França. Va fer una mena de por a alguns que la carta alludida no pogués pressuposar un possible cabdillatge polític del seu autor. Si potser el que ens caldria és trobar la figura que vingués revestida de tota els atributs necessaris per a encarnar la voluntat popular!

LA NECESSITAT DE LA FIGURA SIMBOL.

Nosaltres creiem que tot poble, i sobretot en els moments transcendents de la seva història, necessita trobar la figura que atregui la voluntat ciutadana, que interpreti el sentiment de les multituds, que el seu pas deixi un solc de simpàtia. No podem demanar a tothom que tingui traçada una línia d'idees. Però sabem que gairebé tothom té una sensibilitat, la qual es manifesta amb més o menys intensitat, segons el moment de la vida. A Catalunya, l'evidència d'aquest fet, ha surtat, d'una manera vistent, moltes vegades. De fet, Catalunya, és un poble sentimental. Per sentimentalisme, concretat llavors en el desig de treure els homes polítics de la presó, en les eleccions del mes de febrer del 1936, molta gent de dreta va votar les candidatures d'esquerra. I per sentimentalisme es va crear l'ambient precursor de la proclamació de la República Catalana. En el primer cas era el Govern, i sobretot el President Companys, qui encarna el sentiment popular. En el segon cas era Macià, l'home vident, catalanista de soca a rel, el qual, per raó de l'exaltació del seu sentiment racial va donar el cop d'audàcia.

El cas del que fou després el Primer President de Catalunya, ens porta a considerar l'hora d'ara. Els mesos preliminars al canvi de règim de l'any 1931

tenen molta analogia als mesos nostres presents. Amb la diferència remarcable que la primera dictadura va ésser una dictadura d'opereta en comparació de la dictadura actual, caracteritzada per una brutalitat inconcebible. I pel que fa referència a Catalunya no en parlem, car en la història universal potser no és trobaria un cas parió.

Quan Catalunya tenia aquella aparent sotsmissió, en el temps del 1923 al 1929, qui podia predir l'alçament general de l'abril del 1931 i sobretot qui podia presumir que Macià arribés a encarnar, amb una intensitat tan extraordinària, el sentiment del poble? Tant era així que molts elements polítics no se'n saberen adonar. El sentiment formà la bona visió política. Catalunya va tenir la gran sort de trobar aquesta figura. Aquesta sort va constituir l'element primordial de les conquestes estatutàries. Per què es formà aquella aureola de popularitat, de devoció pròpiament dita, entorn de la figura de Macià? Perquè el poble havia après la trajectòria de la vida política del nostre President. Sabia que era un home que del sacrifici se'n feia una virtut. Havia abandonat una seva carrera militar davant l'atac que s'havia fet a Catalunya, llavors de l'assalt a La Veu i al Cucut. Era un home austeríssim, d'una pulcritud remarcable, integèrrim. I de passada tenia una figura que l'acompanyava; era un veritable senyor, de cos i d'esperit. El seu exili acabà de completar el marc de la simpatia que havia despertat en l'opinió pública. Per això fou el que fou. I per això va encendre la fe en el cor del poble, i a un grau tan intens que féu possible aquella mena de jubileu emocionant, interminable, de les riuades humanes que desfilaren davant el seu cadàver. Aquell espectacle semblava el preludi de la naixença de la religió espiritual de Catalunya. Com el cas de Macià és difícil de trobar-ne mai la reproducció exacta, però tots els que ens considerem patriotes hauríem de procurar de facilitar l'accés als més alts setials a l'home, que possiblement es va encarnant en el cos social de la nostra terra. Tan de bo que en el pròxim futur ens trobéssim amb aquest fet aconplert.

NO SIGUEM MASSA TIMORATS.

Si els federals, a l'any 1873, quan Catalunya no havia encara començat a recobrar la seva personalitat política i mentre els catalans s'havien de servir de la llengua aliena per a tota llur relació escrita, ja sentien l'impuls d'un corrent imprecís de catalanitat i concebién fórmules polítiques que equivalien al reconeixement del dret dels pobles a la seva sobirania, ens podem tancar nosaltres, nosaltres que hem assistit al procés del renaixement de la seva personalitat i tenim l'instrument meravellós de la llengua per a servir-nos-en en totes les manifestacions de la nostra vida, en les fronteres d'un conformisme depassat per la marxa del temps? No és hora, ara, de plantejar netament el programa de les reivindicacions catalanes? Hores com les que s'apropen tan propícies a la reclamació d'un dret, es presenten excepcionalment en la vida.

Nosaltres partim del principi que els pobles que tenen una personalitat ben acusada, com és el cas de Catalunya, tenen un perfecte dret a aspirar i a obtenir la seva llibertat. Cap home democràta i liberal no podria oposar-se a aquest principi. Ja sabem, però, que el que costa més és d'ésser un demòcrata i un liberal autèntic i potser poca gent resisteix la prova de la possessió d'aquestes qualitats. Sobretot, a Espanya. Així i tot, nosaltres, com a catalans, hem de tenir aquest programa de reivindicacions, sempre, al costat nostre. I, si en la lluita per a aconseguir-les, ens hem de quedar a un punt determinat del camí, com és el cas de l'atorgació

de l'Estatut, el punt on ens deturem no és mai un terme. A cada nova ocasió que se'ns ofereixi ens hem d'obstinat a procurar anar endavant. Ja sabem que se'ns objectarà que ens trobem davant la incomprensió i de la intolerància tradicionals a Espanya. Bé és cert. Però també és cert que sense Catalunya, amb l'oposició intensa de Catalunya, Espanya no tindrà pau per a poder governar.

I ja no és solament Catalunya qui arriba amb la idea del dret a la mà. Es Euskadi que li fa companyia, és Galícia qui sent el pessigolleig del desvetllament. Euskadi, amb veu ferma i segura de si mateixa. Es ella, la qui a través de conclusions aprovades per tots els partits polítics i organitzacions sindicals del seu país, proclama netament el principi de l'autodeterminació per al poble basc. La idea federal és més viva que mai en la ment i en la voluntat de molts homes. La mateixa experiència de la guerra civil, per als homes liberals, la referma, li dona envergadura. Si la República espanyola hagués estat federal potser hauria resistit bé el cop d'Estat dels militars. Tot plegat fa que la nostra posició en surti fortificada.

Per altra banda no ens donem compte dels avanços que ha fet la idea del dret de la llibertat dels pobles. Hem anat guanyant i guanyant voluntats, hem anat penetrant capes i més capes socials. No hem vist clarament expressat el sentit de les nostres reivindicacions patriòtiques en un periòdic sindicalista que surt a França, en el qual es remarca en lletres ben destacades que Catalunya tenia el mateix dret, com a poble, a disposar de la mateixa llibertat que el poble Castellà? Pot espantar a cap català un programa de reivindicacions catalanes? No considerem que després de l'opressió de la nostra terra, es provocarà una mena d'alçament patriòtic en el cor de cada català? Es massa fonda la ferida per a no servir de reactiu formidable. Els catalans no pequem pas de massa conformistes. A ben segur que a hores d'ara ja cova el ferment de la reacció al·ludida. I si la reacció pren les proporcions d'un veritable abrondament aleshores, diguem-nos, quina seria la situació de cara a casa nostra, dels que combaten la idea de l'autodeterminació. Cometríem un greu pecat de confondre la situació de la nostra gent, a França, amb tot el que s'hi mou per entremig i la situació dels catalans a Catalunya mateix. A nosaltres ens sembla que molts estats de fet d'ací, moltes consagracions que s'han realitzat estaran completament desplaçades a allà. Es a Catalunya on es coneixeran els fets vius i naturals. La cruèl duresa de la repressió haurà servit de fulminant i de reactiu.

Els pobles no han d'abandonar mai la idea del seu dret d'existir. Nosaltres hem assistit, en els dies del nostre record, a evolucions importants en el que fa referència a la llibertat nacional de diversos pobles. Hem vist l'exemple magne de la separació amistosa de dues nacions: Suècia i Noruega. Hem vist renèixer moltes nacionalitats després del que se n'havia vingut dient la gran guerra. Hem estat testimonis de la concessió de la llibertat d'Irlanda per part d'Anglaterra. I assistim cada dia a l'eixamplament de la llibertat dels Dominions anglesos. Vol dir que la marxa del món va per aquests camins. Però tots aquests pobles han tingut sempre

ben dreçada llur voluntat. Nosaltres no hem de voler quedar al marge dels corrents renovadors. Són més aviat els obstinats els qui aconsegueixen les emancipacions. I els vençuts, són els que no aspiren a la lluita.

MENTRESTANT....

L'exposició de les nostres idees, l'adopció del principi del dret d'autodeterminació, no vol pas dir que renunciem a les conquestes precedents. Això ho hem dit sempre, en públic i en privat. De moment, per tal d'entendre'ns ben bé, diem que Catalunya té la seva més alta institució, que és el Parlament. Del Parlament de Catalunya va nèixer la figura del President interí de la Generalitat, senyor Josep Irla.

La missió del Parlament i la del President de la Generalitat ha de tenir la durada més curta possible. Ens hem de fer càrrec que fa massa temps que són elegits i ara només representen un símbol, un lligam de traspàs fins a l'expressió de la voluntat ciutadana. Mentrestant que aquest període dura correspon als partits polítics de presentar i de sostenir el programa de les reivindicacions catalanes. Cal per això la força de la convicció. Ja han passat aquells temps que el catalanisme tenia només un sentit protestatari. Afortunadament ja hem superat aquest defecte. Es per aquest fet que avui es pot parlar el llenguatge que usa Carles Pi i Sunyer quan s'adreça a Martínez Barrio: un llenguatge noble i digne.

A nosaltres ens sembla que aquesta forma d'expressar-se, i que ja data del 1941, ens havia de ben disposar a favor de la persona que va escriure l'al·ludida carta. Aquest llenguatge ha vingut ratificat en el document del « Consell Nacional de Catalunya » a Londres. D'aquest document, que en essència és el contingut dels mateixos conceptes de la carta, en sobresurten uns punts que els volem remarcar com a final d'aquest treball. Un d'ells, és la crida a les terres germanes de Catalunya i amb les quals ens uneix una mateixa història i una mateixa llengua: Mallorca i València. L'altra és un cant de solidaritat al poble basc. I, finalment, l'exposició del nostre dret adreçat a Castella, a la possible comprensió dels polítics castellans. Tot hi és expressat amb fermesa i amb cavallerositat.

En resum, tant la carta de Carles Pi i Sunyer a Martínez Barrio, com el document del « Consell Nacional de Catalunya » a Londres, són dos missatges importantíssims. I en aquest temps de florides profuses de manifestos, de tota mena i de tot color, ens sembla que no ha sortit res que se'ls pugui comparar en ordre a serietat i a profunditat.

I si és cert, com és percep en l'ambient de tot arreu, i com reconeix explícitament el nostre amic Claudi Ametlla, que Pi i Sunyer està cridat als alts llocs de la Democràcia, ens sembla que seria un deure de patriotisme sumar-nos al corrent popular, sostenir els principis dels referits documents, i procurar la unitat catalana que és a la base del Manifest objecte d'aquest article. Amb tot aquest conjunt d'elements ens sembla que podríem fer un bé a la nostra terra i que Catalunya podria ésser ben governada.

A L'ENTORN DE LA DECLARACIÓ DE LONDRES

De noi vaig estudiar sis anys seguits a les aules de l'Institut amb l'avui Dr. Trueta; he conspirat durant anys amb l'amic Batista i Roca; a les redaccions de «Mirador» i «La Publicitat» vaig tractar Fermí Vergés; i amb el company Pi i Sunyer hem maldat junts a les files del catalanisme i per aquest treballarem durant els primers anys de la República a Madrid. Vull fer constar amb això, que comparteixo de sempre els anhels d'aquests amics firmants de la Declaració de Londres. Si discrepo ara d'ells, més que en la doctrina, és per qüestions de tàctica. Les nostres diferències són per tant accidentals. Si doncs la meua ploma inexperta deixa traslluir alguna vivacitat, els prego des d'ara no la interpretin altrament que com una manifestació del vehement desig de treballar plegats en la gran tasca que tenim plantejada els catalans.

La declaració del Consell de Londres pot resumir-se essencialment a dos punts: federalisme i autodeterminació. Ignorem les dades en les quals es basen els amics de Londres per a creure que l'opinió espanyola de dins i fins de fora de la Península ha evolucionat en sentit federalista. Els recordem, però, que les Corts constituents de la segona República no la volgueren declarar federal ni tan sols federable i que votaren l'article 13 de la Constitució, prohibint taxativament la federació de regions. Tampoc no podem oblidar les fortes paraules (1) d'Azana amb les quals s'aprovà l'Estatut. Testimoniatsges abundants d'aquest estat d'esperit els trobem encara en l'actitud de molts refugiats de França i Mèxic. Respecte a l'autodeterminació, ens limitarem a recordar que si Catalunya, durant la vigència de la República, no donà tota la mida de la seva capacitat creadora, hi hagué en això culpes alienes, però n'hi hagué també de pròpies i no pas

(1) Discurs del 27 de maig de 1932. «Las preocupaciones de Castilla no son de orden regional, sino del orden del Estado, y el mayor desatino y la mayor profanación que se podría hacer en España, sería, por espíritu de oposición, poner frente al regionalismo catalán u otro cualquiera, un regionalismo o un nacionalismo castellano. La mezquindad sería para hacer época, porque equivaldría a destruir la personalidad de Castilla, y obligarla a dimitir su papel histórico... «a nosotros, los castellanos, nos basta nuestro destino, que es llevar sobre los hombros la universalidad del nombre de España.»

petites. No podem oblidar a més els problemes que tenia plantejats el nostre país ja abans de la guerra civil i que d'aleshores ençà, no han fet més que agreujar-se. Per a parlar només d'un, direm que les infiltracions forasteres a Catalunya s'han convertit en una veritable inundació. (2).

El programa de Londres fa l'efecte com si en aquests temps de restriccions ens parlessin d'un gran àpat, tant més opulent com més lluny és del nostre abast. No és pas que ens neguem a creure-hi, és que temem que amb el miratge d'ell, perdem la modesta pitança que tenim més segura. S'escau en política com en tot, que hom parla tant més d'una cosa quan menys en pot disposar. La Solidaritat i el Consell Assessor — si se'ns permet continuar la figura — ens proposen de menjar poc i pair bé. Això ben entès no exclou tota altra aspiració sinó el contrari, perquè com diuen els francesos, «l'appetit vient en mangeant».

Molts catalanistes radicals troben que les idees varen fer massa camí del pacte de Sant Sebastià a les Constituents de Madrid i no preveuen el que poden fer des de Londres o des de Mèxic. En tornar els polítics a Madrid, hi trobaran una màquina estatal molt més poderosa i centralitzada de la que hi varen deixar en sortir-ne: multiplicats tots els engranatges burocràtics, tots els ressorts del poder, tots els serveis i les entitats auxiliars de l'Estat i per torna, un pressupost tres vegades més gran del que tenien o siguin, 13.148 milions de pessetes per a administrar l'any 1945.

Els polítics, en tornar a Barcelona, no hi trobaran res del que varen deixar i menys del que hi havia hagut en molts anys. Cap dels serveis de la Generalitat, ni de la Mancomunitat, i tan sols una «Diputació Provincial de Barcelona» amb un pressupost de 59 milions de pessetes que, fins sumat al de les altres Diputacions catalanes, no arribaria a 80 milions per a atendre les aspiracions polítiques de tot un poble amb una capital de més d'un milió d'habitants. Als polítics de Barcelona els escaurà

(2) Tothom està d'acord amb el gran nombre de forasters que hi ha a Catalunya. Els diaris de Barcelona del dia 12 de desembre últim, explicant les dificultats en la manipulació de les fitxes de racionament, citen el cas dels cognoms repetits i fet significatiu, els més nombrosos no són pas catalans. Per exemple, 471 persones residents a Barcelona s'anomenen García Sánchez.

per escriure, resoldre problemes socials aguts, recobrar la joventut descastada per l'escola, la universitat i la caserna, i fer una obra de catalanització difícil perquè totes les nostres institucions han estat suprimides o desnaturalitzades.

L'escull més immediat de la política catalana és, doncs, que aquesta haurà de fer una obra massa gran, vist els mitjans dels quals podrà disposar, en totes les hipòtesis imaginables, i massa modesta, tenint en compte les aspiracions i àdhuc les necessitats més apremiants del país. Allunyar aquesta dura prova amb l'excusa de poder afrontar-la demà en millors condicions, pot induir-nos a no fer res pràctic. Defugir aquesta tasca llarga, difícil, ingrata, penosa i poc llúida, és el pitjor mal que podem fer a Catalunya i al catalanisme. Amb la il·lusió d'obrir a les nostres llibertats la porta de bat a bat o de trobar per elles un portal més gran, ja sabem que pot aconseguir-se sumar, momentàniament, les voluntats més heterogènies, des dels extremistes de tots els camps, als babaus cofois de totes les protestes; però correm el perill de portar altre cop el catalanisme a l'oposició, i el que és pitjor, a l'esterilitat.

Respectem el fet que joves inexperts en les responsabilitats polítiques i amb la fuga dels pocs anys, siguin partidaris de fer-ho tot nou. És propi de la joventut creure que la vida comença cada cop amb ella, i aquesta és en definitiva una manera molt saludable de renovar les inquietuds del món. Amb aquest pretext, extremar les exigències del catalanisme, seria convertir aquest en la dèria d'una minoria exaltada que prescindeix de la realitat. Com d'altra banda, abandonant el catalanisme a la indulgència acomodaticia de la gent que toquen massa de peus a terra, reduiríem el catalanisme a la categoria d'un sentiment difús i amorf d'un poble que no sap concretar ni fer viable cap gran aspiració.

El catalanisme ha passat per tots els avatars d'un segle particularment accidentat. Ha conegut l'exaltació literària del romanticisme, les bullangues polítiques, les maniobres dels cacics, la pèrdua de les colònies, les commocions socials, l'atac a mà armada dels militars, el maximalisme verbal i fins les pri-

meres realitzacions d'un Estat. Tanmateix, cap de les vicissituds sofertes ha estat tan important per a ell, com les alternatives que registre en els vint anys darrers. En oposició a la Dictadura, el catalanisme prengué una gran volada, amb la República disfrutà d'enormes possibilitats, i finalment, amb la guerra i la tirania de la post-guerra civil, sofreix un terrible colapso.

Que serà el catalanisme de demà? De la successió d'aquests tres règims tan diferents en sortirà el catalanisme enfortit o debilitat? La llarga penitència d'ara el deixarà contrafet o redreçat?

De totes les respostes a les anteriors qüestions, el manifest de la Solidaritat Catalana i el programa del Consell Assessor ens semblen les millors. Tot hi és concret i viable, en un esdevenidor immediat. La Declaració de Londres ens proposa remeis que trobem massa bons i massa llunyans, com aquells facultatius que recepten a un malalt greu i desvalgut, un canvi d'aïres i bons aliments. Recepta inoperant, per massa ambiciosa, evasiva, perquè pot acantonar-nos en la inacció de la protesta, i sovint de mal averany, al desanimar-nos del remei immediat i més eficaç.

Els nostres amics han estat en contacte directe amb el poble britànic en uns moments que com mai ha demostrat la sorprenent vitalitat de la seva política. L'estabilitat i resistència d'aquesta política són degudes a haver estat sempre a la llarga, el reflex de l'opinió de l'anglès mitjà. No podem, doncs, dubtar que amb aquest exemple els nostres amics ens faran costat, abandonant una política sentimental per a adoptar una política realista. Aquesta, no podem fer-la, pensant únicament en els somnis dels catalans emigrats voluntàriament a Ultramar, que s'enyoren, ni en les ànsies naturals i explicables dels perseguits del règim franquista, encara més inconsistents, sinó en les realitats i els anhels que puguem desvetllar a casa nostra de cara a l'esdevenidor de tot un poble.

Dels condemnats a l'exili, els qui residim a Perpinyà som dels qui vivim més prop de la pàtria i per aquest motiu hem de dir als amics de Londres i als seus seguidors: Catalunya està malalta i ens necessita a tots plegats, però perquè vetllem per la seva salut, més que no pas per les nostres cabòries.

Diu A. ROVIRA i VIRGILI :

FEDERALS, TANMATEIX

Retallem d'un article publicat pel nostre col·laborador senyor A. Rovira i Virgili, en « La Humanitat », de Montpeller, del 15 de Febrer prop-passat, els paràgrafs següents :

« Aquí tenim el Manifest de l'important organisme de Londres que s'autodenomina « Consell Nacio-

nal de Catalunya ». El document comença anunciant la màxima claredat, però hi ha almenys un punt en què un hom es queda a les fosques. Quina solució proposa el Consell per a la qüestió catalana? Jo declaro que no ho sé del cert. I si hi ha algú que ho sàpiga, li demano que m'ho indiqui i que

em senyali el paràgraf, la línia o la frase on la solució concreta apareix.

«El meu bon amic Claudi Ametlla, enmig dels dubtes d'interpretació, cità, a QUADERNS, un paràgraf del qual sembla deduir-se que els signants del Manifest proposen el federalisme hispànic.»

«On és la claredat, oh amics de Londres? Quina és la vostra solució? La de l'anomenada Confederació catalano-aragonesa, que no arribava a ésser una Confederació, puix que no tenia òrgans comuns, fora de la persona del sobirà, com van fer remarcar Prat de la Riba i Miret i Sans? La del **Commonwealth** britànic, que equival pràcticament a la independència? La dels Estats Units de l'Amèrica del Nord, que pertany al tipus del federalisme clàssic? La de la U. R. S. S., que és, en diversos aspectes, un federalisme molt més avançat que el clàssic, puix que reconeix, entre altres coses, el dret dels Estats federats a la separació? Es, per parlar en el llenguatge dels tractadistes de Dret Públic, una solució federal, confederal o d'independència associada?»

«La gran tradició vuitcentista del partit federal espanyol i l'allusió que el paràgraf reproduït fa a Pi i Margall, permeten la hipòtesi que els signants del document són partidaris d'aplicar a Espanya el federalisme primargallià. Claudi Ametlla, en efecte, argumenta sobre aquesta base. Jo admeto que Carles Pi i Sunyer, a despit d'haver sobrepassat, com tots els catalans nacionals, la doctrina primargalliana, s'avingui a proposar-la avui. No va proposar-la ja, cinc anys enrera, tot discutint amb Martínez Barrio? Dubto, però, que sigui aquest el seu actual pensament. D'altra part, no és sol a parlar i a definir. Al seu costat trobem Josep Maria Batista i Roca, català nacional acèrrim i activista. I coneixent Batista podem creure que el seu ideal d'ara és l'aplicació dels principis d'aquell federalisme limitat i una mica envellit? Si els dos amics esmentats, per mi estimadíssims, pensen actualment de la mateixa manera, poso les mans al foc que és Batista qui ha convertit Pi i Sunyer, i no pas Pi i Sunyer qui ha convertit Batista.»

«Quina fora la meta? Probablement la d'un federalisme ben folgat, molt més ampli que el clàssic,

dins el qual el poder comú només s'exercís damunt un curt nombre de relacions indispensables. Es a dir, un règim més confederal que federal.

«Jo crec que és això el que volen els amics de Londres. Carles Pi i Sunyer, autor del Manifest, s'absté de dir-ho, o bé ho embolcalla amb un núvol de boira artificial. Doncs jo ho dic clarament i breument. Dic allò mateix que ja he dit moltes altres vegades.

«Però ara, amics, no som davant la meta. Som davant d'un nou punt de partida. Hem de recomençar, i les primeres etapes seran dures. És evidentíssim que no començarem per la lliure determinació. I mentre aquesta no vingui, quin règim hi ha d'haver a Catalunya? Els amics de Londres no ens ho expliquen. Ells, que no senyalen la meta, tampoc no senyalen l'estadi inicial.

«Com tants d'altres catalans, jo el senyalo francament: l'Estatut del 1932, si no ve de cop una cosa millor. Aquesta cosa podria ésser el federalisme, més o menys adaptat; però hauríem d'esperar que unes Corts Constituents espanyoles confeccionessin la Constitució federal i després hauríem de confeccionar la Constitució interior catalana. I mentrestant — torno a preguntar — quin règim hi hauria a Catalunya?»

«Els catalans nacionals que ajuntem a l'ideal permanent i íntegre la visió de les realitats immediates, podem traçar el nostre programa successiu i oferir-lo al Consell de Londres com a base d'un acord que completi i estrenyi la unitat catalana, avui més necessària que mai. Heu's ací el programa nostre, que pot ésser el de tots:

«Acceptem, per començar, l'Estatut del 1932; desitgem la seva ampliació, si pot aconseguir-se sense frontolls; admetem el federalisme, si l'Espanya castellana es decideix a implantar-lo i aspirem a fer ús de la lliure determinació quan aquesta sigui possible, nacionalment i internacionalment. Com a bons demòcrates, respectarem en cada moment la solució que el nostre poble triï.

«I des d'ara declarem quin seria, en l'hora solemne, el nostre vot: la federació europea, dins la qual Catalunya es trobés amb Castella, Portugal i Euscadi igualment lliures, i pogués establir-hi un pacte especial de convivència peninsular.»

FANTASIA SOBRE MOTIUS ESPANYOLS?

Entre les fantasies que s'han fet i es fan sobre la solució del problema polític d'Espanya, que, es vulgui o no, va quedar obert davant d'Europa el dia del desembarc victoriós de les tropes aliades a les costes de França, n'hi ha algunes que no troben acolliment en els medis de l'exili perquè no s'adiuen gens amb l'estat d'esperit general dels refugiats. Val a dir que no hi creiem gaire i que les prenem per una divagació d'imaginacions que treballen en tots sentits; però potser no és del tot inútil recollir-les per a deixar registrada una mostra més del desconcert de les hores que vivim. Per altra part, no es pot perdre de vista que les solucions fins ara estudiades o proposades pels exiliats tenen un caràcter fragmentari perquè responen al desig de tots de tornar a casa i al desig de cadascú de tornar-hi amb la mateixa posició partidista de quan en va sortir. I val la pena de conèixer les combinacions més o menys enginyoses que es vulguin muntar pels que viuen apartats d'aquestes preocupacions.

La darrera invenció sembla que ha nascut en els ambients que segueixen el problema polític espanyol en el seu aspecte internacional, o al menys, ens l'ha contada, com a sortida d'aquests ambients, una persona que els freqüenta per raó de la seva carrera diplomàtica. Per a la gran majoria de nosaltres, aquest aspecte només té un caire que és el restabliment de la legalitat republicana com una conseqüència de la victòria dels aliats, la qual significa, amb la derrota d'Alemanya, la dels franquistes espanyols en la seva lluita declarada contra les democràcies triomfants. Però és diu que les coses no es presenten mai tan senzilles i que els dirigents de la política internacional han trobat el nostre problema més complex del que es creu. No se sap exactament si a la conferència de Yalta es va parlar amb molt detall d'aquest cas d'Espanya, però s'assegura que, en arribar-li el torn, els Tres Grans, si bé van estar d'acord que el règim franquista ha d'ésser eliminat perquè seria un contrasentit a Europa sobretot després de la seva conducta més que dubtosa durant la guerra, també van consentir que la Gran Bretanya s'encarregués d'arbitrar la solució menys exposada a conflictes de tota mena perquè ja comencen a tenir-ne massa i no porten cap pressa a crear-ne un altre.

El nus principal del problema no està en l'eliminació de Franco, sinó en la manera de substituir-lo. Diuen que els encarregats d'estudiar la qüestió creuen que els polítics proscriïts d'Espanya no ofereixen prou garanties per a l'estabilitat d'un nou règim, perquè no s'han manifestat com una força compacta amb una correspondència equivalent a l'interior del país, sinó com una pluralitat d'opi-

nions i de tendències contradictòries molt difícils d'ajuntar. Per altra part, expliquen que les informacions rebudes per conducte dels agents diplomàtics coincideixen a considerar que el règim franquista, — divorciat en absolut de l'opinió per haver establert un sistema que, sobre perpetuar la guerra civil, és l'explotació indecorosa del país en profit d'una clientela absurda, — s'aguanta malgrat tot pel temor de la gent als trastorns d'un canvi que pugui ésser una nova forma de continuació de la greu discòrdia interior. Els informadors pretenen que els incidents de frontera que es van produir a seguit de l'alliberament de França, inflats expressament per les autoritats franquistes com una represa de la guerra, van causar una alarma encara no esvaïda, la qual va aprofitar el règim com l'amenaça d'una nova catàstrofe continguda per la seva energia. I tot això, segons la referència que recollim, ha induït Anglaterra, d'acord principalment amb Nord-Amèrica, a pensar en la solució monàrquica, no perquè cregui en el fervor dinàstic del poble espanyol, sinó com el símbol d'una situació que, per estar apartada de les tragèdies de la guerra civil, podria intentar amb alguna autoritat la pacificació del país, acceptant col·laboracions dels diferents sectors de l'opinió democràtica com s'ha assajat per exemple a Itàlia.

Sembla, però, que el pla d'execució d'aquesta idea no es presenta tan senzill com de primer antuvi s'havia cregut. S'ha de tenir en compte que Espanya no és un dels països alliberats de l'ocupació alemanya, compresos dintre del sistema intervencionista proposat en la Declaració final de la Conferència de Yalta. Tots aquests pobles tenen situades a l'interior, a causa de la guerra en curs, tropes d'una o varies de les potències bel·ligerants que serveixen de suport a les Comissions interaliades de control que la Conferència va resoldre crear per a l'ordenament dels problemes polítics interns, i en canvi, a Espanya s'hauria de començar per portar-hi aquestes forces, encenent de fet una nova guerra amb tots els seus horrors i totes les seves destruccions al moment que s'apaga la gran contesa mundial, perspectiva que no entusiasma gens els aliats pel nou sacrifici que representa i que repugna a la monarquia pel que té de contrària a tot propòsit de pacificació. Davant d'aquestes dificultats, s'ha pensat, segons diuen, en un procediment que, sense ésser una immixció en els nostres afers interiors, cau dintre de les atribucions de les grans potències, i que consisteix a excloure Espanya de la comunitat internacional mentre mantingui el règim de la clientela de Franco. Per aquest motiu s'ha fet públic que en la pròxima Conferència de San Francisco, a la qual només seran

invitades les nacions que estiguin en guerra amb Alemanya i el Japô des d'abans del primer de Març, es decidirà que tinguin dret a formar part de la futura organització permanent que s'ha de crear d'acord amb els principis de Dumbarton-Oaks, totes les nacions del món civilitzat, les neutres compreses sense altra excepció que els enemics i l'Espanya franquista com indesitjable.

Posada la qüestió espanyola en aquests termes, se suposa que davant d'un cas tan manifest de desconsideració universal, el país és farà compte que paga a un preu massa car un règim que, a més d'humiliant, ja li resulta prou gravós pel saqueig del pressupost nacional que la premsa del món ha divulgat en termes de gran menyspreu. I en conseqüència, també se suposa que trobarà un ambient favorable, sobretot entre els responsables directes del sosteniment de Franco, un gest del representant de la monarquia oferint-se per a evitar les conseqüències de l'ofensa que el món es disposa a fer a la dignitat d'Espanya. Respon a aquesta impressió l'anunci que s'acaba de publicar que el pretendent al tron d'Espanya adreçarà un manifest al país abans de la Conferència de San Francisco per a declarar-se disposat a substituir el règim franquista a fi d'assegurar la inclusió d'Espanya en la comunitat internacional.

Afegeixen els qui es diuen ben informats que per la seva part Nord-Amèrica ha iniciat des d'ara en previsió d'aquest futur més o menys immediat uns tractes d'ordre econòmic amb Espanya, en primer lloc com una garantia que no pensa ni ha pensat mai pertorbar la pau del país, i en segon terme, per a aprofitar les possibilitats de la producció espanyola com un ajut, per modest que sigui, en la reparació dels estralls d'alguns pobles devastats d'Europa. La idea de Nord-Amèrica, que és una de les potències que han decretat l'exclusió d'Espanya de tot organisme col·lectiu de caràcter internacional, és que aquests tractes poden beneficiar el règim nou i que si per un atzar les coses no van pel camí previst, no hi ha cap motiu per a prescindir de comprar a Espanya coses utilitzables com a qualsevolga venedor que tingui lloc al mercat, sigui o no digne de més altes consideracions morals. I s'afegeix que per aquest doble objecte, els Estats Units, en presidir la Conferència Inter-Americana de Mèxic, són els que van influir més que fos desestimada la petició dels republicans espanyols d'una ruptura de relacions diplomàtiques entre tots els Estats membres de la Conferència i Espanya.

En tota aquesta combinació queda un poc a l'ombra l'actitud de Rússia, que és una de les grans potències de Yalta; però sembla bastant significatiu el fet d'haver consentit que fos atribuït a Anglaterra l'estudi de la solució del nostre problema. Es diu que, de moment, el cas d'Espanya no la interessa d'una manera especial, perquè té altres qüestions molt més importants a resoldre en els pobles del pròxim Orient que l'afecten d'una manera directa, i que, per això, s'ha limitat a donar consignes als

seus partidaris que, sense descobrir preferències per cap pla concret, no destorben el que es tracta de portar a execució. Tot el que se sap és que, d'acord amb la política d'unió nacional, de democràcia i d'adhesió als nous Governos, que els comunistes segueixen en els pobles de l'Europa occidental, el doctor Negrín, al qual s'atribueix amb raó o sense la seva representació, ha pogut amb una llibertat i facilitat de moviments no concedida a cap altre polític espanyol, fer una llarga excursió de visita a tots els caps de les agrupacions i partits d'Espanya que es troben a l'exili, exhortant-los a esperar amb calma el curs dels esdeveniments sense precipitacions inoportunes perquè no ha arribat l'hora d'una actuació eficaç.

Fins aquí la fantasia tal com ens ha estat reportada sense treure ni afegir res encara que sigui tan oposada al nostre pensar. Segons les darreres informacions, les coses poden accelerar-se a conseqüència de la recent tragèdia de Madrid de l'execució de setze persones per a venjar la mort de dos falangistes. Es fa observar que amb aquest procediment de repressió, copiat dels alemanys en les terres europees per ells dominades, en les quals executaven vuit o deu habitants per cada soldat mort per una agressió, Franco ha proclamat davant del món potser sense adonar-se'n que Espanya viu sota el règim d'ocupació per l'enemic.

J. M. A.

N. de R. — Amb referència al fet concret al qual fa al·lusió el final de la nota precedent, trobem a « La Vanguardia » del dia 27 del passat febrer la següent informació en primera plana :

« Madrid 26. — El domingo (dia 25) a las nueve y media de la noche fueron vilmente asesinados en los locales de la Falange del distrito de Cuatro Caminos los camaradas Martín Bernalde y David Lara Martínez. »

« Madrid 26. — Al amanecer del día de hoy (nou hores després del fet) se ha cumplido la sentencia dictada por los tribunales militares contra dieciseis terroristas comunistas entre los que figuraban varios jefes de grupos de acción de los filtrados por la frontera pirenaica, que habian cometido varios crímenes y otros actos terroristas. »

Manifestament, seguint els termes d'aquesta informació, els setze executats no ho eren com autors de l'atemptat de Cuatro Caminos, sinó com a terroristes comunistes que havien comès altres crims. La semblança amb els procediments de les tropes alemanyes d'ocupació en els pobles d'Europa no pot ésser més exacta perquè també els executats per represàlies, en nombre de vuit o deu per cada soldat alemany mort, ho eren com a terroristes autors de diferents crims, escollits entre els habitants del poble castigat, que es consideraven poc obedients a l'autoritat de les forces d'ocupació. Però els alemanys, un cop realitzada la represàlia, es limitaven a donar-ne compte amb els noms dels executats; mentre que a Madrid, a més de no donar els noms ni cap indicació dels fusellats, els « ocupants » han organitzat una manifestació monstre amb motiu de l'enterrament dels dos falangistes, en la qual, segons explica « La Vanguardia » del dia 28 de febrer, « junto a los que se batieron marchaban millares de hombres dispuestos a batirse » i que sens dubte desfilaven per a escapar-se d'ésser escollits en una altra represàlia.

EL QUE EM CONTA UN AMIC QUE N'ACABA D'ARRIBAR

per Domènec MONTAGUT.

PRESENTACIO.

He tingut el plaer d'haver pogut enraonar — rehabilitem el profund sentit d'aquest verb, com vol Rovira i Virgili — amb un gran amic acabat d'arribar de Barcelona. Plaer, com altres menys purs, amarat d'amargantor, però plaer tanmateix, per tal com sempre ho és parlar de la Pàtria. Conversa llarga entre dos homes no massa separats per l'edat ni per l'estament, ni per les idees; doncs, conversa en què els temes són tractats a fons en poques paraules: el que hom no diu és sobreentès, és matèria en què l'acord és fet com una cosa natural de molts anys ençà.

Amb aquest amic ens hem fet un mutual interviu. Ell es dalia tant per a saber noves dels catalans expatriats, com jo de saber-ne dels que romanen a la terra natal. Home ponderat i assabentat, vivint en el medi del que resta de selecció allà baix; però amb constants incursions tant en el món de la mitjana i grossa burgesia, com en el dels treballadors el meu interlocutor fa un testimoni preciós i fidedigne del drama punyent que viu el nostre país.

Vaig a tractar d'explicar el que m'ha dit, seriant les qüestions que foren barrejades en el desordre d'una conversa sense cap pla, reportant els fets essencials, que ell extreu de la complexa realitat, el mateix que les anècdotes, de vegades tan significatives com aquells en llur aparent banalitat. No sé si reeixiré a donar al relat la vivesa i el patetisme que a mi em colpiren. Ho intentaré de totes maneres.

LA POLITICA.

— Parlem de política si vols; però he de començar per dir-te que el mot aplicat avui a aquesta activitat no té gaire sentit, car no pot dir-se que n'hi hagi. A Catalunya, tot està destruït, no sols les estructures dels partits que hagueren de desaparèixer de seguida que l'invasor arribà, sinó la major part dels nuclis que es reunien en cafès i bars, camuflats en «penyes» tan adients al nostre tarannà. La persecució franquista contra tot el que ha estat polític, sobre tot catalanista, és implacable, minuciosa i sistemàtica. No poques conviccions s'han esvaït en aquest estrall, sobre tot de la zona regionalista i conservadora en la qual el sacrifici de la fe als interessos materials ha sovintejat. Fora, però, injust no reconèixer les excepcions, algunes il·lustres entre els antics directors, i el capteniment digne de la major part de la tropa, aquella que podríem representar, per exemple, pel botiguer del carrer Major de Gràcia. Aquest segueix incommovible en la professió patriòtica.

«No és pas que aquell desertor sigui també un trànsfuga, no. Generalment no és així. Hom abandona les fileres per a anar a casa, a no fer res o a fer diners. Una part d'aquests temps tan inaptos

per a tota cosa espiritual, han estat d'allò més propicis per als industrials comerciants i traficants de tota mena, tots treballant com uns desesperats sota el signe de l'«estraperlo», la gran institució nacional que ha podrit el país. Si són doncs, nombrosos els que han deixat de lluitar, són pocs els que s'han passat al falangisme. Els catalans que hi figuren són els que han estat sempre en fora i contra del catalanisme: els de l'altra dictadura, els de la «Unión Monarquica», l'ínfima minoria de desarrelats i inadaptats que sempre hem conegut a Catalunya. Aquests i els no catalans, mai tan nombrosos com ara, tan preponderants, tan actius, tan arrapats, tan decisius en la nostra vida, són la selecció a l'inrevés que aparentment governa. L'altre català resta generalment incontaminat.

«Es lamentable que aquell que fa el «paquet» presenti massa mollesa davant l'intrús, s'hi entengui per a «estraperlejar», convisqui amb ell, s'hi faci, àdhuc, amic. Què vols? L'art de fer diners no té gran cosa a veure amb la filosofia, ni el comprar i vendre burlant la llei és cosa que mena a la puresa, prou que ho sabem. La nostra virtut és saber crear riquesa, com el nostre vici és sacrificar massa coses a aquesta pràctica. Molts creuen que ja compleixen llur deure comprant «La Vanguardia» en lloc de «Solidaridad Nacional», o «Destino» en lloc de «El Espanol», per tal com aquelles fulles són reputades menys ortodoxes i més anglòfiles que les altres, i ho practiquen tan al peu de la lletra que, ben sovint, qui no en sigui subscriptor no pot llegir el diari d'en Godò perquè no en troba.

«No us deixeu, doncs, entabanar per les fotografies de la premsa representant cerimònies curulles de gent o desfildes imponents de multituds. No hi ha res de cert. A moltes d'aquestes manifestacions hom és obligat d'anar-hi, sota pena de penyores, pèrdues de jornals o altres parcelles punicions. Conec molts amics que han estat castigats per coses així i moltes cases de comerç a les quals s'han imposat sancions per no haver endomassat, obligat a formar el personal, etc. El catalanista d'ahir, potser és tebi, potser no practica; però no és ni falangista ni franquista. La seva fe no és gairebé mai perduda, sinó adormida. Doncs, pot despertar i tornar a abrindar-ho tot. No desespereu.

«No dedueixis d'això que no es faci res en sentit polític. Hi ha dos o tres grups que treballen més o menys clandestinament, i, com és el cas entre nosaltres, més aviat en competència. El grup més actiu, com passa sempre, és maximalista en catalanisme, i, com passa sempre també, fa molt de soroll per la gent que té. El formen joves audaciosos i arriscats, dels quals molts són a la presó i altres només surten a les nits. Amb aquests i altres elements més caïmosos estàvem a punt de conjuminar

una Federació d'Esquerres quan hem conegut la constitució de Solidaritat Catalana i la del Consell Assessor de la Presidència de la Generalitat. Crec que aquests dos fets ajudaran la nostra temptativa i donarà major abast a la unió. La dificultat era principalment en la posició diguem extremista d'aquells xicots contra la tendència estatutària de tots els altres, de molt la majoria, posició aquella que no té raó d'ésser havent llurs companys d'ací signat el Manifest solidari.

« Cal que et digui que aquelles dues iniciatives sobretot la creació del Consell, en la qual vulgues o no, la gent hi veu la prefiguració d'un Govern propi ha fet el millor efecte. Bona la idea i bona la realització. Per aquest camí, la gent d'allà seguirà. Si algun greuge es fa als d'ací, és el de venir tard aquelles orientacions, de no haver rebut gaires instruccions ni estímuls, d'haver-los abandonat i també de no haver fet el necessari per a comprendre'ls, per a assabentar-se del que allí passa, de no haver establert els indispensables enllaços pel mitjà de persones serioses i autoritzades. T'he de dir que no els manca raó.

« En aquests sis anys terribles, la vida ha anat fent el seu curs. Vosaltres l'heu fet en un sentit i nosaltres en un altre. Tant si hem volgut com no, ens hem hagut d'adaptar, que és com dir viure, com us ha calgut fer a vosaltres dins el nou medi. El resultat és que ara potser no ens entenem prou. Tots hem de treballar per tal que aquesta gran discordança desaparegui i el diàleg franc pugui reprendre. No et pensis que això sigui fàcil. Certs projectes desafortats de certa gent, de certs periòdics i de certs grups, no sé si responsables o no, allí detonen fins a la repugnància. »

QUE AGUANTA FRANCO.

« Car cal que sapiguem que allò que principalment aguanta Franco és la por al que pot venir, i alguns ressos vostres que fins allí arriben més o menys desnaturalitzats, no contribueixen pas a dissipar-la aquesta por. Si la constitució del Consell Assessor ha estat ben rebuda, és justament per la idea de govern que porta, pel sentit constructiu i d'ordre que representa. El català té fam d'ésser governat; governat segons unes normes, una lògica, unes lleis clares i amb força d'obligar tothom per un igual. Perquè el que hi ha allí és l'arbitrari, el provisor, el favor i l'expedient per a anar tirant. I això no és un règim regular acceptable, ni a la llarga, per als mateixos que se'n lucren.

« La por al que pot venir aguanta Franco, no ho oblidem pas; una por que és sovint irracional, com ho és de vegades aquest sentiment inferior, i que és fomentada per la propaganda fins a uns límits mai no vistos. L'espantall del Comunisme, d'aquell Comunisme de l'home amb el ganivet a les dents, les xeques, el tret a la nuca, l'expoliació sistemàtica i la devastació total, són les imatges fruculentes que la premsa, la ràdio i els discursos, tot dirigit i orquestrat per la propaganda oficial, serveixen diàriament el pobre ciutadà molt poc assabentat del que passa a fora.

« Aquest pobre ciutadà recorda el que va passar durant la guerra civil, i si no ho recordés, aquella propaganda li ho faria present ultrancerament exagerat i deformat. Però, sense aquest recordatori no ho oblidaria pas, tingue-ho per segur. **I allò, pensa i diu amb inusitada energia, allò no ha de tornar.** Ni allò ni certes coses anteriors. Res d'això no ha de tornar. La por que pugui tornar és el que principalment aguanta Franco. I això ho dic pensant tant en Catalunya com en tot Espanya, car aquesta posició psicològica és general.

« T'hauries fet creus de constatar com els fets de Grècia canviaren la temperatura del país. No és que ningú estimés Franco més que ahir, sempre igualment odiat i menyspreat; però la resignació a aquest mal anava augmentant gairebé fins a l'assenyament. I què vols que et digui de la repercussió d'altres fets ocorreguts a la nostra frontera? Si mai ens ha envaït la desesperació pensant que no ens trauríem el tirà del damunt, fou en aquells dies atziacs. Jo em trobava a Madrid. Si haguessis vist quin canvi. I no entre els falangistes, no. Entre els altres, no ja indiferents, sinó ahir enemics del règim. En una setmana el clima de la Capital era visiblement franquista.

« I és que la gent no vol la guerra, ni la revolució, ni el desordre. Té un enorme desig de pau i de tranquil·litat, àdhuc en grans sectors que pateixen atroçment. Ningú creu que el benestar pugui venir per una nova lluita. Per això la millor obra que podeu fer per a alliberar-nos és unir-vos, presentar solucions i equips de govern, donar la sensació que la restauració de la República es farà ordenadament i que la seva administració, per ardides reformes que calgui escometre — car això ja volen que sigui així — no serà l'«olla», ni la persecució, ni la subversió que Franco vol fer creure. Sobretot feu que Franco no pugui tenir ni ombra de raó, en dir això, i en trompetajar-ho cada dia pels seus innombrables òrgans de propaganda.

« De Franco per avall, tothom sap que el final de la guerra comporta la desaparició del règim. I tothom sap també, fins els germanòfils més obtusos, quin serà aquest final. Doncs és ara quan els polítics exiliats haurien d'actuar en un sentit coherent, governamental, assenyat, pensant més en les necessitats d'allà, en l'estat d'esperit d'allà, tan sovint negligit, que no pas en llurs diferències i lluites mesquines. Els catalans d'ací ja heu donat el primer pas amb la Solidaritat i el Consell de la Generalitat. Que fan els republicans espanyols? Per què no els initen? La carència d'ara, després de llur carència durant la guerra, ens espanta. I tot això afavoreix Franco. Certament que ningú no creu que ni amb aquesta deplorable falla pugui salvar-se; però tots temem que amb això no és fàcil altra solució que la republicana, i que amb aquest resultat no s'atenyi l'estabilitat i la seguretat, que és el màxim anhel de la gran massa dels espanyols.

« Franco especula amb tot això: amb l'explotació dels grans desencerts, i — perquè no dir-ho — dels crims, comesos en la revolució anarco-comunista, amagant, naturalment, els seus del mateix període i del període posterior, més abominables, però dissimulats o presentats com actes de justícia, per aquesta iniqua prima que hom atorga al vencedor; amb la incapacitat republicana de presentar al món una solució pacífica i regular del tremebund problema espanyol; amb la seva actitud servil prop d'anglesos i americans; amb aquella por que és la mateixa que sent una part de la humanitat d'avui. I amb això va tirant, les Cancelleries el deixen tranquil i ell s'aguanta al poder, sola finalitat que el preocupa, sol objectiu del seu minço programa de govern. I mentre s'esmerça a presentar davant dels ambaixadors aliats com impossible el retorn de la República, arruïna en l'interior tota altra solució probable, destrueix els partits monàrquics, desfà llurs combinacions per a una restauració, si cal, violentament, així com ha impossibilitat la famosa solució-pont dels generals, ja amb afalacs, ja amb càstics, més aviat pel primer procediment, molt adient, als nostres militars d'avui i de sempre.

« Arrivista i murri com bon sorge, religiós fins al fanatisme, Franco es creu l'home providencial que

ha salvat Espanya. S'ho creu i li ho fan creure cardenals i bisbes, generals i plutòcrates, jesuïtes i jerarques del règim. Tot això fa un complex molt més fort del que sembla. Per tal de seguir **salvant** Espanya s'avindrà a tot, farà concessió sobre concessió, vilesa sobre vilesa. Tot menys marxar. La idea de tenir un successor, sigui qui sigui, li és intolerable. Per això la seva voluntat, que no és poca, s'esmerça abans que tot a anorrear aquell eventual successor. « Després de mi el diluvi » és la seva divisa.

« I així estem. Franco és acompanyat i secundat en aquest intent desesperat d'aguantar-se al poder, per unes quantes dotzenes de milers de privilegiats que ara tenen gran sou, sumptuosos automòbils i amistançades cobejables, i abans no menjaven calent; polls ressuscitats, veritable oligarquia que oprimeix el país, sense cap talent per a governar; però amb un gran instint i una gran voluntat i una gran decisió de no abandonar les posicions que miraculosament ocupen. Si us penseu que nosaltres podrem contra aquesta col·lusió, us heu de desenganyar. Ells tenen la força, són armats i custodiats per guàrdies de cos pagats a l'efecte; nosaltres no tenim res. Sort hi haurà de l'asfíxia exterior o d'un col·lapse interior que no pot mancar, produït pels seus mateixos errors. En això cal confiar, més que en els mitjans propis.

EL FENOMEN CORREA.

« Quan et dic que cal comprendre'ns, no judicar de pressa la nostra conducta, acarar les vostres solucions cap allà baix i tenir en compte el nostre pensament més que no pas els vells mètodes en què molts d'ací encara es complauen a basar llurs programes, no vull pas dir que estem sense pecat. Sí; hem pecat i molt. L'horror a la cosa passada era tal, que al principi molts catalans foren d'acord amb l'enemic. Caldrà passar sobre això, com sobre tantes altres coses vergonyoses d'aquests tristos temps una gran esponja. No podríem pas viure retraient-nos mútuament tants mancaments comesos. D'altra banda, qui no hagi pecat que tiri la primera pedra. Però el desengany vingué molt aviat, tan aviat que no s'havien escolat gaires mesos de l'entrada de l'usurpador. I després, tot intent de captació ja ha estat en va.

« Hi hagué de totes maneres una recaiguda en aquest enviliment: Fou amb molíu del nomenament de Governador Civil a favor de l'individu que encara deté aquest càrrec, el senyor Correa. Aquest home tingué durant un cert temps una innegable popularitat; hom l'aplaudia pertot, i encara és recordada una ovació de minuts en un partit de futbol d'aquells que en temps millors en deiem de la « màxima emoció ». Tot això avui està ben passat, com l'aniré dient; però de totes maneres el fenomen, perquè n'és un, val la pena d'ésser explicat.

« El primer governador que tocà a Barcelona fou un autèntic — ací el meu amic engega una frase de tres mots, injúria insuperable que sorprèn sentir-la-hi dir donada la seva natural contenció de paraula —. Durant la seva administració passàrem fam, fôrem objecte de vexacions i molèsties absurdes i arribàrem a copsar fins on pot ésser odiosa una autoritat quan recau en un malvat, un ase i un pedant, tot en un sol home. El seu successor gaudí, per aquest sol fet, d'un marge de favor inicial. Després s'anuncià menys ase que l'anterior o almenys un ase d'una altra espècie més complicada, més barrejada amb altres elements. Durant el seu mandat s'arranjà la qüestió dels proveïments, cosa que començà a crear-li aquella àura de popularitat, per bé que la millora es degué a l'Ajuntament i a al-

tres factors derivats de l'augment de producció i a la regularització dels transports, més que no pas a l'acció oficial. Ell, per la seva banda, practicà una política encaminada a captar l'home senzill i poc exigent; rebé tothom, parlà amb tothom, assistí a tota mena de festes i festetes, tant a les de major cerimònia com els actes més insignificants del més petit dels llogarets. Per escriure feu molts favors particulars, ben sovint a « roigs » reconeguts. Tot nom sap que n'hi ha alguns de reclamats per les autoritats judicials passejant-se tranquil·lament per Barcelona amb un document del governador, talismà meravellós contra el qual no hi pot res cap policia. En molta de gent que necessita adorar algú nasqué el fenomen Correa.

« Tot això ja està acabat i ara ja tothom sap que ens les havem amb un tifa, un « xulo », un anticatalà fonamental i alguna cosa més, com l'aniré dient. Però abans deixa que et pinti l'home.

« El seu tipus físic és un xic llefiscós. Ni alt ni baix, no pas gros, però més aviat arrodonit, té un gest equívoc i un mirar i un parlar repel·lents. En tots els actes a què assisteix — i com a promig deuen sortir a mitja dotzena per dia — se'l veu sempre d'uniforme, en lloc preferent i si pot ésser, sol en primer pla. Pateix visiblement quan ha de cedir la preferència al Capità general, primer personatge de la regió, com s'escau a un règim militaritzat. Però el Capità general no surt gaire; més s'estima fer de virrei ben peixat i retribuït al Palau de la Capitania, admirat d'haver esdevingut tan gran personatge. Això permet al nostre home de jugar el primer paper i s'hi lliura amb una virtuositat que té quelcom d'exhibicionisme. Parla a tot arreu i de tota mena de temes amb les idees vulgars i elementals d'un alumne dels jesuïtes en una **velada literario-musical**. Comenta Balmes, condemna el liberalisme i la democràcia, s'atreveix amb l'Economia i gosa assenyalar orientacions polítiques, amb suficiència igual a la primor dels seus coneixements. Es d'una religiositat extrema i en totes les misses oficials, que no són poques, se'l veu agenollat, llegint un llibre devot, abstret no se sap en quines contemplacions extrahumanes. No se li coneixen velleïtats per a l'altre sexe i quan es parla davant d'ell d'aquest tema es ruboritza com un col·legial. Ara comença a córrer molt insistentment que aquesta missogínia no és pas virtut.

« Aquest home ha estat de fet durant quatre anys l'amo de Barcelona. En altres províncies espanyoles l'amo pot haver estat el cap militar; ací ha estat ell per la incapacitat reconeguda del general Moscardó. Ell ha decidit i manat. Les altres autoritats han fet el que ell ha volgut. Ell reparteix diners com un ministre amb el seu pressupost, imposa penyores, priva de llibertat o la dona, talment un sàtrapa oriental. Per ventura el règim que et pinto no és d'un orientalisme perfecte?

« Ara se'l comença a fer responsable de tots els mals que no ha evitat ni previst. I primer que tot del gravíssim conflicte de l'electricitat. Resulta que per l'escassetat de plujes durant els dos anys darrers i pel considerable augment del consum, els dipòsits d'aigua que produeixen l'electricitat són quasi eixuts i les existències de carbó insuficients, per a fer marxar les centrals tèrmiques. La companyia productora previngué fa molt de temps i per via notarial del conflicte que s'apropava si més grans precipitacions d'aigua no l'evitaven. El governador no en feu cas en espera sens dubte que Déu faria ploure prou. El governador ha corregut a Astúries a contractar unes quantes mils tones de carbó. Quan el tracte era fet el venedor se n'ha desdit si no es pagava vint-i-cinc pessetes més per tona, és dir, preu d'« estraperlo ». El governador no accepta, ame-

naça amb els llamps de la superioritat, va a Madrid a explicar-ho a no sé quina cova del combustible i ací el desenganyen: l'«estraperlo» és sagrat. Total que Catalunya no té quasi electricitat, que els tranvies estan parats moltes hores per dia, que els ascensors no funcionen, que moltes fàbriques són tancades, que altres han avançat les vacances de l'estiu per a no consumir força, i que estem abocats a una veritable crisi de conseqüències considerables.

«La popularitat del senyor Correa, que ja havia baixat molt s'ha esvaït del tot de resultes d'aquesta inexplicable imprevisió. Però ara se'l fa responsable d'altres coses en què la seva acció, no omissió, és copiosament blasmada. Les persecucions contra catalanistes han estat ordenades i dirigides personalment per ell, sempre deixant entendre, hipòcritament, que s'hi veia obligat i jugant els dos papers, el de l'home comprensiu i el del policia, que és, aquest darrer, el seu veritable. Els assabentats l'acusen encara d'haver complagut els alemanys en tot el que li demanaven, impeding emissions literàries o culturals de caire anglès o francès per la ràdio, encobrint tota classe d'embarcs de mercaderies, detenint tots els qui la Gestapo assenyalava. Puc assegurar que pel mes de juny encara posà la seva signatura al peu d'una llista presentada per aquella gent. Els qui la integraven foren tots delinqüents. Encara alguns deuen ésser-ho. Allà baix les coses marxen així.

«El pobre home s'ha adonat d'aquesta minva de prestigi i de la gravetat dels problemes que no ha sabut resoldre o prevenir. I ha perdut un poc els estreps. La comèdia del governador comprensiu és acabada: no hi ha més que el governador que hi ha hagut realment sempre: falangista, germanòfil, anticatalà, incapaç de comprendre ni sentir el poble. La seva curiosa reacció ha estat una fúria oratòria contra qui diries? Contra els qui sou a l'exili. Amb això no posarà més aigua dins dels barratges ni abaratirà la vida fabulosament cara; però s'esbravarà. D'Igualada a La Pobla de Lillet ha anat recorrent tota la «provincia» amb motiu de les festes de l'aniversari de la «liberació» ordenades a tot arreu i en totes elles us ha dit lladres i assassins i en totes elles s'ha posat «en jarras» per a dir-ho en la seva llengua, desafiant qualsevol eventual enemic que pensés envair l'Espanya. L'espectacle era per a plorar-hi sinó hagués fet riure; tant era desmesurat i absurd.

«Aquest és l'home pintoresc, pedant, hipòcrita, incompetent i dolent que pot donar-se com una de les més perfectes representacions del règim franco-falangista que patim. Per això te n'he parlat amb extensió. Aquest home han estimat els catalans descendents d'aquells altres, no pas tan culpables, que estimaren Lerroux. Prou que se'n penedeixen ara i prou que n'hi ha que en paguen el pecat, que, en nom de Catalunya, serà difícil de perdonar.

LA VIDA REAL I LA VIDA OFICIAL.

«De tot això ja hauràs conclòs que la vida discorre en dos plans paral·lels. Per un va l'oficial, per l'altre la real, i l'un té poc a veure amb l'altre. El que diuen els discursos, les ràdios i els diaris, tot en mans del Govern, no tradueix gairebé res de la realitat. Mai dels mais, ni durant la monarquia ni durant la dictadura, el divorci entre el país i el govern, entre l'home del carrer i el jerarca, havia estat més complet. I això que mai dels mais el poder havia intervingut tant en els afers, tan públics com privats, del ciutadà.

«No us afligiu, doncs, massa en assabentar-vos del que us trameta la premsa o la ràdio. Penseu

que és la veritat oficial. Ni desmaieu ni desesperan-ceu en descobrir la infinita estupidesa que ben sovint revelen aquelles manifestacions. Allà no les creu ningú, ni de vegades el mateix que les ha escrites o pronunciades. La nostra gent no pot de cop i volta haver perdut el seny.

«Tots els esforços del règim han estat justament per a convertir el país real en aquest país artificial i fantàstic que prediquen els seus corifeus. Però endebades. Els mateixos esforços esmercen a fer creure als estrangers de marca que, en petit nombre, passen per allà, que la doctrina oficial és la del poble i que la unanimitat és amb ells, que tots els fermentes de la vella política són morts. En això, els inconformistes actius fem el que podem per a contradir-los i posar les coses a lloc. La feina no és gaire difícil talment la indigència mental amb què es produeixen i la inanitat de la doctrina ens ajuden en aquella tasca. Per sort els totalitarismes són mancats d'intel·ligència i en aquesta competició l'espanyol deu batre tots els «records». Pel que tenen de recents i simptomàtics t'explicaré dos casos d'intervencions en aquest sentit.

«El més recient és de Vernon Barlett, diputat liberal anglès i redactor del gran diari «The News Chronicle». Aquest senyor va ésser no fa molt a Espanya. El poguérem veure i parlar-hi llargament un petit grup d'amics i li explicàrem la realitat en el que tenia de bo i de dolent, com deuen fer-se aquestes coses per a produir efecte. Pocs dies després, el governador, assabentat de la importància del visitant el convidà a dinar i es deixà entreviuar com calia. Et puc fer la recensió d'una part de la conversa amb preguntes i respostes. Es curiosa.

«V. B. — Pot dir-me el senyor Governador com està la qüestió social i obrera?

«C. — Aquestes qüestions ja no existeixen. El nacional-sindicalisme les ha resoltes. L'obrer, «el productor», com diem ara dignificant l'estament, viu content. Guanya prou per a viure i en allò que pogués mancar-li, el subsidi familiar creat per nosaltres ve a completar el seu passament, això sense parlar de la nostra gran creació l'«Auxilio Social». I en l'aspecte social, els sindicats verticals en els quals conviuen productors, empresaris, tècnics i tots els elements del treball, té resolts tots els problemes. S'han acabat les lluites de classes i l'explo-tació del salariat. Ara mateix hem celebrat les eleccions sindicals, en les quals tothom ha votat per unanimitat, talment l'acord és complet.

«V. B. — Permeti'm el senyor Governador. Ja coneix aquelles eleccions i de com han anat. Passem a una altra qüestió: El problema català és resolt?

«C. — Absolutament. Es tractava d'una cosa sense importància inventada per quatre separatistes. Catalunya no sent res d'això i està com mai unida a Espanya.

«V. B. — I doncs, per què no es permet escriure en català?

«C. — Ja es permet. Ara mateix s'han publicat les obres completes de mossèn Jacint Verdaguer. Però ningú no les compra. La gent no llegeix català. Per això no es publica res més en aquest dialecte provincial.

«Algunes setmanes després el gran periodista feia aparèixer tres cròniques sobre Espanya que podríem qualificar de sensacionals. En elles deia el que li havíem comunicat nosaltres amb altres coses que la seva sagacitat havia fàcilment descobert. En elles deia que l'obrer no menjava per «productor» que fos i que el problema català era més viu que mai. En elles deia que Carles Pi i Sunyer era un polític en el qual els catalans tenien posades esperances pel seu esperit de mesura i ponderació, cosa que potser hauríem fet amb reserves de conèixer la seva

posició d'ara car ningú no vol res que en cap sentit pugui significar extremisme o lluita. En ella deia allò de què nosaltres l'havíem assabentat i allò que uns amics de Madrid li havien comunicat per llur compte.

« En conèixer el senyor Correa aquestes cròniques li vingué un accés d'ira espectacular. Insultà el polític anglès amb tots els dictoris de què el castellà abunda i, en un altre dinar, ho explicà als seus confidents, els periodistes que cada dia escriuen pel cap baix vint vegades « el camarada Correa Véglison, Gobernador civil y Jefe provincial del Movimiento ». Vet ací el que digué, segons versió d'un que hi era :

« Voy a darles cuenta de la trastada que nos ha jugado este inglés desaprensivo. Aquí le hemos recibido con todos los honores y tratándole como a un personaje. Y saben ustedes lo que dice en su diario? Pues eso : que al salir con dirección a la frontera española vió en la carretera a numerosos cadáveres de personas asesinadas y que incluso el coche en que viajaba patinó sobre charcos de sangre. Un charran nada mas que un charran, como todos los liberales.

« Els periodistes, gent escèptica que, qui més qui menys, havia llegit les cròniques incriminades i s'havia adonat, que no es deien aquelles bestieses sinó coses molt assenyades, rigueren per sota el nas, tot servint-se un altre tall dels que generosament oferia el « camarada Correa Véglison, gobernador, etc... »

« L'altre cas fou el de l'enviat del setmanari catòlic i « resistent » francès « Temps Présents ». Les autoritats oficials de l'Església tractaren d'entabanarlo. Un grup de catòlics dels bons, dels cristians, grup que torna a existir i que augmenta cada dia, digué la veritat del que passa a Catalunya i a Espanya. El resultat foren uns quants articles, algun dels quals ha estat molt reproduït, i tots presentant la gran farsa de la cristianitat de l'Església franquista ».

CATALUNYA ESTA MALALTA.

« Així vivim, en aquesta terrible tergiversació de la veritat, en aquesta gran mistificació de tots els valors que han d'ésser el patrimoni moral d'un poble. Ningú no creu en res : tothom sap que tot és mentida ; el que diu el capellà a la trona, els articles dels diaris, els parlaments oficials i àdhuc el contingut del « Boletín del Estado ». El resultat no pot ésser altre que la malaltia, i Catalunya, com Espanya, està malalta, malalta de la manca de veritat, de moral, d'ideal, de justícia, d'equitat, de tolerància, de llibertat, de mesura, de serietat, de probitat, de tot allò, en fi, que constitueix la vida superior i espiritual de les societats civilitzades. El règim ho ha corromput tot. I serà molt difícil el guariment sense una acció de fora.

« Pocs estaments han resistit a la contaminació. Els burgesos, alts, baixos i mitjans, llançats pel camí del negoci irregular, ben sovint en companyia del funcionari encarregat de vigilar la legalitat de les transaccions, ha oblidat la nostra tradicional moral comercial pels meandres de l'« estraperlo » i la comptabilitat doble. Els obrers, mal pagats, passant fam si no es procuren un sobresou també per un medi il·lícit es podreixen en la desesperació, que és mala consellera. Molts d'ells han conegut la presó i han hagut de viure « a la que salta ». Els millors, sigui dit en bona hora, s'han aguantat fermes, condemnen

les antigues violències i esperen el remei d'una entesa amb els republicans. Però no manquen els que l'esperen del foc i la sang. Les professions liberals són potser les més castigades. Els asos no són ja els competents sinó els « ex-combatientes », los « caballeros cautivos », « las camisas viejas », i les altres categories que la revolució nacional sindicalista ha enlairat a personatges si, ultra això, són « barres » i agosarats. Els grans advocats han esdevingut petits advocats als efectes dels guanys. T'esgarrifaria de conèixer el nombre de lletrats no catalans que ara actuen a Barcelona. En les altres carreres passa igual. En tots, el nombre de persones, que han estat privades d'exercir per més o menys temps és important.

« La joventut, dius ? Ací és l'estrall més gros. La universitària no sent res, ni és res : ni falangista, ni esportiva per a no ésser res. I no cal parlar-li de política. Es que almenys és estudiosa ? Això menys que res. El curs d'aquest any començà el 10 de novembre. Cada dissabte s'ha d'esmerçar en exercicis més o menys militars ; per tant no hi ha classe. Les festes són nombroses més que mai ; les classes curtes, car el professor no creu en llur missió, ni l'alumne en la seva. Al cap i a la fi tothom ha d'ésser aprovat si pertany al S. E. U. o si s'espavila per a passar com entusiasta del règim, i ningú no ho serà si manca d'aquests requisits. Però, com que ningú no pot mancar-hi, l'aprovat és segur. Així, perquè estudiar ? Es millor divertir-se, abillar-se « swing » o « ianki » com allà es diu, o en els balls lluits amb « smokings » blancs i banyar-se de frivolitat sense inquietuds de cap mena. Aquest problema de les promocions universitàries és un dels més angoixosos per tots els qui ens preocupem de l'esdevenidor català.

« I fora d'aquesta l'altra no existeix, privada d'aplegar-se i d'actuar en conjunt. Hi ha les societats esportives ; però totes elles són intervingudes per la Falange, representada gairebé sempre per no catalans. Els dependents de comerç, tan patriotes i bulliciosos són ara dels sindicats verticals.

« Els escriptors ? Parlem-ne dels escriptors. Gairebé tots els que escrivien en català, ara ho fan en castellà, en un castellà aproximat, ben entès, però castellà. Sota el bandarrisme del millor d'ells que és també el més podrit, i ja saps de qui vull parlar, els altres s'han lliurat a la trista feina, per a viure, la major part de les vegades ; però també per mòbils menys explicables.

« No queda res pur, doncs ? Oh si. He parlat en general, del munt ; però resten les seleccions, que són encara importants i plenes de possibilitats, si són ajudades, si reben el reforç i el mot d'ordre de l'exterior. En tots els rams hi ha el grup no intoxicat guardador de la fe, que espera amb confiança que la victòria aliada, canviant el món, canviarà també la nostra Catalunya. No tothom s'ha envilit ni tothom ha desertat. La sal que ha evitat la infecció ha estat el Catalanisme. Aquest és actiu en molts, viu en la majoria, per bé que de vegades sembli endormiscat. Quan l'hora sigui arribada despertarà i l'onada de patriotisme pot ésser més vasta i profunda del que mai hem vist. En aquest sentiment cal confiar pel nostre redreçament. Tot serà qüestió que després se'l sàpiga endegar i orientar. »

Això m'ha dit, més o menys ben reportat ací, un amic de carn i ossos una dolça nit del més de febrer de 1945.

Informacions i Comentaris

LA PRESENTACIÓ DELS PRESSUPOSTOS D'ENGUANY

En donar compte en el darrer número de QUADERNS dels pressupostos de 1945, prometiem de comentar el discurs de presentació d'aquests, pel senyor Benjumea, aquest home amb cara de bon jan i d'espantat, segurament per haver de cobrir les malifetes de tants bergants.

Molt convençut deu estar aquest ministre d'Hisenda, del trist paper que li pertoca fer, quan abandonant el maximalisme verbal que caracteritza el règim, es fa modest per a presentar els pressupostos de l'Estat, l'acte més important d'una política.

Desgraciadament, veuran els nostres lectors que la moderació en les paraules dissimula malament l'exageració dels fets. Fets alguns dels quals podríem qualificar de monstruosos i que segurament són la causa que el ministre presenti els pressupostos d'aquest any, veritable « testament » del general Franco, d'una manera gairebé diríem vergonyant.

La primera afirmació del discurs de presentació és que els pressupostos aquest any senyalen i confirmen « un alto en los gastos ». Si es refereix el ministre a les despeses militars, l'afirmació és inexacta perquè, en el pressupost ordinari, augmenten de 2763 a 2935 milions de pessetes i, en l'extraordinari, de 1.303 a 2.403 milions, és a dir, que en total, presenten un augment de 1.272 milions de pessetes en un any, o sigui més del 31 per cent. Si es refereix el ministre a les partides destinades a Falange i Governació, aquestes augmenten de més de deu per cent, tot i que eren també carregadíssimes. Com que parla de « restauración — ya muy avanzada — de los danos originados durante nuestra Cruzada », podria semblar que es refereix a obres públiques o agricultura, però llavors peca d'exagerat, ja que aquestes despeses no tan sols no augmenten sinó que disminueixen globalment de 39 i 25 per cent respectivament sobre les de l'any anterior. Si el ministre vol dir que les xifres totals dels pressupostos ordinari i extraordinari, no han variat gaire de l'any passat al present, direm que això és cert, però té molta menys importància que l'aplicació que es dóna a aquestes xifres.

Una altra afirmació molt recalçada és que el pressupost extraordinari « podrà desaparèixer tan pronto como termine la **anormalidad internacional**. És obvio — diu el ministre — que por ahora debe mantenerse el Presupuesto extraordinario, aunque reduciéndolo al sostenimiento de las fuerzas necesarias a la seguridad nacional que exigen las **circunstancias** ». El més elemental sentit comú podria fer creure que aquestes « circumstàncies » i aquella « anormalitat internacional » volen significar el perill per Espanya de veure's embolicada en la guerra mundial. Les xifres però diuen el contrari. L'any 1940 els alemanys establiren contacte amb la frontera espanyola i el pressupost extraordinari de guerra fou de 660 milions de pessetes. L'any 1942, els aliats prengueren contacte amb el Marroc espanyol i la xifra d'aquell feu més que doblar i passa a 1.493 milions. Però, amb les victòries aliades, el teatre de la guerra

s'allunya de la Península i no es veu com això obliga a doblar encara el pressupost extraordinari de guerra, que puja aquest any a 2.403 milions de pessetes. Tot plegat voldria dir més aviat que cada vegada que la victòria dels aliats s'apropa, és creuen més obligats els falangistes a protegir-se del món exterior.

Cada dia la política exterior els fa més basarda i no es pot dir que amb la interior passi el contrari. El pressupost extraordinari de Governació va de 126 milions l'any 1940, a 177 milions el 1944 i a 180 milions enguany, sense comptar que, en el pressupost ordinari de l'any passat, aquest departament costà ell sol 269 milions de pessetes més que set altres ministeris plegats (Agricultura, Indústria i Comerç, Treball, Justícia, Hisenda, Assumptes Exteriors i Presidència) i gairebé tant com tot el que l'Estat despengué en obres públiques i educació nacional. Per si això no era prou monstruós, aquest any la partida del pressupost ordinari corresponent a Governació augmenta encara de 131 milions de pessetes sobre la de l'any anterior.

Si, doncs, el govern Franco espera per a desarmar i afluir la vigilància que tornin a imperar al món les idees que el varen entronitzar, contràriament al que semblava voler dir el senyor Benjumea, els espanyols tindrien pressupost extraordinari per molts anys.

Afegí el ministre també : « Se han llevado al presupuesto ordinario incrementándolo, naturalmente, cuantos conceptos figuraban en el extraordinario y **requieren continuidad**. » Com que ja hem consignat el sentit d'aquests increments, queda, doncs, explicada la política de despeses que pensa seguir.

En quant als ingressos, el ministre presenta « como algo de excepción en el mundo » la derogació de la llei sobre beneficis extraordinaris, a la qual afegeix la supressió de l'impost sobre les exportacions de minerals de tungstèn i la reducció dels ingressos calculats per la venda de mercuri. Si els beneficis de guerra han desaparegut a Espanya per no poder comerciar amb Alemanya i aquelles exportacions han quedat per la mateixa raó anul·lades o molt reduïdes, no veiem el mèrit extraordinari en suprimir l'impost sobre unes partides que ja no existeixen. És evident als ulls de tothom que res pot canviar en tot això el parer del ministre, ni el fet és excepcional com suposa per merèixer l'admiració de ningú.

Per a no fer massa extensa l'exposició, digué el ministre que es limitaria a parlar de dues contribucions : la contribució sobre la renda i els impostos sobre usos i consums.

La primera, que grava les fortunes i ja existia abans de la República, fou modificada per llei del 16 de desembre de 1940 complementada per les de 30 de maig de 1941 i 6 de febrer de 1943. El senyor Benjumea fa ressaltar que « el auge de este tributo se manifiesta con creciente efecto recaudatorio » i esmenta les recaptacions obtingudes per tal concepte en els anys 1941, 1942 i 1943 que foren de

Informacions i Comentaris

34.525.557, 89.640.248 i 116.759.525 pessetes, respectivament. Oblida però d'afegir que aquest impost representa tan sols en els ingressos previstos per a l'any en curs poc més d'un u per cent del total i que si en quatre anys ha gairebé quadruplicat el seu rendiment nominal, la cosa no té major importància que la d'una variació insignificant, sense comptar amb la devaluació de la pesseta que la fa més insignificant encara.

La contribució d'usos i consums és de creació falangista i té el seu origen en la llei de Reforma Tributària de 16 de desembre de 1940. Inicialment estava integrada per 35 impostos, dels quals 11 ja existien i fou augmentada de 18 conceptes nous, creats per l'article 72 de l'esmentada llei i el famós arbitri nomenat « Subsidio al Combatiente », que fou transferit del Ministeri de la Governació al d'Hisenda. Actualment comprèn 31 impostos dividits en cinc tarifes.

Aquesta contribució, que carrega el consum i per tant les classes necessitades en proporció més gran que totes les altres, representa més del 22 per cent dels ingressos totals que alimenten el pressupost. L'evolució del seu rendiment des de la seva creació ha estat la següent :

Anys	Recaptació (en milions de ptes.)	Index
1941	1.260	100
1942	1.615	128
1943	2.053	163
1944	2.375 estimada	188

L'examen d'aquesta contribució i de les que foren objecte de la Reforma Tributària al·ludida, ens portaria massa lluny, però no podem deixar de subratllar les nombroses transformacions que decreta el ministre a base de reduir, concertar o anul·lar els impostos sobre els consums de luxe per a fer-los d'aplicació general. Així s'han reduït els tipus de gravamen sobre consums de luxe en objectes artístics, catifes, armes de foc, perfumeria, discs, peleteria, ràdio, joguines, etc. Els impostos sobre filats i teixits de luxe que gravaren aquests articles amb un 25 per cent es transforma en un impost de 3 per cent sobre el preu de venda de tota mena de filats. L'impost sobre calçat de luxe de 25 per cent, es redueix al 5 per cent, però s'amplia a tot el calçat en general. El dels mobles, que era de 20 per cent sobre els de luxe, serà ara de 5 per cent per a tots. El mateix s'ha fet amb els objectes de cristall i porcellana per a aplicar l'impost a tots els objectes de vidre en general. La recaptació d'altres impostos sobre el consum es concerta amb els gremis o corporacions interessades sense que es donin detalls de cap mena. En presentar els resultats d'aquest impost i les reformes que introdueix en la seva aplicació, el ministre ni intenta justificar o dissimular la seva injustícia notoria, diu simplement : « Se trata, pues, de una contribución constituida por una serie de conceptos tributarios susceptibles de ser aumentados, no solo en el número, sino también en su base o en el tipo contributivo cuando las circunstancias lo requieran, y que, por no exigir formación de documentos cobratorios ni extensión de recibos, ni ninguno de los requisitos y trámites dilatorios que llevan consigo las contribuciones directas, permite obtener un rendimiento inmediato con un coste administrativo sumamente reducido. »

Ja veuen doncs els nostres lectors que si sembla evident que el pressupost de despeses està redactat per falangistes i militars, el d'ingressos, més que per un ministre preocupat de la justícia contributiva dels ciutadans, està inspirat per funcionaris desitjosos de treballar poc i sortir del mal pas sigui com sigui.

En tot el discurs pul·lulen les contradiccions a tal punt que palesen l'absència d'un ministre de finances. Per acabar, i com a mostra n'esmentarem una. El senyor Benjumea diu : « Podemos afirmar que el Presupuesto ordinario de ingresos que presentamos es de completa normalidad y no ofrece probabilidades de contracción, casi enteramente desprovisto, como está ya, de todo recurso transitorio... » i més endavant, referint-se a un dels impostos indirectes més importants, afegeix contradint-se : « Su mejor defensa — la d'aquest impost — se encuentra en su elasticidad y en las posibilidades de salvar o atenuar situaciones presupuestarias difíciles, sirviendo al propio tiempo de freno para el consumo y de canalización para un excedente de circulación fiduciaria... »

Es evident que un impost notòriament injust i que essencialment serveix per a salvar situacions pressupostàries difícils, frenar el consum i absorbir excedents de bitllets en circulació, no pot ésser altra cosa que un recurs transitori, o és que el ministre no s'ha adonat que la persistència dels fenòmens anormals esmentats acabarien no tan sols amb ell, sinó amb tota l'economia espanyola. — F. C.

EL DEUTE PUBLIC ABANS I ARA

En les estadístiques relatives al Deute Públic d'Espanya, no es nota res que indiqui el canvi de règim polític del país, ocorregut l'abril del 1931. En moltes coses va persistir l'estructura de la Monarquia, i la República, respectuosa — a ben segur respectuosa en excés — amb les velles costums, no va gravar en el més mínim les obligacions de les generacions futures.

El Deute Públic ascendia a 19.779,4 milions de pessetes en 1929 ; a 19.518,5 milions de pessetes en 1932 ; i a 19.488,5 milions en 1933, més 550 milions de pessetes emeses en Obligacions del Tresor, en abril i octubre d'aquell mateix any.

Per a atendre al pagament d'interessos i amortitzacions figurava en Pressupost la suma de 973.012.934,25 pessetes.

Els descontents, no deixaven de censurar la República, i no es volia reconèixer que, aleshores, Espanya era un dels països menys afectats per les despeses pressupostàries. Una relació de les despeses, per aquest concepte, que l'any 1933 publicava « Statesman's Year Book », sobre sis grans països, donava el següent resultat, efectuada la corresponent reducció a pessetes al canvi d'aquell temps :

Anglaterra . . .	715 ptes. per habitant i any.
França . . .	646 » »
Alemanya . . .	386 » »
Itàlia . . .	332 » »
Estats Units . .	258 » »
Espanya . . .	208 » »

I si per despeses de Pressupost, el contribuent espanyol veiem que es trobava afavorit, afegirem que la seva responsabilitat en el Deute, era només de 840 pessetes, i el pagament d'interessos i amortitzacions,

Informacions i Comentaris

ascendia solament a 40 pessetes per habitant i any.

Aquestes xifres són deduïdes de les que el senyor Jaume Carner indicava en la presentació del segon Pressupost de la República, i que li van permetre de qualificar aquest amb gran autoritat, de « Pressupost de la serenitat ».

Iniciada la tragèdia espanyola, els sublevats, sollicitaren i obtingueren la remunerada ajuda d'Alemans i d'Italians. Als primers se'ls liquidaven els seus serveis amb subministres o en pessetes a mesura que els prestaven. No coneixem, ni sabem que mai s'hagi publicat la quantitat a què va ascendir el preu d'aquesta ajuda. Més endavant fou Espanya la que va passar a ésser creditora d'Alemanya, i sembla ésser que a finals del 42, el saldo creditor era superior a mil milions de pessetes.

La valoració dels serveis italians es va xifrar en **sis mil milions de lires** i si bé semblen haver estat saldades, no s'ha dit res en definitiva. Aquestes referències les donem per a fixar amb claredat, que l'increment del Deute Públic al qual venim referint-nos, no guarda cap relació amb els anteriors conceptes. D'aquests deutes exteriors en tractarem en la nota que preparem relativa al que ha costat a Espanya la guerra de « Liberación ».

El Deute Públic, després de les darreres manipulacions ascendeix a 29,071 milions de pessetes — alguns la xifren en 32 mil milions — sense comptar els 155.375.000 de pessetes d'altres deutes garantits per l'Estat.

Les despeses previstes per a atendre el pagament dels seus interessos són de 1.580.672.219 pessetes, amb la particularitat, de no estar-hi incloses, la corresponent a l'amortització, la qual fou suspesa per les lleis de 7 i 15 d'octubre del 1939, i no serà restablerta fins a l'any 1946.

Els espanyols d'avui responen cadascun, d'un deute de 1.100 pessetes i per interessos amb la quantitat anual de 60 pessetes.

Això vol dir que el franco-falangisme, només en aquest sol punt ha empobrit nominalment els espanyols en un 72 % més que en el temps de la República, i que també els ha augmentat el pagament dels interessos en un 67 %.

En resum : per despeses pressupostàries paga l'espanyol 485 pessetes a l'any, contra 210 pessetes que pagava durant la República. — J. L.

AUGMENTS DE PERSONAL

En bona administració, no solament té importància la despesa en sí : cal tenir també en compte l'objecte d'aquesta. En política, existeix una xifra que ella sola defineix com austers o dilapidadors els polítics que la imposen perquè en el seu aspecte essencial es redueix a crear grans masses de remunerats, la vida i la prosperitat dels quals, sovint queda vinculada a la defensa del sistema polític que els ha donat vida. En els Ajuntaments, en les Diputacions, en el propi Estat, aquesta despesa i altres semblants són les que, per la seva mesura, concedeixen autoritat o assenyalen com a dilapidadors els administradors dels cabals públics.

L'estudi de les « Despeses de Personal » defineix tota una política. El quadre que segueix ho demostrarà.

Personal d'alguns Ministeris	1923	1930	1933	1944
(En milers de pessetes)				
Forces de terra i Aire	243.600	223.509	223.009	1.235.524
Milicia Falangista	—	—	—	13.303
Forces de Mar	63.047	69.804	73.031	170.980
Marroc	152.589	108.344	71.840	300.848
Governació	—	207.870	307.429	865.609
Total general en tots els Ministeris	1.061.055	1.084.989	1.217.487	4.252.500

En aquestes partides del Pressupost de 1944, l'abús del « nacional-sindicalisme » ateny un relleu el rècord del qual pot reivindicar amb la seguretat que ningú no es presentarà a disputar-l'hi si no és ell mateix en el pressupost d'enguany.

En 1930, les despeses de personal, en el Pressupost de l'Estat espanyol, representaven el 28 % del total de despeses de l'Estat.

En 1933, en període de la tan vilipendiada República, les mateixes despeses representaven només el 25 per cent del Pressupost general.

En l'any de gràcia « franco-falangista », els « cruzados », els « libertadores », despenen, només en personal, gairebé una xifra tan alta com tot el Pressupost republicà del 1933. Es a dir, 4.252 milions de pessetes, la qual suma representa el **41,16 per cent** de les despeses totals del Pressupost general ordinari !!

Don Antoni Maura, no va poder preveure, ni vas ni aixeta tan grans com calen per a tals extraccions !

Ara ho comprenem ! Allò que els cronistes pagats pel règim actual, atribueixen a la República, és el que somniaven i han realitzat. « Cada ministerio era una bacanal donde se desgranaban las finanzas del país. » Exactíssim. Només amb la diferència que ara és quan això passa. — J. L.

MULTIPLICACIO

DE CLASSES PASSIVES

La República es mostrà generosa. La reforma militar del President Azana fou d'una liberalitat tal que els contribuents hagueren d'acceptar una pesada càrrega (ja hem vist com ha estat agràida pels qui se'n beneficiaren). Hem de creure que el que ha succeït situarà la III República en condicions de gran autoritat per a introduir-hi les esmenes que calguin. Però això no és tot i habitualment hom no esmenta els 16 milions de pessetes que es votaren per a atendre les pensions del clergat més modest.

A l'any 1924, el cens de beneficiaris de Classes Passives ascendia a 95.000, xifra que la República augmentà fins a 120.000, segons dades corresponents a l'any 1933, sense comptar els 30.000 clergues als quals arribà la pensió abans esmentada.

Les quantitats previstes en els Pressupostos, per aquell concepte, dels darrers anys de la dictadura de Primo de Rivera i dels primers anys de la República foren els següents :

Informacions i Comentaris

Anys	Milions de pessetes
1928	137
1929	142
1930	149
1931	192
1932	285
1933	224

En aquesta qüestió, com en tantes altres, el franco-falangisme ha tirat al dret sense manies, i encara que es tinguin en compte els desapareguts i els privats d'aquesta còngrua per la sèrie de depuracions a les quals han estat sotmesos tots els que no són del « Partido único », el nombre de beneficiaris no dona una idea prou exacta del malbaratament de cabals públics, però la xifra a aquests destinada, si que l'expressa bé.

Passem a examinar més detingudament el detall d'aquestes pensions. Els pensionats civils que l'any 1939 eren 23.436 augmenten fins a 27.809 l'any 1941. Els militars passen de 34.225 l'any 1939 fins a 53.559 l'any 1941. A més, amb els retirats, sense apel·latiu, que passen de 27.000 a 38.000 i els « Retirats especials » que sobtadament apareixen l'any 1939 en nombre de 11.459, s'observarà que l'increment és en conjunt de 46.252 pensionats, o sigui el 30 % d'augment. I no oblidem els 30.000 clergues favorecuts per la República!

Per aquest camí s'explica l'augment pressupostari de la partida referent a Classes Passives. D'una assignació de 224 milions l'any 1933 passa a 511 milions de pessetes en el Pressupost de l'any 1944. Gairebé el doble! Exactament un increment del **43 per cent**, o sigui 287 milions de pessetes més per any!

No cal dir que els beneficiaris de les pensions que es paguen amb els diners de tots els espanyols, són exclusivament els hereus dels « seus » morts; els « seus » ex-combatents; els « seus » ex-captius; els « seus » ex-divisió blava, etc., etc., perquè les altres víctimes del « movimiento salvador » són considerats uns pàries. — J. L.

UNA DISTINCIO MERESCUDA

« La Archicofradia del Glorioso Apòstol Santiago — mantenedora del culto jacobeo, nacida para velar por que el fervor hacia el Hijo del Trueno no se interrumpiera en los dias aciagos de la República, en que los hombres del régimen oprobioso quisieron desarraigar ese sentimiento del corazón de los españoles suspendiendo, incluso, la tradicional ofrenda nacional que el Jefe del Estado presenta anualmente al Santo Patrón en el día de su festividad — acaba de pagar una deuda de gratitud que tenia contraída con uno de sus miembros más destacados ».

Aquest preàmbul correspon a la concessió del títol de « Hermano Mayor » de l'esmentada Arxiconfraria, que ha estat atorgat amb gran pompa aquests dies, al Tinent Coronel José María Rivero de Aguilar, Director General de tots els ferrocarrils d'Espanya (nacionalitzats pels falangistes en una organització nomenada R. E. N. F. E.) amb motiu d'haver afavorit extraordinàriament durant els anys 1943 i 1944 l'afluència de pelegrins a Santiago de Compostela — ciutat natal de l'homenatjat — organitzant el tràfic ferroviari en aquest sentit amb preferència a les atencions materials del país.

Felicitem a l'aprofitat i piadós tinent coronel pel càrrec que ostenta i que li ha permès d'obtenir amb el seu zel de dos anys, una tan preada distinció dels seus confreres. Sentim únicament no poder unir a la nostra felicitació la de la immensa majoria dels viatgers dels ferrocarrils d'Espanya. — F. C.

L'EXEMPLE DE BULGARIA

Els diaris espanyols han fet aquests dies els més extremosos escarafalls a propòsit de les condemnes dictades contra els col·laboradors amb Alemanya en certs països acabats d'alliberar. Especialment, en tractar del cas de Bulgària on, només que en la primera fornada a la qual n'han seguit d'altres de més sagnants, han estat sancionats amb la darrera pena, immediatament executada, més de cent personatges un príncep de sang reial, regents, caps de govern ministres, diputats i generals, la premsa espanyola manifesta el més gran horror i esclata en les mostres de la més pura sensibilitat ferida. D'acord. A nosaltres també ens repugnen les execucions, àdhuc quan són legals..

Però aquestes fulles escandalitzades que deuen traduir el sentiment oficial, puix que per això són minuciosament controlades i inspirades, no diuen què devia haver passat a Bulgària perquè la vindicta pública necessites satisfer-se amb aquell terrible sacrifici. Què devia haver-se produït, en efecte, en aquell país, perquè una tal feroç explosió d'ira popular hagi imposat aquells exemplars càstigs?

Nosaltres no ho sabem ni segurament tampoc els escriptors delicats que s'han esgarrifat d'aquella matança. No ho sabem, però ens és fàcil d'imaginar-ho, justament perquè veiem, ells i nosaltres, el que passa a Espanya, les crueltats i les iniquitats que fan un pòsit de rancúnia en el cor dels espanyols i que poden preparar actes horrenos com aquells.

Justament, coincidint amb aquell hipòcrita esquinçament de vestidures, els diaris donen compte d'unes alegres declaracions del Sr. Aunós, ministre de Justícia, per les quals pot mesurar-se la vastitud de la repressió del règim franco-falangista. El Sr. Aunós està content perquè creu haver « quasi » resolt el problema penitenciari. No hi ha a les presons del paradís espanyol més que 22.900 persones condemnades per fets realitzats durant la guerra civil. Al ministre, aquesta xifra de 22.900 penats, al cap de sis anys d'haver acabat la guerra, li sembla un èxit; un èxit tan gran que esperem l'homenatge que es fara donar col·leccionador d'homenatges com és, pels desgraciats que han sortit de les ergastules.

Però l'alegria del ministre per aquest feliç resultat prové del punt de comparança que estableix en aquelles declaracions il·lustrades amb gràfics i tot com si els penats fossin sacs de ciment. Mirada la cosa així no li manca la raó. En efecte, el primer de gener de 1940 el nombre d'empresonats per « la rebel·lió » com diuen, era de 271.000 espanyols. No podem negar la millora i comprenem la satisfacció del Sr. Aunós.

Les estadístiques del ministre deuen ésser certes; en tot cas són oficials. Però no són completes. Les estadístiques del dolor espanyol, de l'horror espanyol, estan per fer i dubtem que mai puguin ésser establertes per cap administració. El més punyent i el més cruel escapen sens dubte a tota

Informacions i Comentaris

intervenció estatal. Però amb el que el ministre deu saber hi trobaríem un edificant complement.

Per exemple, quants són els espanyols afusellats o executats per altres procediments més sumaris, pel règim de Franco? Quants són els espanyols encartats en procediments judicials, després sobresse-guts; però abans i després del sobresseïment em-presonats sovint per molt de temps? Per a respon-dre a aquesta pregunta coneixem una dada; un col·laborador nostre ha vist la requisitòria número 1.200.000 (diem un milió dos cents mil). I seguim in-terrogant: Quants són els milers d'espanyols, els centenars de milers, detinguts i empresonats sense que mai ningú no els hagi demanat declaració ni sotmès a cap procediment judicial? Sap el senyor ministre tan cofoi perquè només té a la presó al cap de sis anys d'acabada la «rebeliòn» — «rebeliòn» de qui? — la poquedat de 22.900 homes, els segles que farien totes aquestes jornades sense llibertat sumades una a una?

Però encara cal preguntar més al senyor Aunós. Pot i vol dir-nos com a ministre de la Justícia quin és el nombre d'espanyols llançats de llur domicili, ja a la residència forçosa dins d'Espanya, ja a l'es-tranger per a escapar a la «dolça» repressió fran-quista? El nombre d'espanyols «redimint-se pel tre-ball», segons la sarcàstica expressió inventada per algú sinistre humorista, en batallons militarit-zats on no es menja i on es vexa i humilia? El nom-bre d'espanyols en llibertat vigilada, pàries verita-bles entre llurs semblants?

Poden imaginar el senyor Aunós, els periodistes que s'esborronen del que passa a Bulgària, les di-gnitats de l'Església franquista, els generals in-comptables i els eufòrics jerarquies del règim, els milers i milers de drames que amb això s'han pro-duït: morts, llars desfetes, fills perduts, expatria-ció, misèria, dols, llàgrimes, sang, dolor inenarra-ble? No; això no poden imaginar-ho. Ni el Dant podria imaginar-ho, tant és d'enorme la tragèdia.

Un dia o altre, i aquest dia ara ja no és llunyà, aquesta farsa que us aguanta a tots caurà sense remissió. I aquest dia, uns homes que per miracle vertader no han perdut el sentit de l'honor, de la humanitat i del patriotisme, hauran de governar la pobra Espanya. Que podran dir a aquestes in-acabables teories de víctimes quan demanaran jus-tícia? Com contindran aquestes multituds colèri-ques que heu omplert d'odi i de desig de venjança? Com podran conduir un país que heu destruït, des-moralitzat i destruït en els seus valors morals més necessaris?

L'apel·lació a aquests dignataris del règim ja sabem que és vana. No esperem cap humana reac-ció d'ells. Ja és tard per a això. Però, vosaltres, ciu-tadans que heu conservat el seny i l'equitat i la veritat en la gran desfeta, que potser heu cregut en Franco al començament, i després hi heu perdut la fe, que en penseu d'això? Que en penseu d'aquest problema anguniós, punyent, enorme? Com podem evitar tots que la nova onada de sang i de dol que la cruel ceguera franquista prepara no s'abati da-munt del país, no ens submergeixi a tots? — C. A.

POLITICA ESPANYOLA A L'EXILI

El doctor Negrín ha fet una excursió pel sud de França. A Marsella, a Montpeller, a Tolosa, a Bur-deus a Montauban, i no sabem si en altres indrets,

ha parlat amb socialistes i republicans de tots els matisos.

El doctor Negrín ha anat fent a tot arreu el mateix monòleg: cal reunir les Corts a Mèxic, reelegir a Martínez Barrio president i reconèixer-lo d'aquest fet com president de la República. Ell presentarà la dimissió del seu govern i aleshores podrà constituir-se un nou equip governamental que no fôra impossi-ble de fer reconèixer pels governs aliats.

Aquesta és la darrera posició del doctor Negrín, parella a la de la «Unión Nacional».

En general aquesta mena de notificació no ha caigut malament entre els republicans, als qui aquell polític ha tractat d'afalagar i de tranquil·litzar res-pecte a les seves ulteriors intencions, que no poden ésser més moderades i més llunyanes de tot allò que pugui ésser intriga o maniobra.

No ha estat, però, tan sortós amb els socialistes. Aquests li han dit més o menys això, segons les nostres informacions:

«Camarada, el vostre cicle ha passat. Per ara s'ha acabat Negrín com a cap del govern espanyol. Si no us ateniu a aquesta consigna us expulsarem sim-plement del partit.»

En el camp republicà s'ha iniciat una acció que podria tenir conseqüències favorables. El partit «Unió Republicana» s'ha reunit a Tolosa i ha acor-dat adreçar-se als altres partits republicans espa-nyols i al Comité de Solidaritat catalana, proposant una entesa de tots els republicans i una assemblea a París per a segellar-la. La idea central de fa iniciativa és la de prendre els partits republicans l'hegemonia que al menys pel que fa als no catalans, apareix sovint en mans de partits obrers o sindicals.

Es possible que en aparèixer aquest número ja es conegui alguna realització d'aquesta idea. — C. A.

DOS MILIONS

PER TAPISSERIA D'AUTOS

El «Boletín Oficial del Estado» del 7 de febrer últim, publica les bases d'un concurs de material de tapissaria per a automòbils de l'exèrcit per un valor de 2.077.400 de pessetes.

Entre la sarabanda dels milions que el franquisme dilapida, en una disbauxa que no té precedents en la història de les finances espanyoles, aquesta nova despesa és una altra demostració del sistema admi-nistratiu del règim.

2.077.400 pessetes per encoixinats i tapissats d'au-tomòbils per a ús i servei dels militars! Això esdevé en aquest moment de guerra en el qual el paísos que tenen exèrcits efectius i ben dotats — no sobre el paper, com Espanya, sinó en la prova dura i sagnant dels camps de batalla — espremen l'ingeni per a reduir a zero els elements decoratius del material de campanya; en aquest moment que triom-fa, com símbol d'aquesta austeritat, l'intrèpid «Jeeps» tan poc graciós com eficaç; en aquest pre-cís moment, a casa nostra, per deliri de grandesa, afany d'ostentació, fatxenderia, despenen en autos de turisme per utilitat dels innombrables generalassos i generalets, dels caps de guarnició i dels caps de serveis del nostre burocratíssim exèrcit, dos milions en tapissaria! Perquè no és de creure que vulguin tapissar els camions de la intendència o els canons.

El subministre que origina aquesta nota, es dóna la mà amb una altra escandalosa malversació remar-

cada per l'article de « Le Monde », de París, en data 9 de febrer darrer, quan, en analitzar el contingut del pressupost espanyol pel 1944, ens ofereix aquest altre botó per mostra :

Pel servei d'automòbils utilitzats pels funcionaris dels ministeris civils i llurs famílies, es gasta la quantitat de **41 milions de pessetes**, mentre que la dotació de les 12 Universitats espanyoles n'absorbeix solament **35 milions**. Demés les despeses de personal d'aquell parc automobilístic ascendeixen a **11 milions**, mentre que el personal universitari queda cobert amb sols **10 milions de pessetes**.

Que el lector faci, després d'això, el comentari que més s'avingui amb el seu temperament i bon sentit. Nosaltres, per si puntués el comentari amb alguna imprecació massa explosiva, ens limitarem a tapar-nos preventivament les orelles. — J. C. i A.

LEQUERICA I L'ARMISTICI DE 1940

Ja comença d'escriure's la història de la guerra i va sorgint del misteri de les ombres l'entrellat dels esdeveniments. Un llibre recent : « La vérité sur l'armistice », escrit per l'ambaixador francès M. Albert Kammerer (Editions Meicis, París, desembre 1944), estudia amb abundosa documentació i minucios detall les efemèrides de les tràgiques jornades de maig i juny de 1940. És interessant transcriure el passatge referent a la intervenció de Lequerica, ambaixador d'Espanya, en els preparatius de l'armistici. Traduïm :

« El Mariscal, recordant la seva missió diplomàtica a Espanya, havia escollit aquesta potència, en lloc de Suïssa, com intermediària amb Alemanya.

« La primera tasca encomanada al ministre de Negocis Estrangers, Paul Baudoin, fou de fer arribar al Canciller del Reich la demanda d'informació sobre les condicions a tenor de les quals seria acordat l'armistici a França.

« Era aleshores mitja nit.

« A tal objecte, el Mariscal féu avisar el senyor de Lequerica, ambaixador d'Espanya, amic seu, que havia mantingut contacte permanent amb ell. Era aquest el diplomàtic millor informat entre tots els acreditats a França. Des de París havia viatjat entre la corrua d'homes polítics i alts funcionaris, als quals coneixia gairebé tots. Era decidit partidari de l'armistici i no en feia misteri. Dient-ho a tots els que volien sentir-lo, afavoria inconscientment els plans governamentals. Establert al Consulat general d'Espanya a Burdeaus, estava segur que no tardaria a ésser cridat i per això quan ho fou no tingué cap sorpresa.

« Arribà sense fer-se esperar. A dos quarts d'una de la nit fou introduït prop de Paul Baudoin, el qual estava assistit pel Secretari general Charles Roux. L'entrevista fou curta i limitada a una conversa ràpida. L'ambaixador rebé de Paul Baudoin l'encàrrec, no pas de trametre una demanda d'armistici a Alemanya, sinó una nota en virtut de la qual es pregava al govern espanyol d'informar per via diplomàtica al govern alemany que el francès li pregava de fer saber en quines condicions Hitler estaria disposat a suspendre les operacions i a concloure un armistici. L'Excel·lència es produí amb una gran cortesia ; es sentia cofoi del paper que havia de jugar

i pel qual estava a punt. No és exacte, no obstant, la narració que de l'entrevista ha fet Beauplan (« L'illustration », 14 juny 1941), quan preté que l'ambaixador hauria esclatat de satisfacció tot dient : « Ja fa molt de temps que esperava aquesta decisió ». Això no fa més que traduir el seu sentiment. Fou del tot correcte i amical. Encara que ell no hagués dit un mot sobre la temença que poguessin sorgir complicacions de part d'Espanya com conseqüència de la nostra derrota, o que el general Franco accentués la seva devoció per Alemanya, aquells que el voltaven, com espanyols, sentien el desig i tenien l'esperança d'ésser mediadors o intermediaris en l'armistici, amagant algun d'ells certes vel·leïtats més greus de conseqüències.

« La visita fou curta. El senyor de Lequerica sortí tot seguit per tal de redactar i xifrar la comunicació a enviar pels mitjans més ràpids al ministeri de Negocis estrangers espanyol. Aquest devia donar compte de la gestió a l'Ambaixada alemanya de Madrid, la qual havia de telegrafiar-la a Berlín. Hi arribà en efecte a les tres de la matinada.

« Que ningú no cregui en el desinterès d'Espanya! Aquesta es féu pagar desseguida el preu d'aquell « cruel » servei puix que, com es veurà, fou l'endemà mateix que, amb una cautela sobre la qual no s'ha fet llum encara, el general Franco envaí el 17 de juny la zona internacional de Tànger, més tard anexionada ».

Lequerica, doncs, servidor amalent d'Alemanya, com ho és tot franquista que s'estimi, amagava amb duplicitat la seva fruició. Mentre que Franco, amb la voracitat del famèlic, ho aprofitava per a llescar-se la tallada de Tànger, començament i fi del risible i cobejat imperi. — J. C. i A.

LES DARRERES ESPERANCES

El president Roosevelt, en el seu recent memoràndum al Congrés nord-americà donant compte dels acords de Crimea, va insistir sobre les responsabilitats dels Estats Units en la formació i consolidació de la seguretat col·lectiva garantia de la pau mundial. En parlar del reglament adoptat sobre la qüestió de les regions alliberades, digué això que segueix :

« D'acord les tres nacions donaran una ajuda a aquests pobles, per tal de resoldre per ells mateixos llurs problemes interiors mitjançant normes democràtiques sòlidament establertes.

« Tan bon punt en un país la voluntat del poble pot expressar-se lliurement, cessen immediatament les nostres responsabilitats, solament excepte en el cas on aquesta voluntat popular amenacés la seguretat internacional.

« Seria per nosaltres un error tràgic si declinàvem aquesta responsabilitat. »

Heus ací que la cosa és clara. Les Nacions Unides tenen la ferma decisió de no consentir en els pobles alliberats més que règims ben establerts sobre bases democràtiques, però si la voluntat popular, en procediment de lliure consulta, arribés a votar un règim que no fos democràtic, com que seria una amenaça contra la seguretat internacional i un viver de fermentos pertorbadors aleshores, sols aleshores per excepció, les Nacions Unides no respectarien la decisió sortida de les urnes.

Informacions i Comentaris

Així com ja s'havia sentat el principi : no hi ha llibertat contra la llibertat, ara, qui pot fer-ho proclama aquest altre : no hi ha democràcia contra la democràcia. Principi que pel seu abast substantiu ha d'estendre's necessàriament a tots els pobles de la comunitat civilitzada, i per tant a Espanya.

Les últimes esperances del franco-falangisme van esvaint-se com foc-follets, una darrera l'altra. — J. C. i A.

CARLES RAHOLA

El 15 d'aquest mes farà sis anys que Carles Rahola fou afusellat a Girona, la seva ciutat. Algunes societats catalanes de França retrans amb aquesta ocasió un homenatge a la seva noble memòria. QUADERNS vol ajuntar-se a aquest cor de lloances.

Carles Rahola fou un escriptor sensible i ple de gràcia i un historiador lúcid i escrupulós de Girona i l'Empordà. I un gran patriota en qui la catalanitat i el civisme es fonien en un mateix sentiment que feu la dignitat de la seva vida suau i serena.

Començà la seva producció en aquella inoblidable pàgina literària d'« El Poble Català » amb traduccions d'Anatole France, el gran astre que anuncià el començ de segle i que ell contribuï a fer conèixer a Catalunya. Seguí amb la publicació d'opuscles d'un caire entre moral i literari fins a trobar poc més tard el camí de la seva veritable vocació : la història de la terra catalana entre el Pirineu, Girona, el mar i la muntanya de la Mare de Déu del Mòn, és a dir, la seva terra natal, la que ell estimà amb admirable tendresa. Especialista de l'època napoleònica els seus treballs fan autoritat, i aquesta aportació seva a la nostra història general farà perdurar per molts anys el seu nom entre els que es consagrin a l'estudi d'aquell temps.

En un espai de temps que arriba quasi als quaranta anys Rahola publica, entre altres, els següents llibres i « plaquettes » : « Pequenos ensayos », « El llibre de l'August d'Alzina », pròleg de Gabriel Alomar ; « Guyau, el filòsof de la solidaritat humana », « La joventut de Catalunya davant d'Europa », « Visions empordaneses », « La dominació napoleònica a Girona », « En Ramon Muntaner », pròleg de Nicolau d'Olwer : « L'Empordà a la Crònica de Muntaner », « Els emigrats polítics en la història », « Anatole France i la seva obra », « Els Jueus a Catalunya », « La vila de Peralada i el Castell de Rocafort », « Vides heròiques », « Ferran VII a Girona », « Breviari de Ciutadania », « Xavier Monsalvatge », « Amadeu I a Girona », « Estudis napoleònics ».

La diversitat i extensió d'aquesta obra, que s'alterna amb centenars d'articles periodístics, revela la rica personalitat de l'autor, curiós de tota cosa superior, inquiet per qualsevulla preocupació de l'hora. Tota aquesta producció s'explica amb un estil pla elegant i sobri.

L'obra és excellent ; però l'home fou millor. Cordial, bo, obert a qualsevulla causa noble, Carles Rahola és el prototipus de l'animador, de l'apòstol de la cultura, del promotor de tota empresa espiritual. Vint anys de vida gironina no foren entenedors prescindint d'ell.

Carles Rahola no fou un polític, ni un combatiu, ni un home de partit en l'accepció corrent d'aquests mots. El seu temperament era conciliador i el seu tracte efusiu, com la seva paraula tenia un natural

accent d'intimitat i placidesa. Era l'home del qui hom podia dir amb més raó « que no tenia enemics ».

A desgrat d'això, aquest home exemplar fou afusellat a Girona el 15 de març de 1939. Hom volgué matar en ell el patriotisme, la ciutadania i l'espiritualitat : execució simbòlica d'aquelles virtuts que ell personalitzava i que l'intrús no podia tolerar. Ell pagà pels altres : cruent sacrifici d'una vida alta i pura que un dia o altre els catalans i els gironins hauran de rescatar amb un gran i unànime homenatge. — C. A.

EL CENTENARI

DE VERDAGUER A FRANÇA

El centenari de la naixença de Mossèn Cinto Verdaguier s'escau el dia 17 del prop-vinent abril. Per a celebrar-lo dignament s'ha constituït a París un Comité d'Organització format pels senyors : Nicolau d'Olwer, president ; Alavedra, Cabot, Font, Obiols, Rubiô (N.), Serra i Baldô, Mn. Josep Tarré i Tasis, secretari.

Aquesta Comissió organitzadora publica una allocució de la qual són els paràgrafs següents :

« Els catalans no podiem deixar passar desapercibuda aquesta data del centenari de Jacint Verdaguer. A Catalunya, la commemoració hauria estat oficial i popular, alhora, si no s'hagués escaigut en aquests anys trasbalsats. Els catalans hauríem anat en pelegrinatge al Mas de Can Tona, a Folgueroles, i al davant de la roca que protegeix, a Montjuïc, la tomba del poeta. Ara, les circumstàncies doloroses que vivim ens duen aquest centenari en un moment que la llengua catalana es veu proscrita del sol nacional i que una gran part dels catalans es troben escampats arreu del món. Potser els actuals governants espanyols es creguin també obligats a commemorar, mal sigui disfressant-ne l'accent i el significat, l'obra del nostre gran líric. Tanmateix, és als catalans que correspon de dir, onsevulla que es trobin, llur admiració i llur agraïment envers l'home que sabé expressar el seu geni poètic en la llengua negligida dels Lull i els March.

« I més correspon encara aquest deure als que ens trobem a França : el Canigó, que inspirava el poema de Verdaguer s'aixeca en territori francès, en aquest bocí de Catalunya que és el Rosselló, i el cantor de l'Atlàntida és també el traductor del « Nerto » de Mistral. Confïem que en aquesta commemoració, empresa pels catalans d'ençà i d'enllà de les Alberes, ens voldran acompanyar els poetes de llengua d'oc i també els de llengua francesa. A tots adreçem una cordial invitació per què ens facin l'honor de dur-nos llur assistència.

« La Comissió organitzadora aspira a fer efectiva aquesta commemoració a la qual estem segurs que tots els catalans que són a França voldran sumar-se. Tenim en projecte celebrar actes solemnes d'homenatge a Jacint Verdaguer a París i a les principals ciutats del Migdia de França, i també festes de caràcter més popular, en les quals sigui interpretada l'obra del nostre gran poeta, i la dels músics que han trobat en els seus versos una font d'inspiració. Creiem que arreu on es trobi un nucli suficient de catalans la commemoració ha de revestir aquest doble caràcter acadèmic i popular, que serveixi per

fer conèixer al poble francès la nostra poesia i la nostra música, genuïnes expressions de la nostra fesomia nacional. I aspirem a donar a tots aquests actes del centenari el to i l'elevació dignes de Jacint Verdaguer i de Catalunya. »

« Per a donar una major difusió a l'obra verdaguèria i fer conèixer la figura del poeta hi ha també en preparació l'edició d'un volum que contindrà, ultra una antologia de Jacint Verdaguer, un recull de treballs biogràfics i d'estudis crítics, homenatge dels intel·lectuals catalans al genial sacerdot de Folgueroles. Des d'ara resta oberta a tots els setmanaris i entitats catalanes de França la subscripció a aquest llibre, per tal que el seu tiratge pugui ésser més extens i el seu preu a l'abast de tothom. »

Oportunament donarem compte del programa dels actes projectats.

EL CENTENARI DE VERDAGUER A BARCELONA

Mentre que entre nosaltres, els catalans exiliats a França, hom es prepara a commemorar de la manera més digne possible el primer centenari de la naixença del nostre gran poeta Jacint Verdaguer, a Barcelona s'acaba de constituir la comissió oficial per a festejar l'aniversari.

Aquella comissió es compon dels senyors: Gabriel Arias, « vice-secretario de Educació popular del Movimiento »; Antonio de Correa Véglison, « camarada Gobernador y Jefe provincial del idem »; Dr. José Maria Castro, de l'Universitat; Diego Ramirez, per l'Associació de la Premsa; Felipe Mateu, per la Biblioteca central; José Bernabé, « camarada Jefe del departamento de Prensa »; José Pardo, « camarada Jefe del departamento de Propaganda »; Martí Riquer, Tomàs Carreras i Artau i Lluís de Caralt.

Aquests tres darrers, tristes comparses, fan figura de convidats. El sobtat fervor verdaguèria dels camarades i « Jefes » del « Movimiento », té a bé acompanyar-se d'algun que altre català de naixença i de llengua en un gest olímpic de generositat. És per aquells catalans la marca del servilisme.

Allò que sorprèn, si tinguéssim encara reserves de sorpresa, és que els « camarades » vulguin homenatjar un home que fou representació d'una llengua que ells han perseguit, persegueixen i si poguessin perseguirien, amb un delit digne de millors empreses; d'una llengua que han injuriat qualificant-la de « dialecto bárbaro y malsonante ». En llur indigència mental, ho expliquen dient que Verdaguer és important sota un aspecte purament folk-lòric. — J. C. i A.

QUE HA DE PASSAR A ESPANYA ?

D'un article de Vernon Barlett a « News Chronicle », radiodifusat des de Londres, en copiem el següent per l'interès que té :

« Puc assegurar que entre les coses que es tractaren a la conferència de Crimea i que no figuren al comunicat oficial dels acords, hi ha la qüestió d'Espanya. Allí es fixà el tracte que se li donarà i que serà conegut al seu dia.

« Per la meua part i sentint-me abans que tot periodista, em daleixo d'anar a aquell país, malgrat que darrerament no se m'hi ha tractat pas molt bé. Prendre la meua màquina d'escriure, instal·lar-me a Madrid i contemplar i reportar el que allí ha de passar, és una gran temptació que em costarà molt de vèncer.

« La Espanya de Franco pateix el mal de no conèixer la atmòsfera internacional i sobretot l'estat d'esperit d'Anglaterra. La carta que pel novembre adreçà Franco a Churchill demanant-li impudentment una unió per a esclafar Rússia, gosaria dir que li ha fet més mal que no pas tots els actes de germanofília acomplerts anteriorment. »

Que ha de passar, doncs, a Espanya ?

NOMENAMENTS

Acaba de produir-se a Espanya un canvi en els alts càrrecs militars. El general Orgaz, que era Alt Comissari al Marroc, passa a l'Estat Major Central i és substituït pel general Varela; i a la Capitania general de Catalunya el general Moscardó és reemplaçat pel general Solchaga, passant aquell a la Cambra militar del Cap de l'Estat.

D'altra banda, el general Munoz Grandes, antic Cap de la divisió blava i declarat criminal de guerra per la U. R. S. S., passa de la Cambra militar del Cabdill a la Capitania general de Madrid, la qual abans ocupava el general Saliquet.

Pel que fa referència a Catalunya, hom explica que havent davallat molt el prestigi del governador de Barcelona senyor Correa i no havent-lo tingut mai Moscardó, calia trobar un representant de l'Estat que sabés mantenir en bon lloc el nom d'Espanya. Solchaga, general carlí i un dels de major actuació durant la guerra civil, ha estat triat per aquesta feina.

A aquesta interpretació, però, diguem regional, cal ajuntar-n'hi una altra més general i segurament més exacta. Els nomenats per a Madrid, el Marroc i Catalunya, són militars relativament joves, els quals passen per més decidits i durs. Aquells que substitueixen són més aviat vells, tous i un poc sòmnes, per a entendre'ns de seguida. Llurs fotografies a la premsa espanyola, amb aquells ventres voluminosos i els episcopals sacsons de llurs rostres, són reveladors. Aleshores els sentits d'aquests nomenaments se us aclareix de seguida: a la vetlla de possibles esdeveniments cal posar en aquells llocs estratègics, gent enèrgica i segura. Franco continua « a fer el quadre ».

Un altre nomenament encara a Catalunya: per haver mort el « Rector Magnífic » de la Universitat, senyor Gómez del Campillo, catedràtic de Dret canònic, ha estat designat « Rector Magnífic » el senyor Enrique Luno i Pena. És el títol que ara es dona a la primera autoritat acadèmica.

Com el seu nom indica, aquest nou dignatari, no és català, com no ho és el Bisbe, el Capità general, el Governador, el President de l'Audiència, el Comandant de Marina, el Delegat d'Hisenda, etc., etc. Quasi cap dels que manen o tenen influència oficial no és català a Catalunya. De catorze companyies teatrals que actuen a Barcelona, cap no és catalana ni és representa l'obra de cap autor català. Així és colonitza el país. — C. A.

EFEMERIDES DE FEBRER

Dia 1. — Amb la presa del vilatge alsacià de Gamburg, l'amenaça que pesava sobre Strasbourg ha desaparegut definitivament.

— Charles Maurras, condemnat a degradació nacional, és exclòs de l'Acadèmia francesa.

— El cap adjunt de la propaganda nazi anuncia que Berlín serà defensat i que si la capital caigués la resistència alemanya continuaria.

— El govern de Txecoslovàquia, refugiat a Londres, ha acordat reconèixer el govern polonès de Lublín.

Dia 2. — Les forces franceses i americanes del general De Lattre de Tassigny entren a Colmar i avancen vers el Rin.

— La Cort suprema de Sofia ha condemnat a mort els tres Regents búlgars Princep Ciril, Filoff i Miloff, 22 ex-ministres, 68 diputats i 8 Consellers del Rei Boris. Tots han estat executats.

— En el procés contra diverses personalitats feixistes a Roma, el general Roatta ha declarat que havia lluitat en la guerra civil d'Espanya sota el nom de general Mancini i que Mussolini feu sempre tot el possible per a ajudar a Franco.

— A Atenes han començat les negociacions de pau entre el Govern i l'E. A. M.

— La Comissió de Negocis estrangers de l'Assemblea consultativa francesa ha acordat visitar el ministre del ram per a fixar els termes de la política a seguir amb el govern espanyol.

Dia 3. — El senyor Maura en unes declaracions fetes a un redactor de Reuter, afirma que compta amb l'adhesió dels partits republicans espanyols, excepció dels comunistes, i de les organitzacions sindicals, per tal de formar un govern provisional integrat per republicans moderats que no hagin participat en la guerra civil. Una vegada normalitzat el país, és proposa traspasar el poder a qui correspongui en virtut de la Constitució de 1931.

— Els ministres socialistes del govern belga de M. Pierlot dimiteixen: consenteixen però a no fer efectives les dimissions fins el proper debat del Parlament.

— El senyor Lôpez Olivan, representant de l'Infant Don Joan, s'ha entrevistat a París amb destacades personalitats monàrquiques espanyoles; després s'ha traslladat a Londres.

— El Congrés del partit liberal anglès ha adoptat una moció en el sentit de recomanar al govern que no reconegui la legitimitat de cap govern espanyol que no sigui elegit pel lliure sufragi popular.

— L'aviació americana bombardeja Berlín amb mil aparells, causant enormes danys en estacions i ministeris.

Dia 4. — El Congrés mundial de Sindicats obrers, reunit a Londres, ha invitat a la U. G. T. espanyola a prendre part en les seves deliberacions.

— Els ambaixadors d'Espanya, Portugal, Suècia i altres potències neutrals, han sortit de Berlín per a fixar llur residència a les regions del Sud d'Alemanya.

— El govern polonès de Londres acorda rompre les relacions diplomàtiques amb el de Txecoslovàquia, perquè aquest ha reconegut el govern polonès de Lublín.

— La conferència dels « Tres » ha començat les seves tasques.

— L'exèrcit americà del general Mac Arthur entra a Manila, capital de les Filipines.

— El general de Gaulle pronuncia una allocució

per radio en la qual defineix la posició de França en política exterior i les reivindicacions que formula.

Dia 6. — La B. B. C. diu que l'Infant Don Juan publicarà un manifest demanant a Franco que abandoni el poder.

— El Congrés mundial de Sindicats comença a Londres les seves deliberacions. 44 nacions i 60 millions de treballadors són representats. Pascual Tomás i Trifón Gómez hi assisteixen com a delegats de la U. G. T.

Dia 7. — Es fa públic que en una ciutat del Mar Negre té lloc la reunió dels « Tres ». Un complet acord sobre les operacions militars, que han de portar el darrer cop a Alemanya, ha estat ja adoptat.

— El Consell de Ministres francès ha fixat les dates de les eleccions. Les municipals tindran lloc els dies 29 d'avril i 3 de maig, i les cantonals els dies 20 de maig i 30 de juny.

— El govern belga de M. Pierlot, durant la sessió del Parlament ha presentat la dimissió.

Dia 8. — El Paraguai declara la guerra a Alemanya i al Japó.

— A Londres es fa públic el report de Sir Walter Citrine, president de les « Trade Unions » britàniques, sobre els fets de Grècia. Es diu en el document que sense la intervenció de les tropes britàniques els E. L. A. S. haurien fet una veritable matança.

— El govern holandès ha dimisit. El nou govern comptarà amb representats de les regions alliberades.

— El primer exèrcit canadenc (general Crerar) comença una ofensiva al sud de Nimega.

Dia 10. — El « Times » de Londres publica un article del seu redactor diplomàtic tractant de la lletra escrita novembre darrer per Franco a Churchill. El dictador espanyol li oferia una entesa per a aturar el bolxevisme, puix que al seu entendre, derrotada Alemanya, els dos països més virils d'Europa són la Gran Bretanya i Espanya. Churchill en la seva contesta refusa la proposta franquista, perquè són amics de Rússia i es proposen d'ésser-ho acabada la guerra. Deixa entendre que Espanya no serà convidada a participar a la Conferència de la Pau ni a l'organització del món. A Washington sobre el mateix tema diuen que no han rebut cap lletra de Franco, però que la resposta, d'haver-la rebuda, hauria estat la mateixa del primer britànic; afegeixen que voldrien mantenir bones relacions amb Espanya, i veure instaurat en aquest país un règim democràtic.

Dia 11. — El socialista belga Van Adcker forma govern integrat per 6 catòlics, 5 socialistes, 4 liberals, 2 comunistes i un representant dels Comitès de la resistència.

— A Atenes es signa el protocol de pau entre el govern i l'E.A.M. Les forces rebels seran desarmades.

Dia 12. — Els britànics del general Dempsey prenen la ciutat alemanya de Cleves.

— El govern iugoeslau de Londres, reunit sota la presidència del Rei Pere, acorda traslladar-se a Belgrad i constituir un govern d'unió nacional amb el mariscal Tito.

— La conferència dels « Tres », que ha estat reunida durant vuit dies a Ialta (Crimea), ha fet públic el comunicat oficial. En ell diu que l'acord sobre les qüestions militars ha estat unànim, per tal de donar al Reich el cop de gràcia. Entre els altres acords figuren els següents: ocupar Alemanya mili-

tarment, distribuint-se les tres potències i França les zones d'ocupació; constituir a Berlín un organisme de control en el qual França hi seria representada; reunir el dia 25 d'abril una conferència de les Nacions Unides a San Francisco per tal de tractar de l'organització de la seguretat col·lectiva; acceptar la línia Curzon com frontera entre Rússia i Polònia, amb importants compensacions per aquesta darrera; per fi, reafirmen el dret dels pobles expoliats per la força a donar-se el govern que el poble decideixi.

— Mor assassinat Joaquim Juncosa Puig, cap local de Falange i alcalde de Cornudella.

Dia 13. — Després d'una batalla que ha durat un mes i mig els exèrcits russos dels mariscals Malinowski i Talbukine prenen Buda-Pest, capital d'Hongria. En la batalla han estat fets 133.000 presoners alemanys i hongaresos.

— El govern polonès de Londres publica una protesta contra els acords de Crimea i considera que la fixació de la línia Curzon constitueix el cinquè desmembrament de Polònia.

Dia 15. — Churchill i Eden arriben a Atenes, on els aclama una gran multitud. El primer ministre anglès es nomena ciutadà d'honor de la capital.

— Les Repúbliques de Xili, Perú i Equador declaren la guerra a Alemanya i al Japó. Llurs representants signen a Washington el pacte de les Nacions Unides.

— Diversos senadors americans demanen que sigui declarat criminal de guerra el Cònsul general d'Espanya a Manila, senyor Castán.

Dia 16. — El govern francès demana precisions a Londres, Washington i Moscou sobre els acords de Crimea.

— Venezuela declara la guerra a Alemanya i al Japó.

— Una gran flota americana de porta-avions bombardeja Tokio i altres ciutats japoneses amb 1.500 aparells.

— Per decret d'Hitler, es constitueixen a Alemanya tribunals de guerra per tal de jutjar els acusats del nou delictes de perjudicar la resistència a ultrança del Reich.

— L'ex-ministre del govern de Vichy, Jérôme Carcopino, es posat en llibertat i condemnat a la declaració d'indignitat nacional.

Dia 18. — Els americans desembarquen a l'illa japonesa d'Iwo-Shima a 1200 quilòmetres de Tokio. Forces paraxutistes ocupen la fortalesa de Corregidor prop de Manila.

— Mor, a conseqüència de les ferides rebudes en el camp de batalla, el mariscal rus Tcherniakowski, cap del grup d'exèrcits combatent en Prússia oriental sector nord. Tenia 36 anys.

— Es fa públic que el general De Gaulle ha declinat una invitació del president Roosevelt, d'entrevistar-se a Alger.

— El Perú i l'Equador accepten el laude del Brasil en l'arbitratge sobre delimitació de fronteres.

— El govern suís acorda blocar els havens alemanys dipositats en les banques helvètiques.

— Acaba les seves sessions el Congrés de sindicats de Londres; una moció contra Franco ha estat votada per unanimitat. S'acorda tornar a reunir-se el setembre vinent i discutir sobre la conveniència de constituir una internacional sindical.

Dia 20. — La radio finlandesa diu que el vapor alemany de 25.000 tones « Wilhelm Gustloff », ha estat esfondrat per una torpilla al sortir de Dantzig. Solament un miler de persones de les 8.000 que transportava han pogut ésser salvades.

— L'Argentina acorda blocar els havens alemanys plaçats en els bancs del país.

— Es fa públic que Roosevelt i Churchill, retorn de Ialta han conferenciat a El Caire amb el Rei d'Egipte, el president de la República de Siria i el sobirà de l'Aràbia Seudita sobre qüestions de política aràbiga, i amb l'Emperador d'Etiòpia.

— La Wilhemstrasse fa pública la seva indignació perquè els russos, segons ella, han deportat obrers alemanys per a treballar a l'U. R. S. S.

Dia 22. — Es reuneix a Mèxic ciutat el Congrés inter-americà. Hi assisteixen totes les Repúbliques a excepció de l'Argentina i el Salvador que n'han estat excloses. Una moció signada per Martínez Barrio i altres polítics espanyols sol·licita la ruptura de relacions diplomàtiques amb Espanya, fonamentant-se en els acords de Crimea i la política pro-nazisme del govern de Franco.

— 8.000 avions anglo-americans ataquen en un sol dia 150 objectius militars del Reich.

Dia 23. — L'Assemblea nacional turca acorda per unanimitat declarar la guerra a Alemanya i el Japó, a comptar del dia 1 de març.

— Mor en un bombardeig d'Alemanya del Sud Jacques Doriot.

— Després d'un mes de setge es rendeix la guarnició alemanya que defensa la ciutat polonesa de Posnan. Els russos hi fan 23.000 presoners.

— El diputat i escriptor anglès Barlett diu en un article del « News Chronicle » que sap del cert que a Crimea els « Tres » es concertaren per a decretar la sort de Franco.

— El govern francès ha disposat la desmilitarització dels « guerrillers » espanyols.

Dia 24. — L'Egipte declara la guerra a Alemanya i al Japó. En sortir de l'Assemblea nacional el president del govern egipcià Admed Naber Pacha, és mort a trets per un jove advocat pro-nazi.

Dia 25. — El ministre de Negocis estrangers francès, M. Bidault, arriba a Londres per tal de negociar importants acords amb la Gran Bretanya.

— Els elements del front democràtic romanès promouen disturbis a Bucarest i altres ciutats, per protestar de la política del govern del general Radescu. A Moscou es critica la tolerància dels dirigents romanesos.

— Els aliats acorden importants facultats al govern italià de Bonomi.

— Els americans continuen els grans bombardeigs del Japó per una flota de porta-avions.

— El representat de Guatemala al Congrés pan-americà de Mèxic demana s'acordi la ruptura de relacions diplomàtiques amb Espanya.

— Siria declara la guerra a Alemanya i al Japó.

Dia 27. — La República del Líban declara la guerra a Alemanya i el Japó.

— Als Comuns Churchill pronuncia un important discurs.

— El mariscal Alexander ha conferenciat a Belgrad amb el mariscal Tito; després ho ha fet amb el mariscal rus Tolbukine per tal d'establir un pla d'operacions conjuntes.

— Dos falangistes han trobat la mort en un suposat assalt a un centre del partit a Madrid. Com represàlia han estat executats 16 dits comunistes. La premsa envolta de misteri aquest afer i es limita a treure partit de la manifestació organitzada en ocasió de l'enterrament dels falangistes morts.

Dia 28. — L'Aràbia Seudita declara la guerra a Alemanya i el Japó. L'Iran, ja en guerra amb Alemanya, la declara al Japó.

— Ha dimitit el govern romanès del general Radescu.

— A Washington han estat signats uns acords de préstecs i arrendament entre els Estats Units i França.

NOTES DE LA REDACCIO

El dia 24 de febrer prop-passat tingué lloc l'anunciada reunió del « Grup d'Estudis polítics », en el « Casal de Catalunya », per tal de discutir la ponència : « Cal revisar el Catalanisme ? »

El senyor Joan Casanovas donà compte de la ponència. Acabat el seu discurs, la sessió fou suspesa per a continuar-la el diumenge dia 4 del corrent. En aquesta segona reunió començà la discussió del tema proposat : diversos oradors prengueren part en el debat i la sessió s'ajornà per al diumenge dia 11 a les tres de la tarda.

En el pròxim número de QUADERNS, donarem compte d'aquestes reunions. En les ja celebrades hi ha assistit un públic nombrosíssim el qual emplenava el saló d'espectacles del « Casal ».

El dissabte dia 3 del corrent al mateix « Casal de Catalunya », mestre Pompeu Fabra inaugurà el cicle de conferències dissertant sobre el tema : « El català, llengua ».

No cal dir que el tema i el conferenciant atragueren una numerosa assistència, la qual seguí àvidament els ensenyaments del nostre Mestre.

La Comissió organitzadora del centenari de la naixença de Mossèn Jacint Verdaguer té el propòsit d'editar una antologia de poesies, un recull de treballs biogràfics i d'estudis, crítics. QUADERNS, atenant el prece que li adrecen els organitzadors, obra en la seva administració, una llista de subscripció a les publicacions anunciades.

El gran poeta castellà Antoni Machado va ésser homenatjat a Perpinyà i Collioure el dia 24 de febrer passat aniversari de la seva mort en 1939, en aquesta darrera vila quan totjust acabava de petjar terra de França, camí de l'exili.

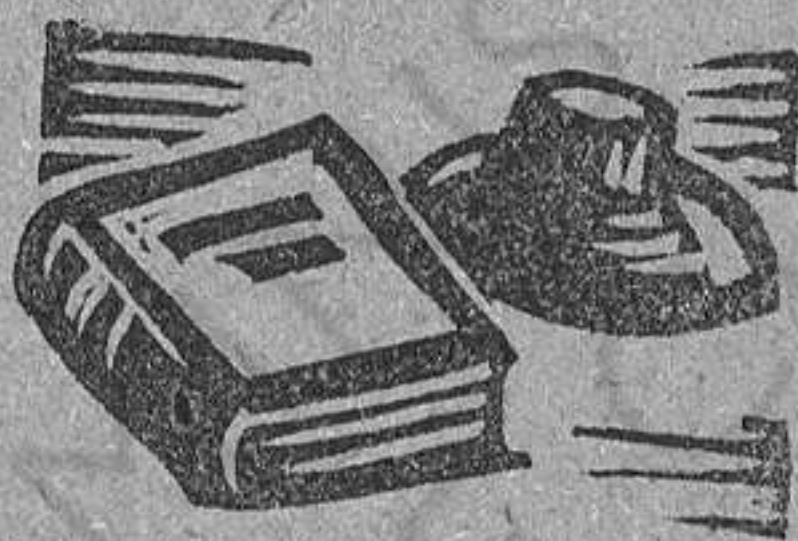
L'acte estava patrocinat pels Comitès franco-espanyols i diverses altres associacions, entre elles el « Casal de Catalunya ». L'homenatge a Perpinyà tingué lloc en el Teatre municipal prenent-hi part representacions d'intel·lectuals dels dos països. Una gran gentada concorregué a l'acte.

Una altra commemoració en projecte és l'acte a la memòria de Carles Rahola, escriptor i erudit gironí, la sort del qual és viva en el record de tots els catalans..

L'homenatge, patrocinat pel « Casal de Catalunya », es celebrarà el dia 17 del corrent.

QUADERNS

òrgan del " GRUP D'ESTUDIS POLITICS ", persegueix solament finalitats catalanes, no de partit o de tendència. És, per tant, la Revista de tots els catalans. Llegeu-la i feu-la conèixer a tots els compatriotes.

QUADERNS no és una empresa per a fer negoci ni aspira a cap resultat comercial. És una obra de patriotisme i de unitat catalana acomplerta en la divulgació de la cultura, i la informació i comentari objectius de la realitat catalana. Ajudeu-la amb la vostra cooperació moral i econòmica.

Visa : C. M. I. Montpellier 1128 PO/E
Imp. SINTHE & Co, Perpignan